20

"Unii cred că denumirea revistei noastre a fost preluată din titlul cărții lui Nichifor Crainic, *Puncte cardinale în haos*. E însă o simplă coincidență. Ceea ce am avut noi în vedere, dincolo de orice aluzie sau înrudire culturală, a fost ideea pură și simplă de *orientare*, de recuperare a *reperelor*, atît de necesară unui popor dezorientat cu brutalitate de lungile decenii de comunism".
Gabriel Constantinescu

credință
iubire
speranță

PUNCTE CARDINALE

ANUL XX
Nr. 1/230
IANUARIE
FEBRUARIE
2010
24 PAG. – 5 lei

PERIODIC INDEPENDENT DE ORIENTARE NATIONAL-CRESTINĂ

Circulație în afara României: AUSTRIA, GERMANIA, GRECIA, FRANȚA, ELVEȚIA, SUEDIA, SPANIA, CANADA, STATELE UNITE, AUSTRALIA

INTERVIU CU DOMNUL GABRIEL CONSTANTINESCU, DIRECTORUL FONDATOR AL *PUNCTELOR CARDINALE*

Iată-vă, domnule Gabriel Constantinescu, în cel de-al 20-lea an al *Punctelor cardinale*! Ce sentiment vă stăpânește?

De bucurie că am ajuns până aici și de amărăciune că nu mai am tot atâția ani mai puțin, ca să mă mai pot gândi serios nu numai la trecut, dar și la viitor. Eu fac parte dintr-o generație crescută în cultul datoriei împlinite. Și am căutat și eu, pe cât am putut, să-mi împlinesc datoria mea, atât înainte, cât și după decembrie 1989. Am ținut la *Puncte cardinale* ca un părinte la un copil. Le-am zămislit, dar nu le-aș fi putut crește fără sprijinul entuziast și generos al tuturor celor cu care am împărtășit credința, idealurile și munca de fiecare lună. Le mulțumesc că m-au ajutat până acum și îi rog să mă ierte că eu nu prea îi mai pot ajuta de acum înainte...

Cum ați reușit să formați această echipă, care a rezistat aproape neschimbată atâta timp?

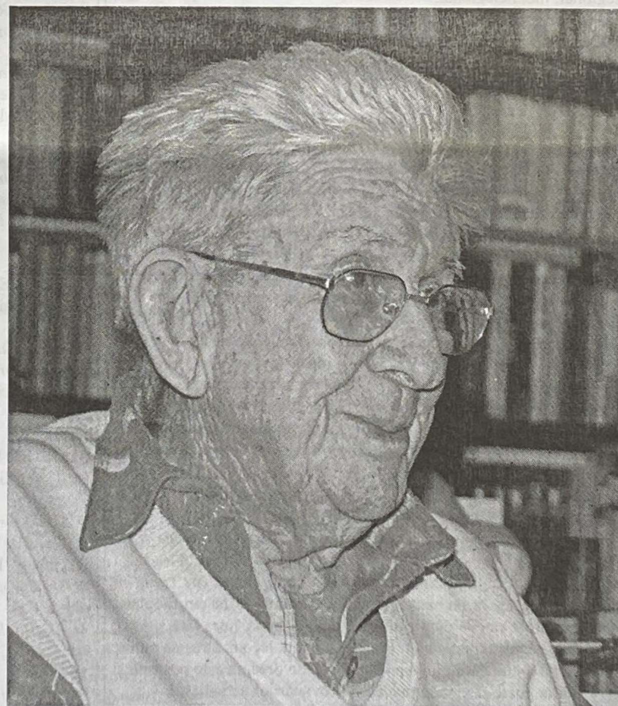
Nu am format-o eu; a dat Dumnezeu să ne întâlnim și să ținem la un loc. Nu numai echipa redacțională propriu-zisă, ci tot lotul, ca să zic așa, care e mult mai extins. E aici, în 20 de ani de apariție neîntreruptă, munca multor oameni, știuți și neștiuți. Din familia mea și în sens restrâns, dar și în sens larg, de înrudire sufletească. Poate că nu am realizat tot ce ne-am fi dorit să realizăm, poate că n-am făcut întotdeauna tot ce trebuia sau așa cum trebuia, dat am arătat măcar că este cu putință, chiar în această vreme a tuturor dezbinărilor, să fie oamenii solidari pe termen lung, să pună preț pe niște principii și să jertfească pentru ele. Nu-i puțin lucru, cred eu.

De fapt, care este, spusă cât se poate pe scurt, povestea *Punctelor cardinale*?

Păi totul a început pe la jumătatea anului 1990, când mai toată generația închisorilor, și eu o dată cu ea, am început să ne dăm seama, din mersul evenimentelor, că speranțele din decembrie '89 fuseseră mai degrabă o amăgire. Relansarea Securității sub numele de S.R.I., rezultatele alegerilor din luna mai, chemarea minerilor pentru a apăra "democrația originală" și reprimarea sângeroasă a Pieții Universității, toate acestea m-au pus în fața alternativei: *resemnare* sau *luptă*. Valorificând singurele urmări pozitive ale evenimentelor din decembrie '89, adică libertatea de asociere și libertatea de expresie, am optat pentru luptă, iar arma aleasă fost cuvântul. Cu un grup restrâns, alcătuit din foști deținuți politici și din tineri intelectuali sibieni, am luat inițiativa înființării unei publicații care să apere tradiția românească autentică, demascând diversiunile neocomuniste, dar și orice alte forme de stângism anticreștin și antinațional. Primii "militanți" de bază în redacția *Punctelor cardinale* au fost camaradul de pușcărie Constantin Iorgulescu, din Mediaș, și tânărul inginer Constantin Apolzan, din Sibiu.

Inițiativa noastră a găsit repede sprijin la București, mediator fiind scriitorul Marcel Petrișor, și el fost deținut politic. Istoricul Demostene Andronescu, alt fost deținut politic, și Răzvan Codrescu, profesor de română din generația tânără, care scoseseră mai înainte o foaie numită *Veghea*, ni s-au alăturat în mod fericit. Cu timpul, cercul colaboratorilor s-a lărgit, angajând și vechiul Exil anticomunist. Numărul de pagini a crescut și el: întâi de la 8 la 12, apoi de la 12 la 16, iar uneori chiar la 24. Dar a fost în primul rând o creștere calitativă, experiența acumulată spunându-și cuvântul. Nu zic că au fost eliminate toate stângăciile, sau toate excesele de ton, dar s-a ajuns la un plus de echilibru matur, pe care nu l-au nimerit întotdeauna publicațiile de dreapta...

Într-o declarație despre *Puncte cardinale*, scriitorul Dan Stanca spune: "Plecând de la titlul cărții lui Crainic *Puncte cardinale în haos*, cred că această revistă tensionează spiritul și, strângând în jurul ei colaboratori de prestigiu, ar putea să fie nu *Axa* sau *Buna Vestire*, așa cum se crede îndeobște despre ea, ci *Gândirea* sau *Vremea* acestui prezent problematic".

Editorul Gabriel Stănescu este însă de altă părere: "Am răsfoit-o curios, cu gândul la Nichifor Crainic... Nu, nu era o revistă care să continue linia gândirismului interbelic, ci mai degrabă o replică vie, necesară, dar și argumentată la acea «teroare a istoriei» de care vorbea Mircea Eliade". Cine are mai degrabă dreptate?

Unii mai cred că denumirea revistei ar fi fost preluată din titlul cărții lui Nichifor Crainic, *Puncte cardinale în haos*. Am spus și cu alte ocazii că e o simplă coincidență. Ceea ce am avut noi în vedere, dincolo de orice aluzie sau înrudire culturală, a fost ideea pură și simplă de *orientare*, de recuperare a *reperelor*, atât de necesară unui popor dezorientat cu brutalitate de lungile decenii de comunism. Nu ne-am propus să fim nici *Axa*, nici *Gândirea*, nici altceva decât am fost sau am putut fi în contextul acestor vremuri, care nu prea mai seamănă cu cele de odinioară și în care dreapta adevărată, creștină și națională, continuă să fie mai mult un deziderat decât o realitate. Autodefinindu-ne ca "Periodic independent de orientare național-creștină", noi am încercat să provocăm la o reconstrucție a

(continuare în pag. 2)

(urmare din pag. 1)

dreptei pe fondul noilor realităţi, iar nu la o simplă imitaţie epigonică a dreptei interbelice. Trecutul trebuie avut în vedere, dar nu poate fi reiterat ca atare. Este ceea ce n-au înţeles, din păcate, mulţi supravieţuitori de bună credinţă ai Mişcării Legionare şi mulţi tineri exaltaţi sau teribilişti, care au preferat unei reconstrucţii anevoioase o agitaţie ieftină şi anacronică.

Am auzit spunându-se că la început – eu nu v-am descoperit decât în ultimii 16-17 ani – aţi fi fost, totuşi, o revistă de partid, cu angajare democrat-creştină...

E mult prea mult spus, chiar dacă nu-i total neadevărat. Să încerc să mă explic. La începutul anului 1990, un grup de foşti deţinuţi politici înfiinţase o formaţiune politică de inspiraţie occidentală, mai ales germană, Uniunea Democrat Creştină (U.D.C.). Prin ianuarie 1990, venind la Bucureşti, întâlnisem la sediul acesteia, din Piaţa Amzei, mulţi camarazi de temniţă şi de prizonierat în U.R.S.S., unii intelectuali de o valoare deosebită (ca de exemplu regretatul Virgil Alexandru Ioanid), majoritatea foşti legionari sau membri ai Frăţiilor de Cruce. Am încercat să sprijinim publicistic U.D.C., ca prim nucleu al unei drepte în reconstrucţie, căreia nu-i putea strica în context o firmă europeană. Dacă această formaţiune politică ar fi viat, poate că ar fi fost un câştig pentru dreapta din România, nu ştiu... Cert este că Securitatea a avut însă grijă să infiltreze U.D.C.-ul, chiar la vârf, cu agenţi pregătiţi din vreme, unii recrutaţi chiar din emigraţie. Unul dintre aceştia, lider al partidului, a şi făcut, cu un prilej oficial, următoarea declaraţie: "Primim în partid foşti comunişti, dar nu primim foşti legionari". Ei bine, a doua zi, sediul U.D.C. era gol de valori autentice... În acel moment, deşi personal n-am fost membru al Legiunii, am hotărât să ne delimităm principial şi să menţionăm explicit "independenţa" *Punctelor cardinale*, ca să evităm orice confuzii sau suspiciuni. N-am fost niciodată "organ de partid" – nici legionar, nici nelegionar.

În ce priveşte precizarea: "de orientare naţional-creştină", ea s-a impus conştiinţei noastre din momentul în care P.N.Ţ. şi-a adăugat, din interese strict conjuncturale, codiţa "creştin şi democrat"; "creştin-democraţia" potenţială a fost atunci iremediabil confiscată de politicianism. Ţărăniştii au ucis-o demagogic, din faşă, ei rămânând şi astăzi fără o adevărată identitate doctrinară, şi cu atât mai puţin creştină... La fel se întîmplă acum, am impresia, cu ideea de "conservatorism", asumată abuziv de P.C., sau cu cea de "partid popular", spre care tinde P.D.-L. în dorinţa de a se delimita formal şi de social-democraţie, şi de liberalism... În România, tot ce atinge politicianismul se spurcă sau se ieftineşte; şi dispare, în orice caz, ca alternativă credibilă şi viabilă.

Pentru că a venit vorba de etichete doctrinare sau ideologice, în ce raport vă aflaţi cu legionarismul, de care sunteţi curent acuzaţi, ca publicaţie şi ca grupare?

Avem convergenţe certe, nu la nivelul formelor, ci la cel al principiilor directoare: slujim, după puteri, acelaşi ideal *naţional* şi *creştin*. Ca şi vechiul legionarism, credem că înnoirea socială pleacă de la *om*, mai precis de la o reformă *moral-spirituală*. Nu ne asumăm excesele trecutului legionar (care şi-au avut, totuşi, motivaţia lor politică şi psihologică), dar ne înclinăm cu respectul cuvenit în faţa sacrificiilor legionare şi nu uităm persecuţiile pe care aceşti cruciaţi ai românismului integral le-au îndurat sub toate regimurile (carlist, antonescian, comunist).

Concret, ce v-aţi propus în mod prioritar cu *Punctele cardinale* şi cât consideraţi că aţi realizat din ce v-aţi propus, până în acest al 20-lea an?

Mai întâi, am ţinut să cinstim memoria celor căzuţi (pe front, în munţi, în lagăre, în închisori) şi să încercăm să le facem dreptate. Apoi am creat câteva punţi: între bătrâni şi tineri, între ţară şi Exil, între confesiunile creştine tradiţionale ş.a.m.d. Ne-am atras un public fidel şi am arătat că o publicaţie serioasă de dreapta este posibilă şi că Tradiţia poate răspunde plauzibil provocărilor actualităţii.

Sigur, formulat de mine, bilanţul nu poate fi decât unul subiectiv. O idee ceva mai obiectivă cred că îşi poate face cineva din părerile formulate pe scurt de câţiva cititori reprezentativi, aşa cum pot fi citite în paginile următoare [5-7].

Cum vedeţi situaţia politică de astăzi a României?

Dreapta adevărată în România este încă firavă şi marginalizată. În prim-plan se înghesuie să se ilustreze o "dreaptă" contrafăcută ("o dreaptă a stângii", cum îi place lui Răzvan Codrescu să spună), gen P.N.L., P.D.-L. sau P.N.G. Eu am fost la recentele alegeri prezidenţiale de partea lui Traian Băsescu, dar fără să-l idealizez şi fără să cred vreo clipă că P.D.-L. ar putea ţine loc de dreapta pe scena politică. A fi conjunctural "mai la dreapta" nu înseamnă "a fi de dreapta" (cum tot Răzvan Codrescu aduce aminte chiar într-un articol din acest număr). Mă tem că mai trebuie încă vreo 20 de ani ca România să iasă din toate consecinţele comunismului... Acesta este însă de-acum pariul altor generaţii...

A consemnat **Claudiu TÂRZIU**

VOLUME PUBLICATE DE ACTUALII MEMBRI AI REDACŢIEI *PUNCTELOR CARDINALE*

GABRIEL CONSTANTINESCU – director
(n. 5 noiembrie 1921, Sibiu)

- *Filosofia arabă a istoriei. Ibn Haldun*, Ed. Anastasia (Col. "Religiile Cărţii"), Bucureşti, 1996;
- *Marginalii la Talmud*, Ed. Dacia (Col. "Homo religiosus"), Cluj-Napoca, 1999;
- *Evreii în România (secolele XVI-XX)*, Ed. FRONDE, Alba Iulia-Paris, 2000;
- *Gîlceava anticomunistului cu lumea. Cronica unui deceniu de tranziţie (1991-2001)*, Ed. Christiana, Bucureşti, 2002;
- *Şah la rege. Declinul monarhiei române în secolul XX*, Editura Christiana, Bucureşti, 2007.

RĂZVAN CODRESCU – redactor-şef
(n. 7 mai 1959, Bucuresti)

- *Spiritul dreptei. Între tradiţie şi actualitate*, Ed. Anastasia, Bucureşti, 1997;
- *Exerciţii de "reacţionarism". Între* zoón politikón *şi* homo religiosus, Ed. Dacia (Col. "Politica"), Cluj-Napoca, 1999;
- *De la Eminescu la Petre Ţuţea. Pentru un model paideic al dreptei româneşti*, Ed. Anastasia (Col. "Dreapta europeană"), Bucureşti, 2000;
- *În căutarea Legiunii pierdute*, Ed. Vremea (Col. "Fapte, Idei, Documente"), Bucureşti, 2001;
- *Taina jertfei. Dosar istoric Moţa-Marin*, Ed. Puncte Cardinale (Col. "Cruciaţii secolului XX"), Sibiu, 2002;
- *Răsăritenele iubiri. Fals tratat de dezlumire* [versuri], Ed. Christiana, Bucureşti, 2002;
- *Recurs la Ortodoxie*, Ed. Christiana, Bucureşti, 2002;
- *Teologia sexelor şi Taina Nunţii. O introducere ortodoxă în antropologia conjugală*, Ed. Christiana, Bucureşti, 2002;
- *„Fiecare în rîndul cetei sale". Pentru o teologie a neamului: Nichifor Crainic, Dumitru Stăniloae, Răzvan Codrescu, Radu Preda*, Ed. Christiana, Bucureşti, 2003;
- *Cartea îndreptărilor. O perspectivă creştină asupra politicului*, Ed. Christiana, Bucureşti, 2004;
- *Gîlceava dracului cu lumea. Mic tratat de demonologie aplicată*, Ed. Nemira (Col. "Alfa&Omega"), Bucureşti, 2005;
- Dante Alighieri, *Divina Comedie. Infernul*, text bilingv, cu versiune românească, note, comentarii, postfaţă şi repere bibliografice de Răzvan Codrescu, Ed. Christiana, Bucureşti, 2006;
- *Rug aprins. O sută de sonete şi false sonete*, Ed. Christiana, Bucureşti, 2008;
- *Ghid pascal*, Ed. Christiana (Col. "Învăţături şi rînduieli ortodoxe"), Bucureşti, 2009;
- *În jurul lui Eminescu*, Ed. Christiana, Bucureşti, 2009.

DEMOSTENE ANDRONESCU – redactor-şef adjunct
(n. 3 decembrie 1927, Cîmpuri-Vrancea)

- *Peisaj lăuntric (Poezii)*, Ed. Puncte Cardinale, Sibiu, 1995;
- *Reeducarea de la Aiud. Peisaj lăuntric. Memorii şi versuri din închisoare*, Ed. Christiana (Col. "Cruciaţii secolului XX"), Bucureşti, 2009.

MARCEL PETRIŞOR – redactor
(n. 13 aprilie 1930, Ocişor-Hunedoara)

- *Serile-n sat la Ocişor* [povestiri], Bucureşti, 1968;
- *Curente estetice contemporane*, Ed. Univers, Bucureşti, 1972;
- *Grünewald* [album], Ed. Meridiane, Bucureşti, 1972 (ed. a II-a: 1985);
- *La Rochefoucauld. Aventura orgoliului*, Ed. Albatros (Col. "Contemporanul nostru"), Bucureşti, 1973;
- *Măreasa* [roman], Ed. Albatros, Bucureşti, 1975;
- *Călătorie spre Soare-Răsare*, Ed. Cartea Românească, Bucureşti, 1976;
- *Crişan* [roman], Ed. Albatros, Bucureşti, 1977;
- *Vitralii* [eseuri], Ed. Eminescu, Bucureşti, 1978;
- *Temeri* [roman], Ed. Eminescu, Bucureşti, 1985 (ed. a II-a: 2010);
- *Căruţa cu scînduri* [roman], Ed. Eminescu, Bucureşti, 1990;
- *Forţul 13. Convorbiri din detenţie*, Ed. Meridiane, Bucureşti, 1991;
- *Secretul Fortului 13. Reeducări şi execuţii*, Ed. Timpul, Iaşi, 1995;
- *N. V. Gogol şi paradoxurile literaturii moderne*, Institutul European (Col. "Eseuri de ieri şi de azi"), Iaşi, 1996;
- *La capăt de drum*, Institutul European, Iaşi, 1997;
- *Drumuri întortocheate. Jurnal de călătorie în Asia, Europa şi America de Nord*, Ed. Junimea, Iaşi, 2001;
- *Cei din Aciua* [roman], Ed. Vremea, Bucureşti, 2004;
- *Strigoii Ocişorului*, Ed. Vremea, Bucureşti, 2005;
- *Trecute vieţi de domni, de robi şi de tovarăşi*, Ed. Vremea, Bucureşti, 2008.

LISTA COLABORATORILOR REVISTEI
PUNCTE CARDINALE
(numerele 1 - 230: ianuarie 1991 – februarie 2010)

Lista alfabetică de mai jos cuprinde numai numele celor care au elaborat materiale ori au prestat lucrări special pentru *Puncte cardinale*, sau care ne-au dat personal îngăduinţa de a le prelua/traduce materiale apărute în alte publicaţii (din ţară sau din străinătate). S-au dat cu *italice* pseudonimele, iar cu **boldite** au fost puşi în evidenţă cei ce au avut – constant sau doar într-un anumit interval – cea mai mare pondere în realizarea revistei (indiferent de activitatea prestată). Unii colaboratori au rămas fideli revistei, alţii (după o prezenţă mai mult sau mai puţin îndelungată) s-au îndepărtat de ea: tuturor li se cuvin, însă, mulţumirile noastre.

Se cade să închinăm un gînd pios şi plin de recunoştinţă celor ce au părăsit, între timp, lumea aceasta (în dreptul numelor respective figurează semnul crucii), dar pe care-i păstrăm vii în inimile noastre.

Nu au fost incluse în această listă numele celor ale căror contribuţii au fost preluate, fără accept direct, din alte surse (volume sau periodice, mai vechi sau mai noi, din ţară sau din străinătate), nici numele celor ce n-au semnat decît "drepturi la replică" sau diferite comunicate (mai mult sau mai puţin oficiale).

De asemenea, nu figurează în lista alfabetică numele celor doar intervievaţi de-a lungul vremii (Doina Cornea, Corneliu Coposu †, Sergiu Cunescu, Marian Munteanu, Petre Ţuţea †, Constantin Ticu Dumitrescu †, Teodor Baconsky, Dumitru Gh. Bordeianu †, Alain de Benoist, Neagu Djuvara, George Petre, Liviu Ioan Stoiciu, Andrei Şerban, Tatiana Niculescu Bran, Dan Puric, Valeria Gafencu, Codruţa Sorina Missbach, Nicolae Mărgineanu etc.), cărora le rămînem nu mai puţin îndatoraţi.

A
Airinei, Cristian
Aldea, Mihai-Andrei
Alexe, Mircea (Germania)
Alupei, Silviu
Anania, Î. P. S. Bartolomeu [Valeriu]
Anderca, Traian T. †
Andronescu, Demostene (*redactor-şef adj.*)
Andronescu, Mălina *(trad.)*
Anghel, Alexandru
Antim, Alexandru
Arcadie, Vitalie (Republica Moldova)
Ardeleanu, George
Atanasov, Petăr (Bulgaria)

B
Bacali, Mihaela
Baciu, Călin
Baciu, Petru C.
Bacu, Dumitru (Franţa) †
Badea, Viorel
Bălaşa, Radu
Baltag, Victor [Ioan] Alexandru
Banea, Dumitru †
Banea, Ligia (*secretar de redacţie*)
Barbu, Nicolae-Mihail (*caricaturist*)
Baştovoi, Savatie
Bănulescu, Martha
Barbăneagră, Paul (Franţa) †
Bădiţescu, Carolina (*trad.*)
Bădiţescu, Marius
Băndoiu, Andreea
Băncilă, Maria (*trad.*)
Bănescu, Vasile
Bârsan, Nicolae
Berghezan, Ilie
Berzescu, Atanasie
Bichir, Florian
Boer, Alexandru
Bogdan, Gheorghe
Bogoevici, Radu
Boilă, Matei
Boldur-Lăţescu, Gheorghe
Bordeianu, Rodica
Boroneanţ, Vasile
Brahonschi, Gheorghe †
Bratu, Mihai
Brădescu, Denis-Steliana
Brânzaş, Liviu †
Brânză, Amfilohie (Mănăstirea Diaconeşti)
Brânzei, Octavian
Brudiu, M.
Buculei, Teodor
Bucuroiu, Răzvan
Budău, Dorin
Bukiu, Jean
Bunta, Silviu
Buracu, Mihai
Burz Pânzaru, Andrei
Buta, Crina (*culegător*)
Buzi, Theodor (Elveţia)

C
Calciu-Dumitreasa, Gheorghe (*corespondent* – S.U.A.) †
Caraman, Marius (*foto*)
Cazacu, Marcel Gh. †
Căbaş, Doina Marilena (*corector*)
Căbaş, George
Călinescu, Erast (Canada/România)
Călvărăsan, Luca I.
Cândea, Virgil †
Cheche, Cristina (*trad.*)
Chesaru, Radu †
Chirilă, Pavel
Chirilă, Teodosie
Cioboteanu, Mihai
Ciocioi, Gheorghiţă
Ciuchină, Teodora (*tehnoredactor*)
Ciulin, Andreea (*culegător*)
Clonaru, Victor †
Codrescu, Răzvan (*redactor-şef*)
Codresin, Carmen
Coja, Ion
Cojocaru, Nicolae †
Comănescu, Radu
Coman, Alexander (Germania)
Constantinescu, Constantin
Constantinescu, Gabriel (*director*)
Constantinescu, Laurenţiu (*tehnoredactor*)
Constantinescu-Blaj, Maria
Corban, Carmen
Cornea, Daniel [Monahul] (Mănăstirea Tarcău)
Coriciuc, Diana
Costache, Eugen (*foto*)
Costache, Marian (Canada)
Crăcea [Jianu], Flora †
Crăcea, N. †
Crăciun, Adrian (*tehnoredactor*)
Crăciun, Alexandru Valentin
Creangă, Mihai
Crepcia, Nicolae
Cristescu [-Dinescu], Sofica †
Crivăţ [-Vasile], Anca
Crivăţ-Vasile, Adolf
Cuşa, George
Cuţulab, Ana-Maria

D
Damian, Cosma
Dan, Valentin
Danciu, Ştefăniţă
De Flers, René Al. (Germania)
Delcescu, Mihai (Germania) †
Deliu, Iulian
Derdena, Mihai Stere
Diaconescu, Constantin
Dimcea, Alexandru
Dîrlău, Andrei
Dobrescu, Valerian (Germania)
Donciu, Irina-Elena
Dragodan, Constantin Aurel †
Drăgulinescu, Adrian
Dulgheru, Elena
Dumitreasa, Ion †
Dumitresco, Georges (*grafician* – Elveţia)
Dumitrescu, Florin (*trad.*)
Dumitrescu, Mircea †
Dumitrescu, Monica
Dumitrescu, Sorin
Dumitriu, Nic. C.
Dunăreanu, Radu
Dunca, Vasile
Duţă, Cristina

E
Enache, George
Enescu, Radu (Spania)
Eşan, Ioan

F
Fabini, Hermann
Făgărăşanu, Sorin V.
Făget, Mihai †
Filip, Lucian (*redactor*)
Filoteanu, Anca [Anne-Marie]
Florea, Corneliu (Canada)
Florian, Smaranda
Fratele Alexandru (Sf. Munte Athos)
Funda, Dumitru [Tache] †

G
Galeriu, Constantin [Părintele Galeriu] †
Ganea, Marian
Gavril, Mihail
Gavrilă [Ogoranu], Ion †
Gavriluţă, Iulian
Găină, Ovidiu *[Stan M. Popescu]* (Argentina)
Gândea, D.
Gheorghiev, Vanghel (Bulgaria)
Gheorghiţă, Viorel †
Gherasim, Gabriel (S.U.A.)
Gherasim, Teodor (S.U.A.)
Gherman, Ion
Ghermani, Dionisie (Germania)
Ghibu, Diana
Ghimici, Eugenia
Ghinea, Simion †
Golea, Traian (S.U.A.) †
Goleşteanu, Petru (Australia)
Gorunescu-Penciu, Gheorghe
Gomboş, Stelian
Grebenea, N. †
Grecu, Ignatie [Monahul] (Mănăstirea Cernica)
Greuceanu, Radu (Canada)
Grossu, Sergiu (Franţa/România) †
Groza, Dumitru †
Guga, Silviu
Gulan, Aurelian †
Gurău, Veronica [Maica Veronica] (Mănăstirea Vladimireşti) †
Gurgu, Ionuţ (*trad.*)
Gurgu, Sladjana (*trad.*)

H
Halmadi, Corneliu (*tehnoredactor*)
Halmaghi, Ioan (S.U.A./România) †
Hâncu, Cristiana
Henegariu, N[icolae]
Hossu, Andrei-Iustin
Hraşovan, Rafael
Hristu, Damian
Hurduzeu, Ovidiu (S.U.A.)

I
Iamandi, [Jacques] V. (Canada/ România)
Iancu, Romeo
Iftime, Alexandru
Iftime, Oana
Ilie, Cătălin
Ioanid, Alexandru Virgil [Gil] †
Iogu, Petre †
Ionaşcu, Iuvenalie (Italia)
Ionescu, Răzvan
Iorgulescu, Constantin (*redactor*)
Iovan, Ioan (Mănăstirea Recea) †
Ivan, Amelia Orlandina (*trad.*)

J
Jivan, Ştefana
Joantă, Î. P. S. Serafim (Germania)

L
Lang, Wilfried H. (Germania)
Langa, Tertulian
Lăpădat, Ionuţ
Leiter, Octavian
Licăroiu, Gabriel
Liteanu, Sever
Lucian, Marcel
Lungu, Neculai Vasile †
Luţai, Justin Leon

M
Man, Silviu
Manolache, Dumitru
Manolescu, Hrisostom (Mănăstirea Petru-Vodă)
Marc, Cristian
Marcu, Anghel †
Mareş, Ioan

Marian, Doina
Marian, A. V.
Marian, Vasile A. [V.A.M.]
Maricaru, Marian
Marineasa, Zaharia †
Marinescu, Aurel Sergiu †
Marinica, Mihai
Mateescu, Dana
Matei, Bogdan-Ioan
Matei, Cristina
Matei, Geta
Mateiaş, Virgil †
Maxim, Aurel †
Maxim, Virgil †
Mărculescu, Radu
Mărgineanu, Monica
Mekereş, Gabriel
Mezdrea, Dora
Mihai, Constantin
Mihalache, Niculae
Mihuţ, Ilie
Militaru, Mihai
Milutinovici, Ioana (*trad.*)
Mitra, Eftimie [T.] (Schitul Huta)
Mitra, Tony P.
Miu, Constantin
Mizgan, Ion Alexandru
Mocanu, Sebastian †
Moga, Daniela
Moga, Grigore (*trad.*)
Mohanu, Constantin
Moise, Victor †
Moisin, Anton
Moldoveanu, Benedict (Republica Moldova)
Moldoveanu, Gabriela
Mugur, Ioan S.
Munteanu, Bogdan
Mureşan, Vlad [M. Vlad]
Mutti, Claudio (*corespondent* – Italia)

N
Naidim, Marin †
Nasta, Atanasie
Nădăban, Fred[olin] †
Neamţu, Mihail George
Necula, Ionel
Nedelea, Ioan [Jean]
Neicu, Ştefan
Neştian, Valeriu C.
Netea, Gelu [Gheorghe]
Nicolae, C.
Nicolau, Mircea
Nicolau, Nae †
Nicolescu, Costion
Niculescu, Simona
Nistor, G.
Nistor, Dan Ioan
Nistor, Ioan (*secretar de redacţie*)
Niţă, Alexandru Mihail (Sf. Munte Athos/Sîmbăta de Sus)
Niţă, Nicolae (S.U.A.)
Niţelea, Victor

O
Oancea, Radu
Oancea, Zosim †
Ocneanu-Thiéry, Ioana (*trad.* – Franţa)
Olteanu, Gheorghe
Oniga, Dumitru
Oprişiu, Ioan
Oroveanu, Mihai (*foto*)
Orth, Ştefan (*grafician*)

P
Paceag, D[umitru] G. †
Pamvo, Juvenalie
Pană, Zahu [Zaharia] (S.U.A.) †
Pantazi, Ion (Germania) †
Papazu, Monica (Danemarca)
Papazu, Florin †
Paragină, Ion †
Paraschivescu, Ion
Passima, Lila
Patrichi, Viorel
Pădure, Marina Gabriela
Pănăzan, Maria-Daniela
Părăian, Teofil (Mănăstirea Sîmbăta de Sus) †
Păun, Nicu †
Păvălaşcu, Cezar
Păvălucă, Cristian
Pârău, Eugen Vlad
Pârvan, Ştefan
Pârvu, Iustin (Mănăstirea Petru-Vodă)
Pâslaru, Serafim V. †
Penciu, Gh.
Petcu, Adrian Nicolae
Petrescu, Al[exandru]
Petrescu [Oţel], Aspazia
Petrişor, Dana (Franţa)
Petrişor, Marcel (*redactor*)
Petruţiu, Nicolae Stan
Phillip, D. (Canada)
Pivin, George Leandru †
Platon, Mircea
Plop, Gh.
Pop, Dorin Alexandru
Pop, Livia
Pop, Nicolae
Popa, Nicolae
Popa, Şerban (Canada)
Popescu, Adrian
Popescu, Florin
Popescu, Lucian D.
Popescu Traian (Spania) †
Popescu, Traian ["Macă"] †
Popescu, Valentin (*trad.*)
Popescu-Sandu, Victor
Popovici, Doru
Poptămaş, Dumitru
Posada, Mihai
Preda, Radu
Protopopescu, Vlad (Australia)
Purcărea, Nicolae

R
Radu, Ştefan
Răduleanu, Galina
Rădulescu, Bogdan G.
Rădulescu, Octavian A. †
Răilean, Bartolomeu
Răzeşu, Andrei
Râmboiu, Septimiu †
Rezachevici, Constantin
Roşca, Viorel
Rotaru, Bianca
Rusu, Ioan N. †
Rusu, Toderiţă

S
Sari [Sarry], Achile †
Săndoiu, Gabriel
Săndulescu, Alexandru (*trad.*)
Sârbu, Adrian
Selişte, Marcel Răduţ
Sergentu, Octavian
Sfinţescu, Duiliu (Franţa) †
Silion, Bogdan
Silvestru, Emil
Smirnoff, [Doru] Codrin V.
Spătariu, Maria
Stan, Marian
Stăncescu, Andrei
Stănescu, Bucur †
Stănescu, Gabriel
Stănescu, Gheorghe †
Străchinaru, Constantin N.
Strejnicu, Flor †
Stroe, Ionuţ
Sturdza, Ilie-Vlad (Spania) †
Suru, Şerban

Ş
Şontică, Daniela
Ştefan, Corina
Ştefan, George
Ştefan, Horia
Şuteu, Maria Livia (*trad.*)

T
Tarcea, Mircea
Tămaş, Adriana (*trad.*)
Tănase, Nicu
Tănase, Viorel
Tănăsescu, Raluca
Târziu, Claudiu
Teglaru-Voina, Dina
Teodorov, Adrian
Teodot [Teofil] Monahul (de la Suceava) †
Tescanu, Nicolae
Tiberian, Florea (*redactor*)
Timaru, Mihai †
Tomotaş, Laurian
Trosca, Maria-Rodica
Turculeţ, Tiberiu
Tutunea, Junona

Ţ
Ţene, Ionuţ
Ţigu, Viorel Gh.

U
Uba, Traian Călin
Udrişte, Rafael
Ungureanu, Ion (Germania)
Untea, Cristian
Urdea, Radu
Urdea, Zaharie
Ursan, Maria
Usca, Ana
Usca, Ioan [Sorin]
Uţică, Nicolae

V
Valică, Mihai
Vasigu, D.
Vasile, Danion
Vasilescu, Adolf [A. V.]
Vasilescu, Dania
Vasilescu, Ovidiu (S.U.A.)
Vasiliu, Mugur
Vasiliu-Scraba, Isabela
Vălimăreanu, Petre (Germania) †
Vântu, Cornel
Velescu, Petru
Verzea, Ileana
Victor, N.
Vizirescu, Pan M. †
Vlad, Eugenia (*trad.*)
Vlad-Guga, Taţiana
Vlădăreanu, Silviu-Andrei
Vlăduţă, Bogdan
Volcinschi, Raul
Vosganian, Varujan
Vrânceanu, Dora
Vrânceanu, Radu
Vuia, Ovidiu (Germania) †

Z
Zaharia, Octavian †
Zeană, Ion[el] †
***Zimbreanu, Andrei* (Franţa)**

Pentru sprijinul acordat de-a lungul vremii, adeseori cu nobilă discreţie, revistei şi editurii noastre (dar şi efemerei foi *Lumea satelor* – supliment al *Punctelor cardinale*, apărut lunar, din octombrie 1994 pînă în iunie 1996), se cuvin evocate cu recunoştinţă multe nume (respectăm aceeaşi ordine alfabetică):

Mircea Alexe (Germania), Constantin Apolzan (Germania), Eugenia Auner (Germania), George Bălaşu (Canada), Andreea Banea, **Toma Banea**, Elena şi Vasile Bechiş (S.U.A.), Nidia Belcea (S.U.A.), Eftimiu Benea †, **Radu Bogdan**, Maria Brahonschi †, Angela Brastaviceanu (Canada), Ierom. Amfilohie Brânză (Mănăstirea Diaconeşti), Aurel Buzi (Germania), Stere Camburu, Paul Caravia †, Ana Chenereş, Romulus Ciric (Canada), Felix Ciulin, **Maria Constantinescu**, Elena Cristescu, Victor Dinescu, N. I. Dobra, Oara Drăgan, Pr. Cătălin Dumitrean, Alexandru Fonta (Canada), Doina Gheorghian, Nicolae Ghincea, Elena Ghyka (S.U.A.), Ioana Ghyka (Canada/România), Maria Ghyka, Mihai Ghyka, Vasile Giurea (Austria), Ileana Grozavu, Rasofora Timoteea [Tudora] Hornea (Mănăstirea Christiana), Constantin Horodniceanu (Italia), **Ştefania** şi **J.-V. Iamandi**, Aurel Ionescu † (Germania), Dana Konya-Petrişor (Franţa), Mihai Maghiar (Australia), Andreas Makarov (Germania), Corneliu Marcu, Ana-Maria Marin † (Elveţia), Ioan Mariş, **Tip. Masib** (conducerea şi colectivul tipografic), Constantin Mărăndici (S.U.A.), Mihaela Moisin (Canada), Nicolae Moroica (Germania), Laura Munteanu (Suedia), Constantin Nagacevschi † (Germania), Christian Nastu † (Franţa), Gheorghe [Gelu] Netea, **Nicu Naum** † (Canada), **Tip. Noblesse S.R.L.** (conducerea şi colectivul tipografic), Cătălin Obreja (Canada), **Liliana** şi **Viorel Pană** (Canada), Dan Păun (S.U.A.), Arhim. Iustin Pârvu (Mănăstirea Petru-Vodă), George Pişcoci-Dănescu (Franţa/România), Vetuţa şi Mihai Pop † (Canada), **Ileana** şi **Nicolae Popa** (S.U.A.), Silvia Popa, Cătălin Popescu, Iulian Popescu, Traian Popescu † (Spania), **Nicolae Pora** † (Canada), **Aureliu Răuţă** † (Spania), Alexandru Ronnett † (S.U.A.), Dumitru Sinu (S.U.A.), Dionisie Stoenescu (Franţa), Mirel Stoenescu † (Elveţia), Petre Sultana (Canada), Arhim. Petroniu Tănase (Schitul Prodromu – Sf. Munte Athos), Elena Titi (S.U.A.), Ion Tolan † (Germania), Monahul Valerian [Vasile-Dragoş Pâslaru] (Mănăstirea Pătrunsa), Maria Ursan, Manuel Valeriu, Constantin Vasiliu (S.U.A.), Pr. Ion Vladovici, Ioan Vonica, Paul Yawer (Elveţia).

REACȚIONARISMUL DE CURSĂ LUNGĂ

Deși oameni hotărîți și optimiști din fire, nici unul dintre noi nu ar fi crezut atunci, în ianuarie 1991, cînd am pornit la drum cu ***Punctele cardinale****, că vom apărea fără întreruperi timp de două decenii, cu același nucleu redacțional și cu cîteva mii de cititori fideli pe toate meridianele lumii.*

Adversarii ideologici – care nu ne-au cruțat nici o clipă, ba chiar au izbutit, prin repetate mistificări și insinuări mediatice, să ne diabolizeze în conștiința multor oameni ce n-au ajuns niciodată să ne citească efectiv – sînt extrem de indispuși de această încăpățînată "longevitate", iar caracterizarea noastră cea mai frecventă, ușor de găsit în site-urile ostile de pe internet (unde se vede cum orice nealiniere ideologică este atent "monitorizată", mai ales de cercurile evreiești, cu un zel demn de o cauză mai bună), sună cam așa: "Din 1991 apare la Sibiu revista ***Puncte cardinale****, cea mai longevivă publicație reacționară din România".*

Prin consensul propagandistic al noilor politruci ai "gîndirii unice", refractari la orice discurs creștin, național și tradițional în genere, sîntem abrupt calificați drept "reacționari", "extremiști", "fundamentaliști", "antisemiți", "fascișți", "legionari" (sau măcar "legionaroizi"), "ortodoxiști", "antidemocrați", "talibani" etc. Interesant și straniu în același timp este că și multe dintre cercurile radicale cu care sîntem curent asimilați ne suspectează, la rîndul lor, că am fi, dimpotrivă, "masoni", "securiști", "catolicizanți", "intelectualiști", "antilegionari" (și mai ales "antisimiști"), iar cînd sînt dînșii mai supărați – chiar "țigani", "evrei" și... "homosexuali" (aceste din urmă calificative fiind atribuite cu precădere subsemnatului, "manipulator de profesie" și "cal troian" în "santa cetate" a "rezistenței naționale")!

Noi ne-am obișnuit să nu mai punem demult la inimă asemenea inepții, orideunde ar veni ele, văzîndu-ne de treburile noastre și mulțumindu-ne să afirmăm cu toată seninătatea că nu ne recunoaștem în nici una dintre etichetele de mai sus, cu excepția celei de ***reacționari****. Pentru că scrisul nostru este, într-adevăr, de 20 ani încoace,* ***reacție*** *fermă și constantă la tot ceea ce a fost sau continuă să fie practică sau mentalitate de tip comunist, la tot ceea ce înseamnă stîngism dizolvant sau demagogie politicianistă, dar și la orice formă de teribilism extremist sau de manifestre subculturală (chiar dacă încearcă să se legitimeze prin retorica "românismului absolut").*

Noi am întruchipat după puteri, cu plusurile și cu minusurile noastre omenești, dar fără a ne trăda niciodată principiile directoare, ***reacționarismul*** *de cursă lungă al bunului simț și al măsurii tradiționale românești, raportîndu-ne ideal la trei instanțe nenegociabile: Dumnezeu, marii noștri morți și îndreptarul propriei conștiințe.*

N-am ambiționat nici o clipă să mîngîiem „populist" sensibilitățile contemporane, asumîndu-ne riscul de a fi astfel incomozi și antipatici nu doar adversarilor "de stînga", dar și anumitor camarazi "de dreapta". N-am considerat și nu considerăm politicul o prioritate, ci avem convingerea că marile urgențe ale lumii românești țin, în pofida oricăror aparențe, de ordinea moral-spirituală și cultural-creatoare, de reașezarea valorilor eterne în ierarhia lor firească și organic lucrătoare.

Le mulțumim celor ce ne-au înțeles, ne-au creditat, ne-au răbdat și ne-au rămas mai mult sau mai puțin aproape de-a lungul anilor (opiniile unora dintre aceștia – cîțiva strămutați între timp la cele veșnice – pot fi citite în paginile care urmează), căci ***Punctele cardinale****, dacă au ajuns la acest jubileu, datorează mai mult fidelității lor decît modestei noastre vrednicii. Rațiunea de a fi a unei publicații stă în această liberă* ***comunicare*** *și* ***cuminecare*** *prin cuvînt. Că sîntem, în această împreună-lucrare, mai puțini decît am fi năzuit? Dacă ne credem unii altora, atunci să ne răspundem împăcați, cu vorbele bătrînului Iancu Văcărescu:* ***La fapta bună/ Puțini s-adună./ Mult pot puținii/ Buni împreună...***

Nu știm cît viitor ne mai este dat, dar ce reconfortant este să ne putem regăsi, mai tineri și mai vîrstnici, în acest trecut comun, care poartă măsura inimilor noastre!

Răzvan CODRESCU

PUNCTE CARDINALE: ÎN CONȘTIINȚA CITITORILOR

SILVIU ALUPEI: "În presa românească post-decembristă a apărut, în anul 1991, o revistă cu o circulație destul de restrânsă: se numește ***Puncte cardinale*** și a fost lansată la Sibiu de un grup de foști deținuți politici (unii dintre ei membri, în tinerețe, ai Frățiilor de Cruce), cu sprijinul câtorva reprezentanți ai generației tinere. Revista a reușit performanța admirabilă de a apărea până acum fără nici o întrerupere, în ciuda dificultăților financiare și a ostilității cu care a fost întâmpinată de politicienii și intelectualii de stânga. Credincioasă principiilor ei *național-creștine*, publicația a reușit să umple un gol în presa românească de azi, amintind, *mutatis mutandis*, de *Cuvântul* lui Nae Ionescu, de *Calendarul* lui Nichifor Crainic sau de *Rânduiala* lui Ernest Bernea, dar și de prestigioasa revistă culturală *Gândirea*. Prin ***Puncte cardinale****, spiritul dreptei creștine* a cunoscut un început de resurecție, ce merită salutat în acest moment jubiliar...".

GEORGE ARDELEANU: "În haosul (asta ca să nu spun «Laosul») în care ne mișcăm zilnic, revista ***Puncte cardinale*** se încăpățînează de douăzeci de ani să fixeze... punctele cardinale. Nu e un lucru simplu, e un act de curaj și chiar de subversiune. Într-o lume a tuturor confuziilor, deliberate sau involuntare («stînga», «dreapta», «sus», «jos», «bine», «rău» etc.) – în care unii dintre noi, mai sceptici, ajungem, sastisiți, să credem că e mai de bun-simț să renunțăm la astfel de «concepte» – prietenii noștri (d-nii Gabriel Constantinescu, Demostene Andronescu, Marcel Petrișor și Răzvan Codrescu) comit gestul riscant de a veni cu nuanțe (nu pînă acolo însă încât noțiunile să-și piardă orice consistență). Numai că la noi nuanțele, mai ales în chestiunile litigioase, sînt luate drept adeziuni sau chiar opțiuni extreme, ceea ce nu e decît tot o formă de perversitate. Însă, așa cum în romanele lui Dumas există și un *vingt ans après* care confirmă și potențează eroismul mușchetarilor, tot așa cei douăzeci de ani aniversari confirmă nebunia exemplară a bunilor noștri amici. În pofida tuturor vicisitudinilor și spre bucuria noastră".

TEODOR BACONSKY: "Corespondez cu Răzvan Codrescu, tânărul și talentatul gazetar pe suflul căruia se sprijină singura revistă românească fidelă dreptei creștine [***Puncte cardinale***]. E atât de îngustă direcția aceasta și e atât de greu să spui «noi» într-o lume de intelectuali năuciți".

PAUL BARBĂNEAGRĂ (†): "Confruntările social-politice care frământă neamul nostru în perioada zisă «de tranziție» au reafirmat o idee fundamentală: adevărata dreaptă este *meta-politică*, situându-se, prin conținutul și aspirațiile ei, nu la dreapta «centrului», ci *în inima văzduhului*, între «Ierusalimul Ceresc» și întruchiparea lui lumească, între adevărurile revelate și tumultul cetății. Într-un peisaj social confuz și profanat de «stângi» și «drepte» deghizate, ***Puncte cardinale*** a regândit deschis valorile noastre creștinești și naționale..."

PR. AMFILOHIE BRÎNZĂ: "***Puncte Cardinale*** este o revistă serioasă și deosebit de prețioasă pentru timpurile actuale. Un merit deosebit îi revine pentru faptul că a reușit să țină până în prezent vie «legea românească» în sufletul cititorului, păzindu-l în acest fel de virusul globalizării (noii ordini mondiale), care are ca efect dezrădăcinarea omului din identitatea sa națională, culturală și religioasă. Cu alte cuvinte, această publicație îl ajută pe român să cugete la rosturile sale existențiale și se străduiește să-i ridice permanent conștiința la înălțimea misiunii sale istorice și divine. Îmi place că «nu bate câmpii», ci merge la esența lucrurilor. Iar pentru că este lipsită de ispita color, de formalism și trivialitate, o găsești și prin biserici, și la pangarele mănăstirilor. O publicație scrisă de oameni botezați pentru oameni botezați!".

(continuare în pag. 5 și 6)

RĂZVAN BUCUROIU: "Înainte de a vorbi despre *Puncte cardinale* ca revistă, aş dori să amintesc că adevăratele puncte cardinale au fost **oamenii** acestei reviste. Devenind puncte cardinale pentru o întreagă umanitate românească şi creştină – cei care au conceput, realizat şi ţinut în viaţă cea mai longevivă şi constantă (ca număr de apariţii, dar mai ales ca linie editorială) publicaţie post-decembristă merită toată admiraţia noastră. Admiraţia unuia ca mine, bunăoară, pentru tenacitatea dublată de optimism şi prospeţime cu care această echipă (de vârste diferite) a trecut prin absolut toate capcanele tranziţiei, ajungând la ultima şi cea mai grea: indiferenţa! Admiraţia unora pentru linia curat românească a discursului, purtat elegant printr-o limbă neaoşă, plină de parfumul rostirii interbelice. Admiraţia altora pentru creştinismul ortodox angajat, neprefăcut şi nepanicard, care aţâţă la lucrare – fie şi teoretic – multe din latenţele şi chiar neputinţele Bisericii noastre! Admiraţia lui Dumnezeu pentru toate acestea, dar şi iubirea Lui toată pentru martirii închisorilor, a căror icoană – personală, colectivă sau chiar neştiută – a luminat şi animat permanent atât paginile revistei, cât şi trăirile din jurul lor! *Puncte cardinale* s-au aşezat cuminte acum pe hârtie, dar ele au fost scrise mai întâi în carne, în sânge şi în lacrimă..."

GHEORGHE BUZATU: "Punte de întâlnire între Tradiţie şi Modernitate, între Ţară şi Exil, între generaţia veche şi generaţia nouă, *Puncte cardinale* rămâne cea mai durabilă şi mai ziditoare publicaţie periodică de dreapta de după 1990".

PR. GHEORGHE CALCIU (†): "În moralitatea volatilă a ziarelor şi revistelor din România, *Puncte cardinale* reprezintă, pentru noi toţi, un liman al slujirii adevărului creştin şi naţional, un port în care credinţa şi iubirea de neam găsesc un adăpost împotriva furtunii ce încearcă să zguduie temeliile creştine şi naţionale ale dăinuirii noastre prin vreme... Cu efort, cu sacrificii, cu devoţiune, o mână de oameni, mai tineri şi mai seniori, menţin în viaţă, prin cuvântul lor, convingerile cele mai nobile ale acestui neam şi crezul creştin şi naţional al generaţiilor care au vegheat jertfelnic destinul României şi al Bisericii noastre..."

IULIAN CAPSALI: "Consider că, mai ales în ultimii ani, revista *Puncte cardinale* s-a dovedit a fi una dintre puţinele tribune deschise dezbaterilor de idei şi polemicilor în zona conservatoare a societăţii româneşti. Articole puternice, care nu ar fi fost acceptate în presa «oficială», dominată de stângism sau, oricum, incertă ca potenţă, şi-au găsit aici locul într-un adevărat şi necesar spaţiu al libertăţii. Cu un Răzvan Codrescu amfitrion elegant şi devotat al acestei cauze, mai degrabă din obligaţie morală şi asumare simbolică a destinului decât dintr-o pornire donquijotescă, aşa cum ar putea să pară la o privire mai puţin atentă, *Puncte cardinale* şi-a găsit un loc privilegiat într-o istorie pe care a parcurs-o şi a punctat-o, iată, vreme de 20 de ani".

DR. PAVEL CHIRILĂ: "Mărturisind trecutul şi demistificând prezentul, *Puncte cardinale* te ajută să fii prudent în relaţiile cu Puterea şi să nu sacrifici Cezarului partea lui Dumnezeu".

AUREL CIORAN (†): "Am scris recent câteva rânduri ca postfaţă la cartea de memorii a lui Mitu Banea scoasă de curajoasa revistă *Puncte cardinale*. Admirabil autor, admirabilă carte! Mi-am adus aminte atunci de vechile cuvinte ale episcopului Micu-Klein: «La judecata de apoi nu poţi învia decât din pământul patriei tale»".

RADU COMĂNESCU: "Pentru mine, revista *Puncte cardinale* este cea mai puternică dovadă că duhul generaţiei de aur a *Gândirii* n-a pierit. Este aceeaşi autenticitate în cultura înaltă, este aceeaşi trăire a Tradiţiei deschise către Universal şi este aceeaşi boltă a Ortodoxiei – albastre şi sofianice. Acum, revista trebuie (cred) să facă un pas mai departe: trebuie să învingă!". (Nu ştim dacă astăzi d-l Radu Comănescu ar mai subscrie propriului său punct de vedere... din secolul trecut.)

MIHAI CREANGĂ: "Cu 20 de ani în urmă, pe când paleta publicisticii româneşti, mortifica(n)tă în comunism, se îmbogăţea uimitor de rapid, apărea şi revista *Puncte cardinale*. După cum sugera chiar titlul, publicaţia dorea să ofere cititorilor câteva repere perene, ocultate sau deviate în deceniile sângeroasei utopii venite din Răsărit. De atunci şi până astăzi, când s-a ajuns în plin coşmar publicistic, *Puncte cardinale* a rămas credincioasă sieşi: ne-a arătat ferm Nordul, ajutându-ne să nu ne lăsăm ispitiţi de falsele călăuze. În aceste vremuri ale tuturor rătăcirilor, câţiva oameni cu blazon cultural şi cu panaş imaculat n-au obosit niciodată să ne reamintească începutul începuturilor şi temelia temeliilor: suntem români şi *punctum*. Mulţumim".

CRISTIAN CURTE: "Într-o lume care şi cruce îşi face cu stânga (dacă îşi mai face...), oripilată de Tradiţie şi de orice scară axiologică fermă, cu un Sus şi un jos, *Punctele cardinale* înţeapă îndrăzneţ spaţiul cultural, fără dorinţa de a-l cuceri, ci doar cu speranţa nobilă de a-l insemina de sens. Că lumea nu întotdeauna răspunde la încercarea de a fi ordonată, aceasta e o lege a fizicii şi un dat biblic. Ce poţi să faci decât să continui ca Don Quijote, uitând efemerul şi amintindu-ţi continuu de ţinta eternităţii?".

ELENA DULGHERU: "Revistă a «gândirii arestate», *Puncte Cardinale* a suferit, de-a lungul celor douăzeci de ani de existenţă, toate spasmele re-naşterii şi re-aşezării «dreptei» în arena publică românească. Libertatea asumată, cu toate riscurile, faţă de corectitudinea politică uniformizantă a tabloidelor, cât şi aplecarea permanentă asupra Etnosului, Ecclesiei şi Tradiţiei, cu scopul de a le reîngloba în spaţiul marii culturi – iată două nobile «dizidenţe» şi totodată atuuri ale revistei sibiene, care-i scuză episoadele vulcanice, micile contondenţe pripite şi *parti-pris*-uri, asigurându-i interesul la public şi perenitatea".

SORIN DUMITRESCU: "Fără zarva subtilă a *Punctelor cardinale* ale lui Codrescu *et comp*., gazetăria românească a ultimului deceniu ar fi boantă, lipsită de tăişul textului ortodox riscat şi de savoarea lui sinucigaşă. În contextul presei actuale, publicaţia sibiană... reprezintă sarea şi piperul expresiei publice româneşti".

PAUL GHIŢIU: "Pentru că suntem liberi, putem alege să ne depănăm firul existenţei călăuziţi de îngerul de pe umărul drept, pe calea cea dreaptă, pentru a construi şi a ajunge în dreapta lui Dumnezeu; sau putem alege şi în răspăr – să distrugem şi să ne distrugem. De aceea, Dumnezeu s-a îngrijit să avem călăuze lumeşti; şi una dintre acestea, cred eu, este *Puncte cardinale*. Este adevărat că cei care au depănat firul *Punctelor cardinale* au şi exagerat, au fost şi subiectivi, au şi greşit, dar revista a ţinut drumul drept şi, în sine, nici o călăuză de pe lumea asta nu-i perfectă. Ceea ce nu-i scade cu nimic meritul ca la final să fi fost Călăuza".

PR. VASILE GORDON: "Numele revistei *Puncte cardinale* mă duce mereu cu gândul la «virtuţile cardi-nale», despre care vorbeşte Teologia Morală Ortodoxă: Înţelepciunea, Dreptatea, Curajul şi Cumpătarea, care se regăsesc ilustrate generos în toate paginile revistei. Cuvântul-cheie «cardinale» provine din latinescul *cardo*, «ţâţână, balama» – mică, dar importantă piesă care facilitează deschiderea şi închiderea uşilor. Fie ca revista *Puncte cardinale* să deschidă în continuare uşile cât mai multor români spre înţelepciune, dreptate, curaj şi cumpătare!".

NICOLAE HENEGARU/*VREMEA DREPTEI*: "*Puncte cardinale* acoperă un gol în publicistica românească de după 1989. Pentru a-şi recăpăta locul care li se cuvine în Conştiinţa românilor, ideile şi idealurile naţionale şi creştine au nevoie de oameni precum cei care semnează în paginile sale. Cu constanţă şi cu demnitate, *Puncte cardinale* aruncă o lumină asupra căilor posibile de ieşire din confuzia ce domneşte în viaţa noastră politică şi socială..."

JACQUES-VASILE FAMANDI: "De aproape douăzeci de ani Vă citim cu admiraţie şi recunoştinţă în paginile *Punctelor cardinale* şi am ajuns demult să Vă socotim «conştiinţa noastră mai bună». Suntem mândri de Dumneavoastră şi de revista pe care aţi ctitorit-o, căci prin această realizare misionară, fără egal în presa de dreapta din România postcomunistă, se legitimează o întreagă generaţie mucenicită, cu viii şi cu morţii ei. [...] Cu toţii simţim şi mărturisim că pe faţada casei din Calea Dumbrăvii 109 (devenită de atâta vreme adresa noastră de suflet) s-ar cuveni să stea mâine, alături de placheta omagială Paul Constant, şi placheta omagială Gabriel Constantinescu, ca mărturie despre vrednicia şi continuitatea unei familii româneşti care s-a înnobilat prin spirit – şi a înnobilat totdeodată cetatea Sibiului şi marea familie creştinească a Dreptei naţionale".

ION IOANID (†): "Dintre publicaţiile din ţară care mi-au căzut în mână, *Puncte cardinale* este singura scrisă de *români*, în *limba română*. Prin asta cred că am spus tot".

Î. P. S. SERAFIM JOANTĂ: "Cred că revista *Puncte cardinale*, de orientare naţional-creştină (ortodoxă), este deosebit de utilă, inclusiv pentru românii din Diaspora, care sunt supuşi unui puternic proces de pierdere a identităţii lor naţionale şi ortodoxe. Ortodoxia este matricea formatoare a poporului român; de aceea, numai o cultură ortodoxă autentică poate salva identitatea românească. După cum singură Ortodoxia poate salva lumea, căci ea reprezintă însăşi «fiinţa omului». În ce mă priveşte, citesc cu regularitate *Puncte cardinale*, chiar dacă nu împărtăşesc unele puncte de vedere".

SORIN LAVRIC: „Ca orice revistă aflată în răspăr cu ideologia dominantă, *Puncte cardinale* are o faimă de leprozerie şi o notorietate de cimitir profanat. În realitate, e un fruct oprit care este citit fără a fi citat, bucurându-se de acea reputaţie clandestină de care au parte ziarele repudiate oficial. Dacă aş fi judecat revista după veninul secretat de bîrfele auzite pe seama ei, ar fi trebuit să n-o răsfoiesc niciodată de teamă că, atingînd-o, m-aş fi putut molipsi de spiritul ei. Dar am atins-o şi nu am păţit nimic. Nu am cum să nu-l admir pe Răzvan Codrescu pentru stăruinţa netulburată cu care, alături de seniori, s-a îngrijit de destinul revistei vreme de două decenii".

CLAUDIO MUTTI: *Puncte cardinale, che segno regolarmente da diversi anni, rappresenta per me una fonte non conformista per attingere notizie sugli eventi politici e culturali della Romania. In un' Europa largamente dominata dal «pensiero unico» liberaldemocratico e sottoposta a un intenso e multiforme processo di americanizzazione che minaccia la sopravvivenza stessa della sua civiltà, periodici come* ***Puncte cardinale*** *non solo costituiscono veri e propri centri di resistenza, ma svolgono una funzione vitale, perché mostrano la validità della tradizione spirituale cui se riferiscono applicandone i criteri all'interpretazione della realtà.* ("*Puncte cardinale*, în care semnez regulat de mai mulţi ani, reprezintă pentru mine o sursă non-conformistă de informare asupra evenimentelor politice şi culturale din România. Într-o Europă amplu dominată de «gândirea unică» liberal-democrată şi supusă unui intens şi multiform proces de americanizare ce ameninţă însăşi supravieţuirea civilizaţiei sale, periodice precum *Puncte cardinale* nu constituie doar adevărate centre de rezistenţă, dar îndeplinesc o funcţiune vitală, pentru că pun în evidenţă validitatea acelei tradiţii spirituale ale cărei criterii le aplică în interpretarea realităţii".)

COSTION NICOLESCU: "Sunt mulţi care reproşează *Punctelor cardinale* ataşamentul deschis la «cauza legionară». În ceea ce mă priveşte, nu am nici un fel de prejudecăţi în această privinţă. Mai degrabă o anumită simpatie temperată. Observ că atunci când dau de *anti* devin *filo*, iar când dau de *ultra* devin reticent. Consider însă că *Puncte cardinale* a ales calea justă: nu restaurare patetică, ci

☛

recuperare lucidă. Căci sunt puncte de recuperat şi de valorificat, după cum sunt şi unele de părăsit, invalidate de istorie şi, mai ales, de analiza creş-tină a fenomenului. Un fenomen cum a fost cel legionar nu poate fi ignorat, nici expediat, dar nici îmbrăţişat necondiţionat... Ceea ce mi se pare mai important, din punctul meu de vedere, este faptul că aria acoperită de *Puncte cardinale* rămâne şi se recunoaşte a fi situată în teritoriul *Bisericii*, respectând tot ceea ce înseamnă *Sfântă Tradiţie* autentică… Un naţionalism frumos, responsabil, asumat şi compătimitor răzbate din programul periodicului sibian. Cu un ochi spre trecut şi cu unul spre viitor, *Puncte cardinale* reuşeşte să fie *în prezent* – autentic, militant şi pedagogic… Nu se impune, bineînţeles, să fii de acord cu toate punctele de vedere exprimate în revistă. Ele acoperă un spectru larg. Vor fi apărut, câteodată, şi exagerări sau greşeli în unele atitudini. Ele nu sunt, însă, niciodată rodul relei credinţe sau al unei proaste întemeieri. Sunt numai explorări eşuate, din care se pot, totuşi, trage destule învăţăminte utile. Desigur, pentru unii revista poate fi incomodă... Cu atât mai bine!".

ION GAVRILĂ OGORANU (†): "Mi-am regăsit uneori întocmai gândurile în cele scrise de redactorii şi colaboratorii *Punctelor cardinale*; am învăţat multe de la aceşti fraţi de luptă şi de idealuri… Printre ei, mereu prezent, veghează cel ce a dus greul revistei în toţi aceşti ani, tot mai albitul Gabriel Constantinescu, pe care greutăţile l-au apăsat, dar nu l-au înfrânt niciodată. Să dea Dumnezeu ca la Sibiu, încă mult timp, să ştim că există oameni care cugetă, lăcrimează şi speră într-un viitor mai bun pentru neamul românesc".

PR. IUSTIN PÂRVU: "… Publicaţia *Puncte cardinale* este pentru orice cititor un cadru de referinţă în căutările cu care se confruntă societatea contemporană creştină, reuşind cu deosebit succes să ofere soluţia evanghelică acolo unde eroarea, confuzia, minciuna, defăimarea şi mizeria morală îşi caută locul. Regăsim în paginile ei «cuvântul care zideşte» la temelia spirituală a unui neam creştin ce şi-a înţeles şi asumat vocaţia de «Poartă a Creştinătăţii». Îi dorim, aşadar, curajul mărturisirii, «tinereţea fără bătrâneţe şi viaţa fără de moarte» a tuturor eroilor noştri care au vegheat, luptători şi rugători deopotrivă, la hotarele României Creştine!".

GEORGE PIŞCOCI-DĂNESCU/F.R.O.N.D.E.: "Fundaţia Culturală «Franţa-România» (F.R.O.N.D.E.), înfiinţată în 1993, al cărei director general sunt, a acordat premiile sale anuale unor scriitori anticomunişti precum Ana Selejan (*Trădarea intelectualilor*), Ion Gavrilă Ogoranu (*Brazii se frâng, dar nu se îndoiesc*) şi Marcel Petrişor (*Secretul Fortului 13*). Premiile pe 1996 şi 1997 s-au cumulat, laureată fiind publicaţia *Puncte cardinale (Periodic independent de orientare naţional-creştină)* din Sibiu, condusă de Domnii Gabriel Constantinescu (director), Răzvan Codrescu (redactor-şef), Demostene Andronescu (redactor-şef adjunct), Constantin Iorgulescu şi Marcel Petrişor. Prin acordarea acestui premiu, am ţinut să recunoaştem publicaţiei *Puncte cardinale* virtutea de a-şi asuma tradiţia în spirit, responsabilitatea morală şi civică, apărarea identităţii naţionale, a credinţei în Dumnezeu şi a demnităţii – daruri esenţiale în perspectiva unei adevărate reînvieri româneşti".

DORU POPOVICI: "Transmit acum directorului revistei *Puncte cardinale* şi întregului colectiv redacţional felicitările mele sincere. Aţi conceput o revistă în care sensul sublim al acelui *sine ira et studio*, precum şi semnificaţia tolerantului dicton *Audiatur et altera pars* – ambele, adevărate puncte de plecare, etice – triumfă".

RADU PREDA: "Revista *Puncte cardinale* este, că ne place sau nu, cu adevărat un reper în peisajul publicisticii noastre de după 1989. În ceea ce mă priveşte, am scris în paginile ei, aşa cum am citit şi texte a căror ideologie nu o împărtăşesc. Cu toate acestea, cred că am înţeles un lucru: această revistă este oglinda căutărilor, decantărilor, nesiguranţelor, idealurilor, suferinţelor, mâniilor, naivităţilor şi principiilor mai multor generaţii anticomuniste la un loc. Pentru faptul de a fi prezentat tocmai istoria şi ideile acestor oameni, mulţi, prea mulţi dintre ei plecaţi deja într-o lume mai bună, *Puncte cardinale* merită tot respectul. Mai mult însă decât atât, timp de două decenii, publicaţia a încercat să pună în dialog aceste generaţii revolute cu noile generaţii. Dacă schimbul s-a făcut cu adevărat, şi cu un plus de înţelepciune, nu pot să mă pronunţ..."

DAN PURIC: "O Românie ca o corabie prinsă veşnic de furtună, cu un catarg al demnităţii smuls de valurile istoriei, cu o cârmă ruptă de stânci, cu busola pierdută şi cu un echipaj îngrozit de neantul din jur. Pietrificaţi de spaimă, oamenii, puţinii care au mai rămas, privesc întunericul din jur cu mâinile încleştate pe tot ce mai poate fi un punct de sprijin. Pânzele demult au fost sfâşiate şi oricum nu mai au pe ce să se înalţe... Vâslele rupte plutesc în larg... Aceasta este ţara, azi. Aceasta este România pe care o trăim. Şi totuşi, din negură, apare din când în când o stea. Este Steaua Polară. Furtuna doar o acoperă, dar nu poate ajunge până la ea. Aceasta este revista *Puncte cardinale* pe cerul întunecat al României de azi".

DAN STANCA: "*Puncte cardinale* este o revistă de care avem nevoie, cum avem nevoie de oricare altă revistă de atitudine, ideologică şi culturală. Ea a vrut, în toţi anii care au trecut de la apariţia ei, să identifice o dreaptă românească şi europeană, să pună în lumină legătura care există între ideologie şi credinţă. Desigur, uneori a exagerat, dar nu poţi fi perfect obiectiv atunci când *iubeşti*... Plecând de la titlul cărţii lui Crainic *Puncte cardinale în haos*, cred că această revistă tensionează spiritul şi, strângând în jurul ei colaboratori de prestigiu, ar putea să fie nu *Axa* sau *Buna Vestire*, aşa cum se crede îndeobşte despre ea, ci *Gândirea* sau *Vremea* acestui prezent problematic".

GABRIEL STĂNESCU: "Am luat cunoştinţă de revista *Puncte cardinale* relativ târziu, după ce fusese mediatizată în unele publicaţii ce nu ţineau de cureaua de transmisie a puterii postcomuniste. Coincidenţa a făcut ca în vara lui 1997 să lansez primul număr al revistei *Origini-Romanian Roots* la Câmpul Românesc din Hamilton, Canada. Cu mai multe numere din *Puncte cardinale* venise din ţară poetul Demostene Andronescu, redactor al revistei. Am răsfoit-o curios, cu gândul la Nichifor Crainic... Nu, nu era o revistă care să continue linia gândirismului interbelic, ci mai degrabă o replică vie, necesară, dar şi argumentată la acea «teroare a istoriei» de care vorbea Mircea Eliade. Prin strădanii şi colaborări de excepţie, *Puncte cardinale* ţine sus făclia demnităţii româneşti, făcând cunoscute generaţiilor ce vin adevăratele valori morale ale acestui neam. Azi, la 20 de ani de existenţă, revista – al cărei ctitor şi arhitect spiritual, dar şi meşter într-ale condeiului, în bună tradiţie românească, este d-l Gabriel Constantinescu – vine să întregească ideea că fără sacrificiu nici o faptă mare nu e posibilă...".

CLAUDIU TÂRZIU/*ROST*: "Am citit pentru prima dată *Puncte cardinale* acum vreo 16-17 ani, pe cînd eram aproape un copil. Şi a făcut asupra mea o impresie puternică. Îmi părea un profesor de modă veche, elegant, încheiat pînă la ultimul nasture al vestonului, sever, inhibant de cult şi care îmi deschidea nebănuite uşi spre lume şi spre mine însumi. Am aflat această revistă la A.F.D.P.R., unde mi-a fost prezentată drept cartea de vizită a elitei jertfitoare, pentru Hristos şi neamul românesc, în închisorile comuniste. Încă un motiv, pentru mine, de sfială şi evlavie faţă de ea. De atunci ne-am apropiat mult. O simt ca pe un bunic cu care, la vreme de seară, îmi place să «uneltesc» o mai bună tocmeală a lumii româneşti..."

PETRE ŢUŢEA (†): "Îmi pare rău după *Veghea*: titlul îmi plăcea grozav! Dar nici *Puncte cardinale* nu e rău: mai exorcizaţi geografia... În democraţie, dacă nu te orientezi repede, rişti să nu te mai orientezi deloc... Trebuie recuperate reperele, că altfel libertatea te ajută s-o iei razna, şi-ţi mai dă şi-un şut în fund!" (Bucureşti, aprilie 1991).

RAFAEL UDRIŞTE: "Revista *Puncte cardinale*: holograma patimilor, răstignirii şi învierii Neamului Românesc".

PR. IOAN SORIN USCA: "Asemenea personajului Stalker din filmul omonim al lui Tarkovski, revista *Puncte cardinale* călăuzeşte, de aproape două decenii, către tărâmuri pline de har, tărâmuri către care nu se mai prea înghesuie nimeni. Dar, ca şi acela, a continuat să călăuzească. Iar dacă uneori i se va fi părut că răul cel mai mare şi mai oranj ar fi, în fapt, un rău mai mic, aceasta se datorează slăbiciunilor omeneşti…"

PR. CONSTANTIN VOICESCU (†): "Dumneavoastră, la *Puncte cardinale*, aţi găsit formula prin care dreapta creştină se poate exprima convingător pentru lumea de azi. Nu vă lăsaţi intimidaţi de nimeni şi de nimic: mergeţi cu Dumnezeu înainte! E o dublă datorie: faţă de cei vii şi faţă de cei morţi…"

VARUJAN VOSGANIAN: "Într-o perioadă a confuziei de valori, a ambiguităţilor de tot felul, a utilizării simbolurilor naţionale şi valorilor creştine ca recuzită electorală, colectivul revistei *Puncte cardinale* a cultivat cu grijă aceste flori rare care sunt credinţa, consecvenţa şi limpezimea. Două decenii în care românilor li s-a vorbit despre români nici aşa cum ne-ar plăcea să fim, nici aşa cum nu avem curajul să fim, ci aşa cum suntem, cu amestecul nostru unic de ortodoxie şi de latinitate. În România tranziţiei, în care pe măsură ce ne lecuim, ne vătămăm, am primit de la *Puncte cardinale* licoarea tămăduitoare a autenticului".

În ziua de 10 februarie, marele luptător pentru Hristos (trecut 17 ani prin temniţele comuniste) şi marele duhovnic al neamului românesc la răscruce de veacuri şi de milenii, Părintele Arhimandrit IUSTIN PÂRVU de la Sfânta Mânăstire Petru-Vodă, împlineşte 91 de ani. Ostenitorii revistei *Puncte cardinale* îi doresc din toată inima multă sănătate şi un nădăjduitor LA MULŢI ANI!

PSEUDOMORFOZELE CONTEMPORANE ALE DREPTEI

Răzvan CODRESCU

Butaforii politicianiste la "dreapta stîngii"

Am încercat să arăt într-un text publicat mai demult – "Noţiunile politice de *dreapta* şi *stînga*..." (*cf.* Răzvan Codrescu, *Cartea îndreptărilor. O perspectivă creştină asupra politicului*, Ed. Christiana, Buc., 2004, p. 40 şi urm.) – în ce măsură ideea de dreapta a fost demagogic pervertită, la noi şi aiurea, în sinistrul bîlci ideologic şi politicianist al ultimelor decenii. Dreapta autentică, întemeiată pe o lungă tradiţie şi solid consolidată în plan doctrinar, s-a văzut aprioric etichetată ca "extremă dreaptă" şi exmatriculată prin consens abuziv de pe scena politicii curente. "Dreapta" tolerată azi – şi impropriu denumită astfel – nu reprezintă decît o alternativă incoerentă de centru-stînga în contextul stîngismului globalizant al lumii contemporane: "o dreaptă a stîngii", formal divergentă faţă de comunism şi social-democraţie, dar esenţial convergentă cu bazele materialiste, ateiste şi internaţionaliste ale acestora.

O astfel butaforie politică, menită să voaleze mai ales criza internă a liberalismului, nu este şi nu poate fi decît o struţo-cămilă ridicolă şi perversă, născută din falimentul moral al stîngii şi din teama acesteia de propriile ei radicalisme. De altfel, ea este perfect consonantă cu toate taberele stîngii în diabolizarea dreptei tradiţionale, de care nu o leagă nimic şi în raport cu care îşi resimte – chiar dacă nemărturisit – inconsistenţa mistificatoare. Aş zice, vulgarizînd puţin, că această dreaptă *sui generis*, singura îngăduită în cetatea postmodernă, reprezintă ţărîna sub care stînga încearcă să-şi ascundă, asemenea pisicii, propriile excremente.

De speţa aceasta este (pe urmele unor Chirac, Berlusconi sau Aznar, marii impostori oficiali ai dreptei europene, dar cu coeficientul de stupiditate imundă al politicianismului dîmboviţean) şi aşa-zisul "pol de dreapta" despre care se tot delirează de la o vreme prin fundăturile liberalo-ţărăniste sau pretins "populare" (cazul P.D.L) ale vieţii politice româneşti. De unde dreapta, fraţilor, într-o lume fără nici un Dumnezeu, fără naţionalism creator, fără simţ al tradiţiei, fără realism organic, fără deschidere spirituală, fără moralitate publică, fără ie-rarhii funcţionale, fără elite mărturisitoare, fără patos personalist, fără spirit de jertfă şi fără vizionarism istoric?! Dreapta se alcătuieşte din toate aceste note definitorii, iar în lipsa lor – sau chiar numai a unora dintre ele – ea nu poate exista ca atare, aşa cum nu poate exista pădurea fără copaci sau cetatea fără ziduri.

În realitate, pe scena politică românească de azi, nu se confruntă nicidecum dreapta cu stînga, ci două trusturi mafiote ieşite din vechiul F.S.N., între care se agită o caricatură de neoliberalism impotent şi clientelar, care nu are nimic de a face nu numai cu dreapta, dar nici măcar cu liberalismul nostru istoric. S-a ajuns de fapt, după 20 de ani de "democraţie originală", la un fel de formă mascată a soluţiei Brucan: *pluralism în cadrul Frontului*, adică al P.C.R.-ului recondiţionat, rebotezat şi conectat prin forţa contextului la noul stîngism european. Jucîndu-se de-a şoarecele şi pisica cu o rămăşiţă de liberalism decorativ, îşi dispută de fapt puterea reală comunismul rezidual *hard*, reprezentat de P.S.D.-ul lui Ion Iliescu şi Adrian Năstase, şi comunismul rezidual *soft*, reprezentat de PDL-ul lui Traian Băsescu şi Teodor Stolojan.

În felul lui, P.S.D. este cel mai cinstit partid politic din România, în sensul că nici nu poate şi nici nu vrea să joace altă carte decît cea a stîngii. Singura lui grijă şi pretenţie este ca social-democraţia lui asumată să nu mai fie percepută public ca paravan al comunismului reorganizat, ci ca stîngă democratică de vocaţie europeană. Altminteri, se simte bine ca pol absolut al stîngii româneşti actuale, iar în raport cu el e firesc că toate celelalte formaţiuni politice existente să fie sau să pară mai la dreapta. Dar a fi *mai la dreapta* nu-i totuna cu a fi *de dreapta*.

Tocmai pentru că în România postcomunistă dreapta este astăzi cu desăvîrşire absentă, ea poate fi cu uşurinţă mimată şi invocată de orice impostură interesată a stîngii non-pesediste. E simptomatic că la noi nu numai ţărăniştii, liberalii sau mai nou democrat-liberalii au putut să se declare sau să pară de dreapta, dar de dreapta au putut să treacă chiar P.U.N.R.-ul, P.C.-ul sau mai recent P.N.G.-ul, ca să nu mai vorbim de P.R.M.-ul lui Vadim, calificat nu o dată ca... "extremă dreaptă" (aşa cum, din Rusia postsovietică, a putut fi calificat "de extremă dreaptă" în presa occidentală unul ca Jirinovski!). Pe vremea cînd un Gabriel Liiceanu sau o Doina Cornea ne implorau patetic să-l votăm pe Ion Iliescu "ca să nu iasă Vadim", liderul P.R.M. a fost făcut de-a dreptul "fascist" şi "legionar"!

Tragicomedia prostiei sau ticăloşiei româneşti se joacă de 20 de ani, pe mîna stîngii, între diabolizarea dreptei propriu-zise şi încercarea de constituire sau legitimare a unui fals "pol de dreapta", capabil să se opună polului de stînga pesedist. Dar aglomeraţia a devenit atît de mare în acest spaţiu fictiv al "dreptei" încît o "dreaptă" nu mai are loc de alta ("dreapta" penelistă de "dreapta" pedelistă, bunăoară), iar electoratul a ameţit de tot, nemaiştiind care-i dreapta şi care-i stînga – şi nebănuind decît în proporţie foarte mică adevărul deconcertant că de fapt stînga e peste tot, iar dreapta nicăieri.

În ultimă analiză, încununarea perversiunii este că falsul "pol de dreapta" (încurajat perfid, cînd cu Alianţa Populară de acum cîţiva ani, pînă şi de un Silviu Brucan – genul de "profet" pe care-l merită un "popor stupid", ce învaţă greu şi uită repede!) n-ar face decît să creeze în ochii lumii impresia unui echilibru democratic într-o ţară guvernată aproape discreţionar de cea mai sinistră clică de avortoni ai comunismului din tot sud-estul Europei.

Dacă un "pol de dreapta" – fie el autentic sau fals – nu s-a închegat pînă acum, în 20 ani de fermentaţie larvară, şi dacă nici în ceasul al unsprezecelea nu reuşeşte să se profileze într-un chip cît de cît convingător, e pentru că acestui precipitat conjunctural îi lipseşte "nota diferenţiatoare" faţă de politicianismul găunos al stîngii netravestite, de care s-au săturat pînă în gît chiar şi cei ce continuă să-l sprijine inerţial. În jurul figurilor iremediabil compromise care vor să parieze pe o dreaptă demagogică nu gravitează decît alte găşti politicianiste cu mentalitate de stînga, incapabile structural să ofere o alternativă viabilă unei naţiuni care stă să iasă din istorie*. Ba mai mult, în aceste jalnice condiţii, singura tentativă de dreapta ce părea să aibă o anume coerenţă (dar simptomatic urzită nu în jurul vreunui român harismatic sau măcar onest, ci în jurul unui armean deştept, pe care mai nimeni nu s-a grăbit să-l urmeze), s-a spulberat peste noapte, atît din pricina şobolanilor dinlăuntru, cît şi din pricina indiferenţei şi cecităţii ambientale. Cazul Varujan Vosganian (care pînă la urmă s-a reîntors în ţărîţele din care te mănîncă porcii) a dovedit însă că nu o dreaptă efectivă, fie ea şi moderată, e dorită azi de clasa noastră politică sau intelectuală, ci doar o stîngă ceva mai mobilă, care să ne garanteze laşitatea moluscoasă şi condiţia de lingăi ai lumii civilizate.

Lăsînd deocamdată la o parte orice reper transcendent al istoriei şi rezumîndu-ne strict la temeiurile imanente a-le unei politici cît de cît responsabile, numitorul comun al nevredniciei tuturor actanţilor scenei noastre politice se vădeşte a fi, mai degrabă decît oricare altul, *proasta înţelegere şi proasta slujire a organismului naţional*. Aceasta este, de altfel, marca inconfundabilă a stîngii dintotdeauna, indiferent de diversitatea etichetelor întrebuinţate. (În paranteză fie spus, niciodată un autentic om de dreapta n-ar putea concepe să dea Cultura – principala purtătoare de identitate a unei naţiuni – pe mîna unui minoritar, indiferent care ar fi acela. Închipuiţi-vă – *mutatis mutandis* – un arab palestinian pus ministru al Culturii în statul Israel! Ceea ce au făcut în această iarnă sinistră a mizeriei româneşti Băsescu şi Boc, nevoiţi să arunce ceva în gura U.D.M.R., denotă şi iresponsabilitatea lor naţională, şi mentalitatea lor comunistă, conform căreia Cultura nu-i decît o cenuşăreasă a vieţii publice.)

Pentru a înţelege mai bine falsitatea şi derizoriul diferitelor oferte de "dreapta" cu care umblă să ne îmbie mai toţi trepăduşii perioadei postcomuniste, voi încerca în numărul viitor o scurtă sinteză a autenticei poziţii de dreapta în problema naţională, întemeiată nu pe speculaţii personale, ci pe istoria doctrinară a dreptei raportată la provocările specifice ale lumii de azi.

---

* Aceasta s-ar cuveni să fie nu doar obsesia istoricului Neagu Djuvara şi a cîtorva eseişti nemîngîiaţi, ci a fiecărui român lucid şi responsabil, pus zilnic în faţa atîtor tragice evidenţe. Un semn al secătuirii "celulei româneşti", corelativ cu pierderea încrederii în propriile valori, este şi neputinţa de a mai crea forme noi şi viabile ca răspuns la realităţile complexe ale momentului. Paralizia spiritului creator se resimte în toate domeniile vieţii publice, de la cultura înaltă şi pînă la negoţul de dugheană. În plan politic, românii nu au reuşit, în 20 ani de postcomunism, să creeze nici măcar un singur partid de opoziţie capabil să se măsoare eficient şi credibil cu hidra neocomunistă. Politica românească s-a cîrpit penibil fie din reziduurile vechiului partid comunist, fie din reziduurile uzatelor "partide istorice", peste care s-a adăugat lustrul imitativ al unor "modele" occidentale străine de pulsul realităţilor noastre curente. Tot ce s-a încercat în altă direcţie a sucombat în stadiu de făt. Tentativele (parţial tot mimetice) de constituire, pe segmentul neocupat al dreptei, a unui partid "conservator", "popular" sau "creştin-democrat", mai ales după anul 2000, n-au ajuns nici măcar la modestul stadiu atins, pe linia aşa-zisei "sinteze liberal-conservatoare", de defuncta Uniune a Forţelor de Dreapta (poate cea mai puţin impură dintre tentativele recente de "reconstrucţie a dreptei"), România părînd căzută ireversibil sub blestemul lui "n-a fost să fie" (care mă tem că nu-i decît expresia idiomatică a nevredniciei prefăcute în fatalitate).

"LEGIONARUL" GHEORGHE CALCIU ÎN DOCUMENTELE C.N.S.A.S.

Pe 21 noiembrie și 3 decembrie 2009 s-au împlinit 3 ani de la moartea și respectiv înmormîntarea părintelui Gheorghe Calciu, deținut politic sub comuniști timp de 21 de ani (1948-1964; 1979-1984). Deși este în principiu recunoscut ca una dintre figurile importante ale rezistenței anticomuniste, mai circulă cu privire la biografia sa unele neadevăruri sau exagerări tendențioase, pe care cercetarea documentară e chemată să le lămurească punctual. Textul de mai jos este parte dintr-o investigație amplă în arhivele C.N.S.A.S. (atîtea cîte sînt acum accesibile cercetării publice) și circumscriu corect una dintre etichetele colportate în mod curent pe seama părintelui Calciu, ca și pe seama altor figuri eroice ale rezistenței anticomuniste din generația sa. Autorul pregătește o amplă biografie demistificatoare a părintelui Calciu (ce va fi publicată integral la Editura Christiana din București, în colecția "Ortodoxia luptătoare"). *(R. C.)*

Cu lejeritate, cu dispreț ori, mai rar, cu asumare, se afirmă despre părintele Calciu că a fost legionar. Studiul de față este o parte a unei mai largi cercetări a vieții părintelui Gheorghe Calciu, pe urmele căruia se ajunge și la acuzația de legionarism.

Părintele Gheorghe Calciu a fost condamnat penal de trei ori: în 1949, în 1957 și în 1979. Dintre aceste trei condamnări, primele două sînt legate de legionarism, dar, în mod cert, numai în cazul primeia se poate discuta despre activitatea sa legionară, căci a doua condamnare a fost urmarea evenimentelor din închisoarea Pitești, iar varianta autorităților, cum că deținuții legionari s-ar fi torturat unii pe alții în mod bestial și inimaginabil cu singura intenție de a discredita regimul comunist, este complet absurdă.

Documentele pe care cercetătorul le are la dispoziție sînt cele aflate în arhiva C.N.S.A.S., în dosarele sale penale, informative și de rețea. Este adevărat că lipsesc multe piese despre care rezultă contextual că au existat cîndva și este de înțeles că situațiile defavorabile Securității erau trecute sub tăcere, așa cum se poate vedea din reflectarea în documentele Securității a episodului din decembrie 1984, care s-ar putea numi "evadarea de sub escortă" a părintelui Gheorghe Calciu. Dar este dincolo de orice îndoială că Siguranța, Securitatea și S.R.I.-ul[1] nu aveau nici un interes să facă pierdute probe esențiale ale acuzării lui Gheorghe Calciu. Mai este adevărat și că o parte dintre arhive mai sînt încă inaccesibile, fiind socotite de "siguranță națională", dar nu este rezonabil să credem că cele referitoare la activitatea tînărului Gheorghe Calciu mai pot fi catalogate astfel.

Între actele întocmite sau culese de serviciile secrete antonesciene, comuniste și post-comuniste, în afară de propriile declarații ale lui Gheorghe Calciu, nu există nici o probă, directă sau indirectă, din care să rezulte că, înainte de a fi arestat la 22 mai 1948 din căminul studențesc din strada Matei Voievod, elevul și apoi studentul Calciu "a făcut ceva" în calitate de legionar, și nu există nici o probă din care să rezulte că ar fi făcut ceva care să fi semănat chiar și de departe a infracțiune.

Sublinem că nu rezultă în nici un fel săvîrșirea vreunei fapte care să fi constituit o infracțiune, ci rezultă doar că Gheorghe Calciu a fost condamnat, prin sentința penală nr.148/1.02.1949 a Tribunalului Militar București, la 8 ani de temniță grea, pentru activitate subversivă legionară. Mai este de observat că, deși în arhiva C.N.S.A.S. se află nenumărate declarații (de martori și de inculpați) din procesul din 1956, totuși nu se află nici o declarație din procesul din 1949. Concluzia rezonabilă este că singurul motiv pentru care în 1949 Gheorghe Calciu fusese condamnat ca legionar a fost acela că în mai 1948 fusese arestat ca "legionar".

Faptul este perfect veridic întrucît, atît în regimul Antonescu, cît și în regimul comunist, eticheta de "legionar" era suficientă pentru a condamna pe cineva. Fiind creștin practicant și om de bună-credință, era imposibil să nu faci ceva care să devină temei de condamnare penală, în măsura în care erai – sau, mai exact, fusesei – legionar[2]. În plus, se știe că în mai 1948 comuniștii au arestat marea majoritate a legionarilor. Astfel, pe lîngă cei care subminaseră cumva securitatea statului, ceea ce se încadra în prevederile dispozițiilor articolului 209 din Codul penal, au fost arestați și mulți alții, cărora nu li se putea imputa decît că fuseseră legionari.

Întrucît, așa cum am arătat, nu există alte probe, singurele date referitoare la această chestiune pot fi extrase din autobiografia lui Gheorghe Calciu, dată la 16.11.1952 în stare de detenție, în cursul executării primei condamnări[3], și din interogatoriul din 28.05.1955[4], luat în cursul procesului care a dus la condamnarea din 1956.

În decembrie 1940, elevul de liceu Gheorghe Calciu a intrat în organizația "frățiorilor". *Frații de cruce* erau elevi de liceu ai cursului superior, iar *frățiorii* erau cei din primele clase de liceu. Oricum ar fi făcut-o, acest "frățior de cruce" a activat numai cîteva săptămîni, căci în urma îndepărtării legionarilor de la guvernare și punerii lor în ilegalitate, în ianuarie 1941, Frățiile de Cruce și-au încetat activitatea curentă.

În ianuarie 1942, în ciuda restricțiilor, elevul de 17 ani reia activitatea, însă pentru doar două luni, căci o parte dintre camarazii săi sînt arestați și condamnați.

El însuși este implicat cu acea ocazie în procesul penal: "În 1942 am fost anchetat și judecat de Curtea Marțială în Constanța pentru activitate legionară, dar am fost achitat"[5].

Două sînt lucrurile care trebuie remarcate din această situație.

Mai întîi faptul că deși, după cum se știe, regimul Antonescu a fost extrem de dur cu elevii de liceu implicați în orice fel în "activitate legionară", fiind suficient orice pretext pentru condamnarea lor în condițiile unor legi speciale, totuși tînărul Calciu a fost achitat. Nu există temeiuri pentru a construi alte explicații decît că activitatea "legionară" pentru care a fost judecat la Constanța nu a fost suficient de "legionară", în sensul legii penale, nici măcar pentru a servi drept pretext. Bineînțeles, aceasta a fost cu putință într-o "justiție burgheză" care încă mai avea de-a face cu statul de drept, lucru ce avea să se schimbe în doar cîțiva ani.

Al doilea aspect de reținut este consecința juridică a acelui proces: toate faptele pentru care fusese achitat atunci ar fi trebuit să stea sub ceea ce în drept se numește "autoritatea de lucru judecat", adică acele fapte să nu mai poată face obiectul vreunui alt proces judiciar și nici să fie considerate, în orice fel de context, "activitate legionară". Mefiența cititorului de azi, a cărui perspectivă asupra justiției este influențată de starea comunistă și post-comunistă a acesteia, îl poate ispiti să relativizeze însemnătatea acestui fapt. Dar, oricît cît de searbădă, inadecvată și eventual inutilă ar părea justiția contemporană, cel care, în pofida argumentelor istorice și de logică simplă, face abstracție de hotărîrea Curții Marțiale de la Constanța, se plasează pe poziția brutalității iraționale a înseși comuniștilor[6].

În toamna lui 1945, la începutul anului școlar, reintră în organizația legionară a Frăției de Cruce "la propunerea lui Neculae Manolache pentru a lupta împotriva comuniștilor care caută să distrugă familia, biserica și neamul"[7]. Este de reținut registrul acestei afirmații făcute în stare de detenție în 1952, după calvarul Piteștiului, în care se pot discerne două tonuri suprapuse: cel de recunoaștere generală a acuzației de legionarism și de "luptă împotriva comuniștilor" (care nu trebuie interpretată nici în perspectiva inutilă a actualității noastre, nici în perspectiva comună a anilor '50, ci trebuie considerată în situația specială a celor trecuți prin experimentul Pitești) și cel de afirmare, indiferent de riscuri, a adevăratului scop al comunismului: "să distrugă familia, biserica și neamul". Iar adevărul, în această situație, nu era întrebuințat pentru improbabila valoare juridică de justificare, ci pentru o abia nădăjduită acțiune mistică de exorcizare post-piteșteană.

Frații de cruce participau la ședințe, adunau ajutoare și plăteau cotizații. Oricare dintre aceste fapte constituiau infracțiuni de vreme ce erau legionare, iar orice manifestare legionară era definitiv interzisă începînd cu ianuarie 1941. Însă ce însemnau, în fond, ședințele, ajutoarele și cotizațiile legionare ale unor elevi de liceu? Ele erau în primul rînd expresia unei impresionante și imbatabile sincerități juvenile. Căci toate aceste gesturi, care erau esențial creștine și comunitare, nu erau impuse de nimeni și nu aveau nici un motiv pentru a fi mimate. Apoi, aceste acte indicau seriozitatea omului matur. Căci trebuia să crezi în mod profund că faci un lucru bun și necesar pentru ca, expunîndu-te arestării și judecății penale sumare, după procedura special prevăzută pentru legionari, să continui să faci ceva ce nu mai avea doar farmecul aventurii mai mult sau mai puțin gratuite: să te rogi împreună cu camarazii tăi, să ajuți oamenii în nevoie, să cedezi benevol din banii propriei sărăcii. Este total ilicit să presupunem, în lipsa oricăror alte indicii, că activitatea fratelui de cruce Gheorghe Calciu era altceva decît aceasta.

Finalizarea studiilor liceale de la Tulcea în 1946 i-a întrerupt activitatea de acest tip, căci, în condițiile interdicției, au trebuit să treacă cîteva luni după

(continuare în pag. 10)

Lucian D. POPESCU

[1] S.R.I.-ul nu poate fi sustras acestei enumerări din mai multe motive, însă cel mai important pentru studiul de față rezultă din următorul fapt, pe care îl menționăm cu titlu de exemplu: ultima lucrare informativă din dosarul lui Petre Țuțea datează din mai 1990 și consemnează discuțiile dușmănoase pe care urmăritul le purta pe marginea alegerilor care tocmai avuseseră loc în România!

[2] Situația este aproximativ aceeași și în prezent, cînd faptul de a fi fost legionar și chiar incerta asociere cu legionarismul (ca fenomen istoric ori ca ideologie) sînt suficiente pentru a submina imaginea publică a cuiva, viu sau mort.

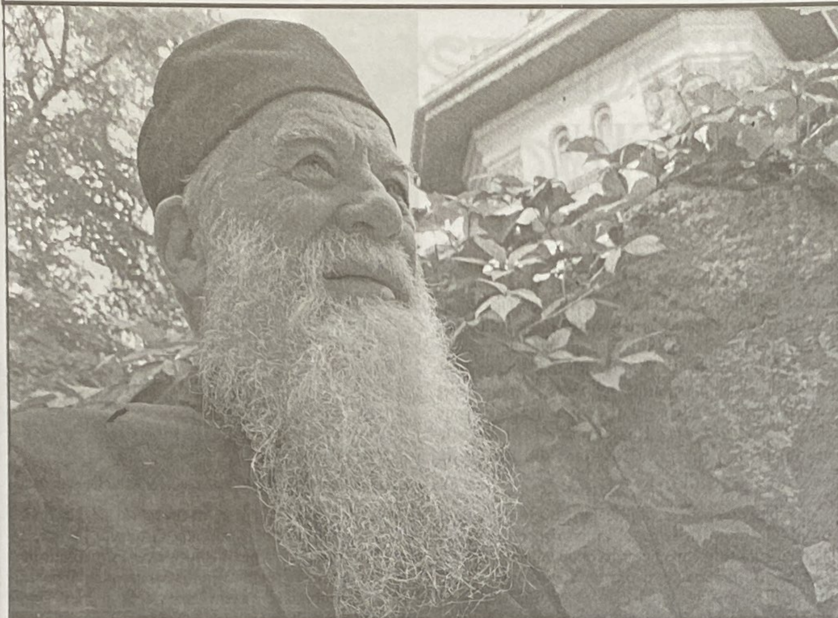
[3] Arhiva C.N.S.A.S., dosar nr. R 271861, p. 6.

[4] Arhiva C.N.S.A.S., dosar nr. P1137, vol. 2, p.149.

[5] Arhiva C.N.S.A.S., dosar nr. P 000766, vol.1, p. 61.

[6] Din nefericire, la 20 de ani după desființarea formală a statului comunist, indivizi publici ori anonimi, altminteri subțiri și bine mobilați cultural, au, în anumite judecăți pe tărîm politico-istoric, blocaje de tipul lui *"Las' că știm noi...!"*.

[7] Arhiva C.N.S.A.S., dosar nr. R 271861, p. 6.

(urmare din pag. 9)

începerea cursurilor universitare la Bucureşti pentru a putea stabili noi legături, astfel că în organizaţia studenţească intră abia în martie-aprilie 1947. În plus faţă de şedinţe, cotizaţii şi ajutoare, la care ia parte în continuare, Gheorghe Calciu a mai inclus în legionarismul lui şi participarea în iulie 1947 la o tabără pe Muntele Retezat şi lectura unor "materiale legionare".

În iulie 1947 nici o acţiune legionară în genul fostelor tabere de muncă, oricît de benignă, nu mai putea avea loc pe Muntele Retezat. De fapt, nu se înţelege deloc în ce a constat caracterul legionar al taberei. Este adevărat, Corneliu Zelea Codreanu spusese cîndva, în perspectiva unui tot mai probabil eşec politic, că atunci cînd se va retrage din viaţa publică, se va duce în pustietatea Rarăului, să păstorească o turmă de oi, iar studenţii legionari puteau percepe înălţimea muntelui ca pe o deschidere către transcendenţa biruinţei tragice a păstorului şi eroului lor, dar aceasta este o speculaţie anti-legionară în sensul cel mai prost al cuvîntului. Aşa că, de vreme ce Securitatea n-a reuşit să obţină ceva consistent în legătură cu acel eveniment, este de crezut că tabăra respectivă nici nu ar putea fi caracterizată drept legionară.

În ce priveşte pericolul lecturii, comuniştii au înţeles întotdeauna adevărata lui dimensiune, mai ales cînd era vorba de "materiale legionare" (de unde, poate, şi aversiunea comuniştilor faţă de lectură), dar, iarăşi din fericire, legionarul Calciu nu fusese prins asupra faptului.

Chestiunea de fapt, actul material, pentru care studentul medicinist Gheorghe Calciu a fost arestat şi condamnat, a fost împrejurarea că în primavara lui 1948 l-a găzduit pe un prieten al său de la Tulcea. Este adevărat că acela era legionar, că era şeful Frăţiilor de Cruce din judeţul Tulcea, că era perioada arestărilor (cînd dintre şefii legionari n-a rămas nici unul liber) şi că, aşa cum s-a văzut din tot contextul anterior, Gheorghe Calciu a avut, începînd cu 1940, o activitate legionară pe care el însuşi a recunoscut-o[8]. Una peste alta, a fost suficient pentru condamnarea la 8 ani de închisoare!

După pronunţarea sentinţei, la 1 februarie 1949, a fost deţinut în continuare în Penitenciarul Jilava pînă pe 4 februarie, iar apoi transferat la închisoarea Piteşti.

Ceea ce s-a întîmplat în închisoarea aceea este complicat, profund şi grav în cel mai înalt grad. Însă înainte de a începe şirul acelor evenimente, deţinuţii duceau o existenţă normală. Marea majoritate erau obişnuiţi cu lipsurile, marea majoritate erau studenţi sau licenţiaţi, marea majoritate erau creştini practicanţi. Numai că faptul de a da în 1949 în penitenciarul Piteşti alimente din pachetul tău celor care nu primeau pachet a fost considerat în 1955[9] drept "ajutor legionar". Şi rugăciunea comună din noaptea Paştilor anului 1949 a fost socotită în 1955 o "mani-festaţie legionară". Iar rînduiala ortodoxă a zilelor de post din 1949 a fost numită în 1955 "posturi legionare".

Cam pe aceeaşi cale, "Legionar" a devenit pentru Gheorghe Calciu un al doilea prenume. Trebuie ştiut că declaraţiile din dosarele penale nu sînt scrise de cel ce le dă, ci sînt doar semnate de declarant, fiind consemnate de anchetator ori de un grefier. Începînd cu 1955 şi pînă la eliberarea sa din 1963, în covîrşitoarea majoritate a actelor procesuale numele lui este scris în dreptul rubricii corespunzătoare sub forma "Calciu Gheorghe – legionar", deşi formularul tipizat conţine şi rubrica "apartenenţă politică", de parcă prenumele său ar fi fost "Gheorghe-Legionar"!

Rezultă din arhiva C.N.S.A.S.[10] că, în perioada detenţiei părintelui Calciu din 1979-1984, Securitatea, pentru a submina acţiunea diverselor persoane juridice şi fizice din Occident care interveneau pentru eliberarea sa, a răspîndit prin diverse mijloace, în principal prin agenţii şi colaboratorii săi, informaţia că părintele Calciu a avut o activitate fascistă şi că este antisemit (se avea în vedere şi că Nöel Bernard, directorul postului de radio Europa Liberă, era evreu). S-a pretins la un moment dat că ar fi participat la "crimele de la Abator"... Aceste dezinformări nu au funcţionat, rezultînd explicit din corespondenţa interceptată de Securitate că aceste lucruri erau fără îndoială scoase din ecuaţie de occidentali.

Una dintre cele mai clare dovezi că occidentalii cunoşteau perfect situaţia "fascismului" părintelui Gheorghe Calciu[11] este "nota"[12] întocmită de "tov. Tudor Postelnicu şi tov. Iulian Vlad" la 24 ianuarie 1984, o informare detaliată, pregătită, după toate probabilităţile, pentru Nicolae Ceauşescu. Redăm în continuare cîteva fragmente ale notei respective:

Drake Zimmerman procuror în orasul Bloomington-Norma[13], membru al organizaţiei Amnesty International, s-a adresat telefonic în ziua de 17 ianuarie a. c. ambasadei S.U.A. la Bucureşti, solicitînd o serie de date despre Calciu Gheorghe[14]. În cadrul discuţiei purtate cu Marc Desjardines, ataşat cu probleme politice în cadrul ambasadei, Drake Zimmerman s-a interesat despre locul unde este deţinut Calciu Gheorghe, pe motiv că doreşte să-i trimită un pachet; situaţia acestuia; în ce mod ar putea fi ajutat cel în cauză; situaţia soţiei acestuia; ce şanse ar avea să intre în contact cu el o echipă a Crucii Roşii Internaţionale, pe care organizaţia ce o reprezintă intenţionează să o trimită în România, şi cum ar fi primiţi membrii echipei de către autorităţi; în ce măsură cazul Calciu este cunoscut de Departamentul de Stat. El a relatat că Amnesty International ar fi făcut presiuni asupra Congresului S.U.A. cu prilejul acordării clauzei naţiunii celei mai favorizate pentru România în 1983 şi preconizează să acţioneze la fel şi în 1984. [...]

Marc Desjardines şi-a exprimat opinia potrivit căreia "Calciu nu poate fi ajutat în mod direct, ci singurul lucru care se poate face este publicitatea cazului, în sensul efectuării de presiuni pe diverse căi". [...]

Răspunzînd întrebării privind activitatea trecută a lui Calciu Gheorghe, diplomatul american a pretins că "acesta a fost condamnat pentru acţiuni cu caracter fascist, deşi nu au fost probe în acest sens..."

Pe de altă parte, el nu a negat niciodată faptul de a fi fost "frate de cruce", dar, deşi este important, nu vom aborda chestiunea în sine a legionarismului şi a frăţiilor de cruce[15], căci un asemenea subiect reclamă alte spaţii şi alte disponibilităţi. Ci susţinem, cu dovezile şi argumentele de mai sus, că legionarismul tînărului Gheorghe Calciu, precum, probabil, al majorităţii prietenilor şi camarazilor săi, a constat exclusiv din ceea ce se vede în studiul de faţă. Şi orice altă extrapolare contextuală a conotaţiei de "legionarism", oricît de obişnuită ar fi devenit în ultimii 60-70 de ani, este net ilicită.

Părintele Calciu era un om pe care etichetele nu îl afectau. Nu avea în nici un caz obsesii disperate ori trufaşe legate de "ce zice lumea" ori ce ştie Securitatea. Cu o sforţare spirituală colosală, în 1957 a vădit de minciună autorităţile comuniste care, vrînd să se dezvinovăţească de crimele pe care le puseseră la punct în cele mai mici detalii în experimentul Piteşti, a montat procesul lotului cunoscut sub numele de "Vică Negulescu". Vom reda aici un fragment din declaraţia de recurs a lui Gheorghe Calciu împotriva sentinţei penale de condamnare cu care s-a încheiat acel proces, pentru a se vedea poziţia acestui om care, la 31 de ani, după desfigurări înfiorătoare, şi-a întors în mod definitiv – şi definitoriu – chipul şi inima spre Dumnezeu şi oameni:

Protestez împotriva denumirii de ajutor legionar şi activitate legionară a actelor profund umane care m-au împins fie să dau o bucăţică de pîine celor care mureau literalmente de foame la Piteşti (act sîngeros sprijinit de atunci de administraţie) sau încercarea de a salva viaţa lui Sîrbu Ioniţă, victimă ca şi mine al acelui odios Piteşti, sau a lui Lăptucă Stan, care a şi sucombat. Nu l-am putut salva. Am fost student la medicină. Scopul meu era uşurarea suferinţei umane. Dacă de o mie de ori aş fi pus în situaţii similare, aş repeta gestul chiar dacă la finele fiecărui act m-ar aştepta un nou Piteşti sau o nouă anchetă înscenatoare.

Mă simt fără apărare [...]. Fără motiv legal mi s-a luat dreptul ultimului cuvînt numai pentru că aduceam dovada inexistenţei fondului acestui proces.

Domnule Preşedinte, cer casarea cu trimitere a acestei sentinţe pentru a se stabili adevărul în spiritul adevăratei justiţii a acestei ţări, pentru ca nu victimele, ci autorii crimelor să răspundă pentru faptele lor. Sînt nevinovat. Îmi cer dreptul la viaţă, la libertate, la îngrijirea, sănătăţii distruse la Piteşti şi în ancheta înscenatoare din 1955 –1956. Nu recunosc această sentinţă conştient injustă, protestez împotriva ei, o contest şi cer casarea. Cetăţean Gh. Calciu – 13.07.1957[16].

---

8 Poate cu o nuanţă uşor burgheză în exprimare, "organele" ordinii comuniste socoteau recunoaşterea drept "regina probelor".

9 Arhiva C.N.S.A.S., dosar nr. P 1137, vol. 2, pp. 149-155.

10 Arhiva C.N.S.A.S., dosar nr. I 155109, vols. 6-8 şi 11-12.

11 Dincolo de atitudinile politice sau diplomatice, se ştie că cel puţin în ultima jumătate de secol specialiştii occidentali sînt perfect informaţi în legătură cu chestiuni româneşti în care românii sînt în majoritatea lor prost informaţi sau dezinformaţi de-a dreptul.

12 Arhiva C.N.S.A.S., dosar nr. I 155109, vol. 11, p. 186.

13 Este vorba de dubla municipalitate Bloomington-Norma, din statul Illinois, S.U.A.

14 Nu este important aici că Securitatea intercepta anumite telefoane din ambasada S.U.A. la Bucureşti, ci este interesant că americanii întrebuinţau un astfel de telefon tocmai pentru a transmite "urechii române" un anume mesaj.

15 Recomandăm, pentru o inedită apropiere academică de legionarism, cartea *Noica şi mişcarea legionară* de Sorin Lavric (Ed. Humanitas, Buc., 2007).

16 Arhiva C.N.S.A.S., dosar nr. P 1137, vol. 5, p. 425.

FRUSTRAȚII

Demostene ANDRONESCU

Întâmplător mi-a căzut în mână cartea d-lui Dumitru Perceli, macedo-român emigrat în America, intitulată *Victoria nașterii mele* și apărută la Editura „Metafora" din Constanța, în 2009. Surprins de titlul insolit al acestei cărți, m-am apucat să o răsfoiesc pentru a mă dumiri a cui a fost această victorie și în ce ce a constat ea. De cum am deschis-o, mi-am dat seama că autorul ei este un personaj complexat, un vanitos frustrat și invidios. Rânduri întregi din această carte sunt scrise cu majuscule, unele și subliniate pe deasupra, pentru a scoate în evidență cugetări, fapte reprobabile sau demne de laudă, „incriminări", acuze etc. Întreaga carte este de fapt un *mixtum compositum* fără cap și fără coadă, conținând elemente autobiografice, texte din „operele" lui, scrisori și telegrame trimise unor personalități cărora le dă sfaturi sau le face reproșuri etc. etc. Ce mai, omul se consideră un „predestinat" și un neînțeles de semenii săi. Pentru toatele „neîmplinirile" lui, reale sau doar închipuite, altcineva trebuie să fie vinovat.

Pe d-l Perceli l-am văzut o singură dată, cu ocazia lucrărilor celei de a IV-a ediții a „Romfest"-ului, în 1996, la Princeton. Era în compania d-lui Mircea Geoană, pe atunci ambasador al României la Washington, care venise neinvitat la această manifestare culturală a românilor anticomuniști din America, în speranța că va putea dezgheța relațiile dintre emigrație și Ambasadă. Mai bine îl cunosc însă din relatările emigrației, în special ale unor macedo-români de-ai lui. Din spusele acestora, am înțeles că d-l Perceli a fost (și probabil este încă, după cum reiese din prezenta carte) un personaj controversat, care făcea figură aparte în sânul emigrației românești. Era printre puținii membri ai exilului care „curta" Ambasada română din Washington în perioada primilor ani de după '89, când majoritatea exilului era încă reticentă față de regimul neoomunist instalat în țară.

Dar activitatea d-lui Perceli nu se rezuma doar la frecventarea Ambasadei române, ci este mult mai prolifică. Neavând nici simțul proporțiilor și, mai ales, nici pe cel al ridicolului, el se pricepe la toate: teologie, filosofie, politică, economie etc., etc. În materie de filosofie a scris un „op" în trei volume (*Almagesta umana sau Omul între Dumnezeu și Satana*), „operă" care frizează ridicolul (cum se poate vedea chiar din titlu).

Preocuparea sa principală se vrea aceea pe care o desfășoară pe tărâm religios, căci se consideră predestinat să contribuie la unificarea „celor trei biserici surori", cum spune el: ortodoxă, greco-catolică și romano-catolică. Iată ce afirmă în acest sens: „În această perioadă, eu îmi perfectam cunoștințele de teologie și scriam cărți catehetice pentru depoluarea spirituală a lumii întregi în general și a românilor, în special. Am tras la xerox 100 de cărți pe care le-am oferit gratis de la Madrid la Montréal". Nici papa Ioan Paul al II-lea nu a scăpat de propunerile lui cu privire la acest subiect: „I-am scris două scrisori în legătură cu această problemă foarte actuală, dar nici până astăzi nu am primit nici un răspuns la ele; probabil m-a tratat ca pe un *simplu mirean* care se gândește și el la *biata unire* [subl. aut.] a Bisericilor surori".

De altfel, mania de a trimite scrisori ori telegrame marilor personalități ale lumii este o constantă a d-lui Perceli. În afară de papa Ioan Paul al II-lea, s-au mai bucurat de atenția sa și președintele Ronald Reagan (căruia i-a trimis trei asemenea misive), președintele Consiliului Sovietului Suprem, Mihail Gorbaciov, președintele Bill Clinton, Michael Jackson și chiar și președintele Ion Iliescu. Faptul că d-l Perceli trimite scrisori sau telegrame unor mari personalități ale lumii contemporane să spunem că nu e un lucru chiar așa de ieșit din comun. O fac și alții, fie din entuziasm sau compasiune, fie din snobism, sau pur și simplu ca să se afle în treabă. Ceea ce este ieșit din comun în cazul d-lui Perceli este faptul că dumnealui se simte profund jignit că nu i s-a răspuns la aceste scrisori și face reproșuri, uneori necuviincioase, adresanților. După ce se arată nemulțumit de faptul că nu a primit nici un răspuns la scrisorile trimise papei, iată ce spune mai departe: „De altfel nu numai Papa mi-a rămas dator cu un răspuns la scrisoare, ci și unul dintre cei mai mari Președinți ai Statelor Unite ale Americii: Ronald Reagan. Și iată cum: când mă aflam încă în țară, a avut loc Marea Catastrofă Aeronautică prin prăbușirea navetei spațiale Challenger (28 I 1986), cu care ocazie m-am decis să trimit o Telegramă de Condoleanțe către rude, Președinte și Poporul American. Nu am primit nici un răspuns [...]. Mi s-a explicat de către multă lume că această telegramă n-ar fi intrat în mâna lui Ronald Reagan, ci că secretarii lui nici n-au băgat-o în seamă și ar fi aruncat-o la coș. Pe mine nu m-a satisfăcut această explicație având în vedere, în primul rând, valoarea conținutului acelei telegrame, faptul că era destul de mare și m-a costat jumătate din salariul meu lunar de pe vremea aceea și lucrul cel mai important că venea dintr-o țară realmente comunizată și nu cred că mulți din țările de după Cortina de Fier ar fi făcut acest gest. [...] În acest sens, la 6 luni după sosirea mea în SUA, Ronald Reagan își sărbătorea a 80-a aniversare. Cu această ocazie m-am gândit să-i fac o felicitare pe care am expediat-o prin poștă și în care am menționat următoarele: *Mă aflu de 6 luni în America*. Cuvântul cel mai auzit peste tot este acel tradițional **Thank You = Mulțumesc. Nu am așteptat nici o altă răsplată la gestul «jertfelnic» și totodată periculos pentru persoana mea, decât un «Thank You».** [...] Nici de data aceasta nu am primit nici un răspuns". Și pentru ca ridicolul să fie și mai mare, continuă: „Acest lucru l-am relatat și printr-o scrisoare către cele mai mari cotidiene americane (*The New York Times, New York Post* și *Daily News*), de la care iarăși nu am primit răspuns".

Comentariile în legătură cu profilul psihologic al acestui personaj sunt, cred, de prisos. Ar mai fi totuși de amintit în acest sens *„scrisoarea istorică* (aprecierea îi aparține, căci toate acțiunile întreprinse de el au fost „istorice") adresată lui Ion Iliescu imediat după așa-zisa Revoluție din 1989", care este un monument de stupizenie și ridicol. În această scrisoare îi dă sfaturi aberante „bătrânului bolșevic", de cum să scoată țara din criză prin „re-încreștinarea" poporului român...

Nu aș fi stăruit atât asupra persoanei și activității d-lui Perceli dacă n-aș fi observat încă de la început, parcurgând sumarul cărții, că un capitol îi este consacrat preotului Gheorghe Calciu-Dumitreasa, cu care autorul a fost coleg, în anul școlar 1947-1948, la Facultatea de Medicină din București. Pretinde chiar că au fost buni prieteni. „Prietenia" lor a durat până la sfârșitul anului 1996, când d-l Perceli se hotărăște să rupă relațiile cu el. Capitolul consacrat acestui eveniment se intitulează chiar așa: „Ruperea legăturii cu preotul Gheorghe Calciu-Dumitreasa".

Nemulțumirile d-lui Perceli care au dus la această decizie sunt multe și ele s-au acumulat în timp. Părerea mea este că toate aceste acțiuni și zbateri ale lui (s-a mai certat și a mai rupt legăturile și cu alții) sunt cauzate de un acut sentiment de frustrare și de o invidie bolnavă pe „succesele" și realizările celorlalți. În ceea ce-l privete pe Calciu, iată ce are să-i reproșeze:

1. În 1990 (martie sau aprilie), când preotul Calciu s-a întors pentru prima dată în țară, a fost întâmpinat la aeroport de mai mulți prieteni și cunoscuți, printre care se afla și d-l Perceli. Acesta pretinde că i-ar fi dat, cu această ocazie, lui Calciu o scrisoare „în speranța – spune el – că Ghiță al meu va apela la Președintele Americii Ronald Reagan, cu care a avut chiar și o întrevedere personală; poate, poate, pune o vorbă pentru emigrarea mea. N-am primit nici un răspuns".

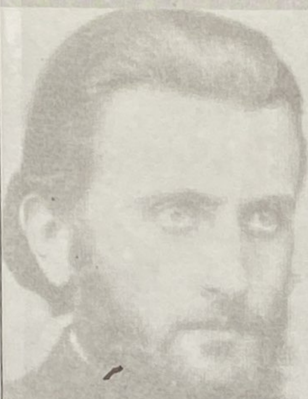
2. După sosirea sa în America (iulie 1990), d-l Perceli i-a propus „prietenului său Ghiță" să colaboreze cu el la opera sa filosofică. „Colegul meu Ghiță Calciu nu a dat nici un răspuns de acceptare sau de neacceptare. De multe ori și tăcerea este un răspuns semnificativ".

3. Altădată Calciu refuză să semneze o adeziune concepută de d-l Perceli, prin care semnatarii se angajau să militeze pentu unificarea Bisericilor prin unirea cu Roma și pentru retrocedarea patrimoniului Bisericii Greco-Catolice.

4. Dar ceea ce a pus capac la toate a fost conflictul care a izbucnit între el și Comitetul de Organizare a celei de a IV-a ediții a „Romfest"-ului, al cărui președinte era preotul Calciu. Vrând să transforme această ediție a Romfest-ului într-o tribună de propagandă a concepției lui bizare în legătură cu unificarea Bisericilor sub egida Romei, s-a înscris cu o comunicare confuză, neconformă cu spiritul și aspirațiile reuniunilor „Romfest" și intitulată „Catehizarea și unirea cu Roma – imperative majore pentru lumea românească contemporană". Refuzul de a-i fi acceptată această comunicare a dus la „istorica" ruptură a legăturilor cu preotul Calciu. Și astfel încep denigrările împotriva acestuia. Aducându-și aminte că „prietenul Ghiță" a trecut prin reeducările din Pitești și Gherla, d-l Perceli reproduce texte incriminatorii la adresa lui din Dumitru Bacu (*Pitești*), Octavian Voinea (*Masacrarea studențimii române*) și din Ioan Ianolide (*Întoarcerea la Hristos*). Deși textele sunt corect redate, prin faptul că sunt scoase din context, și mai ales că sunt lipsite de comentariile autorilor, sună ca o gravă acuzare. Cu toate acestea, aducându-și aminte că „nimeni nu are voie să judece pe cei care au trecut prin iadul reeducărilor", acordă și el „victimei" sale această „amnistie". Perfid, însă, îi inventează alte capete de acuzare. După o savantă ipoteză pe care o emite el, Calciu nu este vinovat de ceea ce a făcut în timpul criminalei acțiuni de reeducare, ci este vinovat pentru ceea ce a făcut după. Căci fiind în pericol de a fi implicat și judecat în lotul Țurcanu, el a făcut, pentru a se salva, un legământ cu Securitatea. Dar să-i dăm cuvântul d-lui Perceli: „Colegul și prietenul meu Ghiță Calciu a fost îndrăgit de faimosul director de la Gherla, Goiciu, încât Ghiță Calciu era chiar poreclit *eminența cenușie* a directorului Goiciu. Goiciu era – din cât se pare – bulgar de origine, iar Ghiță Calciu – după nume – se pare a fi tot de origine bulgară și iată cele două motive ca Ghiță Calciu să fie îndrăgit de Goiciu. Nu este exclus ca toată întorsătura de la proces să fie opera lui Goiciu, care a convins Securitatea să-i cruțe viața protejatului său. [...] Securitatea, deși nu știm adevărul gol-goluț, a salvat viața lui Calciu salvându-l de condamnarea la moarte. Se pare că acesta este momentul crucial când Ghiță Calciu a făcut târgul de colaborare pe viață cu Securitatea". Din acest moment, Calciu ar fi reușit, după mintea întortocheată a d-lui Perceli, performanța de „a sluji și lui Dumnezeu, și lui Mamona", contrazicând preceptul biblic că „nimeni nu poate sluji la doi stăpâni". Ieșit afară din temniță, „el a mărturisit deschis pe Hristos și Evanghelia Sa", dar a slujit cu credință și Securitatea. Cum a slujit el Securitatea, d-l Perceli nu precizează. Precizează, în schimb, cum l-a slujit Securitatea pe el. Securitatea l-a ajutat să se înscrie la Facultatea de Teologie și tot ea l-a ajutat să ajungă profesor la Seminarul Teologic din București. Numai cum l-a ajutat să intre din nou, pentru zece ani, în închisoare, nu spune...

Ar mai fi de relatat multe dintre „năstrușniciile" d-lui Perceli, dar ne oprim aici, căci ar însemna să-i dăm o atenție mai mare decât i se cuvine.

ANUL ARSENIE BOCA ● ANUL ARSENIE BOCA ● ANUL ARSENIE BOCA ● ANUL ARSENIE BOCA ● ANUL ARSENIE BOCA

Dacă anul trecut s-au împlinit 20 de ani de la trecerea la cele veşnice a Părintelui Arsenie Boca, „Sfîntul Ardealului", anul acesta, pe 29 septembrie, se va celebra centenarul naşterii sale. În conştiinţa ortodoxă românească, s-ar cuveni deci ca anul 2010 să fie socotit ANUL ARSENIE BOCA. În întîmpinarea lui publicăm mai jos materialul alcătuit de juristul şi teologul Lucian D. Popescu.

CU PĂRINTELE ARSENIE, PE CĂRAREA ÎMPĂRAŢIEI

Profesorului Grigore Moga, în a cărui grădină rodeşte sămînţa Sabatului de Sus.

Cel care priveşte astăzi peisajul duhovniciei româneşti din secolul al XX-lea, distinge fără dificultate statura părintelui Arsenie Boca, a cărei proeminenţă apare în trei coordonate: cea mistic-ascetică, cea a duhovnicului şi cea a artistului plastic. Dimensiuni ale unui spaţiu metafizic şi nu numai, aceste coordonate ale spiritului arsenian sînt mult mai puţin separate între ele decît cele ale spaţiului fizic: ele nu constrîng, dar nici nu cuprind totul. Totuşi aici se găseşte părintele Arsenie, iar ceea ce astăzi ne poate părea ciudat, nepotrivit ori neveridic în ceea ce descoperim despre el, trebuie cercetat cu atenţie şi în nici un caz respins de pe poziţiile unei suficienţe de tip post-modern, care ne poate ispiti pe oricare. Una dintre explicaţiile surprinderilor legate de părintele Arsenie Boca este că un duh puternic şi un spirit rafinat ca ale lui nu se supun şabloanelor şi resping formalismele, iar în cazul său, cu siguranţă, asta nu are nimic de-a face cu orgoliul. Căci părintele Arsenie nu căuta nici "originalitatea", nici "arta pentru artă". O altă explicaţie este că, avînd o largă perspectivă a cunoaşterii, părintele Arsenie avea înţelegerea unei armonii care, sondată de la altitudini reduse, scapă spiritului critic comun, cît şi celui mimetic.

S-a născut în 1910, în satul Vaţa de Sus din comuna Vaţa de Jos, acum în judeţul Hunedoara. Nu ştim ce va fi însemnat sau de la ce va fi venit cuvîntul "Vaţa" pe cînd românii au întemeiat (cu mult înainte de prima atestare din 1439) aceste sate "de Jos" şi "de Sus", dar ne îngăduim speculaţia ca părintele Boca a venit pe lume întru *Viaţa* de Sus din *Viaţa* de Jos, căci, după cuvîntul său, nimeni nu va intra "după moarte" în Împărăţia în care n-a trăit de pe pămînt.

Satul este aşezat pe valea Crişului Alb, într-o zonă rămasă exclusiv românească şi ortodoxă în mediul rural părăsit la 1918 de ultimii membri ai micii nobilimi maghiare. Se află la o mică distanţă în nordul oraşului Brad şi al comunei Ţebea. Aici e zona de unde a izbucnit răscoala de la 1784 şi unde ceva mai tîrziu va fi fost hălăduind Avram Iancu. Oamenii locului sînt mai degrabă aspri, de obicei nu prea vorbăreţi, cu chipurile supte de griji. Tipul fizionomic al părintelui, aşa cum îl ştim din pozele de la 30-40 ani, se recunoaşte şi astăzi pe valea Crişului Alb. Mediul în care s-a născut este unul al contrastelor, avînd, spre pildă, bogăţii subterane inestimabile, dar cu locuitori trăind la suprafaţă, încă şi astăzi, un trai modest, înlesnit în cea mai mare parte de păşunile dealurilor înalte şi abundenţa încă nu de tot învinsă a codrilor.

A fost botezat cu numele de Zian. Singura explicaţie etimologică dată acestui nume, extrem de rar, este aceea că vine de la Sînzian, regionalism laic pentru ziua naşterii Sfîntului Ioan Botezătorul, rînduită la 24 iunie.

Părintele Arsenie a părut să nu aibă nostalgia locurilor natale, dar într-o bună perioadă a vieţii nici nu a fost foarte departe de acestea, în special în perioada Mînăstirii Prislop, care este la vreo 100 de km de satul său.

Deşi născut într-o familie cu posibilităţi modeste, după terminarea şcolii primare este dat la liceu. Liceul "Avram Iancu" din Brad avea condiţia tuturor liceelor de provincie din epocă. Acestea erau puţine, dar cu nimic mai prejos decît cele din capitală. Cu puţine excepţii, profesorii aveau doctoratul şi nu puţini aveau studii la Paris, Berlin, Viena ori măcar la imperiala Budapestă. Toţi ştiau nemţeşte şi franţuzeşte. Clădirea însăşi a liceului din Brad este impunătoare, cu spaţii arhisuficiente, şi era pe atunci modern dotată, totul fiind făcut prin grija unor români cu dare de mînă, proveniţi din împrejurimi, care cunoscuseră vitregiile imperiului şi virtuţile academismului.

Liceanul Zian Boca era unul dintre cei care astăzi se numesc "supradotaţi", cultivîndu-şi aplecările atît spre disciplinele ştiinţifice, cît şi spre cele umaniste. Un coleg spunea că numai de limbile străine nu era foarte pasionat, dar că, totuşi, ştia perfect franceza. Colegii şi dascălii înşişi îl preţuiau, iar la absolvirea liceului, nu pentru simplul fapt al şefiei de promoţie, ci în mod special pentru figura cu totul deosebită pe care o făcuse, i-au încredinţat cinstea de a planta un gorun (o specie de stejar răspîndită local) în curtea liceului. Iar astăzi, cînd de mai puţin de un an gorunul lui Horea de la biserica din Ţebea s-a uscat, gorunul părintelui Arsenie din curtea liceului de la Brad i-a preluat rostul simbolic. Zian Boca s-a extras din adolescenţă echilibrat sufleteşte într-un astfel de chip încît, fără urmă de ironie, colegii de facultate l-au poreclit "Sfîntul".

În vremea liceului, părinţii săi divorţaseră, lucru nu prea des întîlnit în epocă, şi mai ales la ţară. Copilul a fost încredinţat tatălui şi mama s-a recăsătorit într-o comună învecinată.

Tatăl a murit prin 1925, deci cînd Zian era elev de liceu în clasele de mijloc. Iosif Boca fusese un om mobil, care muncise o perioadă în America şi revenise apoi în patrie. Despre acesta, părintele Arsenie menţionează în autobiografia din 1945 că "m-a bătut odată pentru ca să nu mai pierd timpul – ceea ce i-am făgăduit cu lacrimi şi n-am uitat până acum, şi de multe ori mi-a folosit în viaţă". Admirabilă dragoste filială, care are ţinere de minte doar pentru cele bune şi folositoare! Despre mama sa, părintele Arsenie dă de înţeles că avea o afecţiune maternă poate puţin prea sensibilizată de timpuriul exerciţiu al despărţirilor, astfel că Zian, zelosul student şi misticul care ştia deja că va muri lumii întru călugărie, încerca să o pregătească pentru ce avea să urmeze: "Deprindeam pe mama cât mai fără mine şi cât mai fără corespondenţă, ca oarecum să mă uite şi să nu-i vie greu când va afla că m-am călugărit" (autobiografia din 1945).

Pe mamă o chema Cristina, nume care pe acele meleaguri se rostea "Creştina". În ce priveşte consistenţa relaţiei cu mama sa, există o relatare cu totul specială din vremea cînd părintele Arsenie Boca era deţinut în lagărul de muncă de la Canal. Avînd o forţă fizică deosebită şi poate şi pentru ca să nu stătuse în detenţie atît de mult timp încît să se vlăguiască, de multe ori izbutea să-şi isprăvească norma de muncă înainte de sfîrşitul zilei, astfel că în timpul rămas îi ajuta la lucru pe unii mai slăbiţi. Într-o zi, terminîndu-şi norma, a cerut învoială paznicului să se odihnească pe undeva prin împrejurime, iar acela i-a îngăduit. Ceva mai tîrziu, gardianul l-a căutat şi, negăsindu-l, s-a alarmat. Însă după cîtăva vreme, înainte de momentul numărării deţinuţilor, părintele Arsenie s-a apropiat de gardian, iar cînd acesta l-a întrebat unde dispăruse, el a replicat că i s-a încuviinţat să se retragă pentru odihnă. Gardianul a insistat să afle unde a fost, iar părintele i-a spus că a fost la... înmormîntarea mamei sale. Evident, sînt posibile mai multe soiuri de înţelegere a acestui episod. Unii cred că părintele a fost prezent fizic la groapa mamei lui, unii cred că părintele a fost prezent în duh la înmormîntare, iar alţii nu cred o iotă din toate acestea. Însă cei care au citit şi au ascultat istorisirile deţinuţilor politici – între care au fost de la ţărani dintr-o bucată pînă la fini intelectuali şi de la anonimi mireni pînă la duhovnicii cei mai cunoscuţi –, aceia ştiu că se întîmpla uneori ca întemniţaţilor, izolaţi la mare distanţă de apropiaţii sufletului lor, să li se vestească în duh moartea acestora din urmă.

În autobiografia din 1945, părintele Arsenie spune că la finalul liceului era mai aplecat spre "ştiinţele pozitive", iar, dacă lipsa banilor nu l-ar fi împiedicat, ar fi urmat şcoala de aviaţie de la Cotroceni. Pînă la urmă, dînd curs înclinaţiei contemplative, a studiat teologia la Sibiu, începînd cu 1929, banii pe care i-a avut fiindu-i oarecum suficienţi, întrucît Mitropolia Ardealului îi sprijinea pe cei care aveau tragere de inimă spre preoţie. Totuşi, la un moment dat, Zian Boca a trebuit să vîndă casa părintească pentru a-şi termina studiile. Iar la terminarea lor, în 1933, mitropolitul Nicolae Bălan, care remarcase talentul său artistic, l-a trimis şi l-a stipendiat să studieze la Bucureşti artele plastice. Zian Boca a audiat şi cursuri de teologie – la Bucureşti erau profesori părintele Stăniloae, Crainic, Savin şi alţii asemenea –, dar şi de medicină.

În această perioadă debutează colaborarea sa cu părintele Stăniloae, pe care l-a sprijinit consistent la opera de traducere a *Filocaliei*. Primele volume sînt împodobite cu priceperea artistică a părintelui Arsenie. În partea de sus, coperta îl are în centru pe Hristos sub forma monogramei Sale conţinînd şi literele greceşti

alfa şi *omega*, monograma fiind încrisă într-un cerc pe care se circumscrie rugăciunea isihastă: "Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul". De la stînga la dreapta scrie "Rugaţi-vă neîncetat!", iar în partea de jos: "Filocalia sfintelor nevoinţe ale desăvîrşirii". În afară de aceasta, a contribuit substanţial la tipărirea primelor patru volume, întrucît, imediat după începerea activităţii la Mînăstirea Sîmbăta, cuvîntul său a devenit foarte ascultat, astfel că mulţi au ajutat cu bani, după puteri, la acea apariţie editorială.

În 1935 a fost hirotonit diacon celib, iar în 1939 a isprăvit studiile de artă şi imediat după aceea a ucenicit la Athos. S-a întors curînd, pentru a intra în obştea Mînăstirii Brîncoveanu de la Sîmbăta de Sus. De altfel, acesta şi fusese gîndul sprijinitorului său, mitropolitul Nicolae Bălan, care lucra la refacerea vieţii monahale transilvane pustiite, începînd cu secolul al XVIII-lea, de o violentă adversitate confesională, în care se amestecaseră interese imperiale.

Aici, încă foarte tînăr, însă perfect "echipat" teologic, cultural şi duhovniceşte, părintele Arsenie a condus o mişcare de renaştere spirituală de o anvergură nemaiîntîlnită în România. Se povestesc multe despre înzdrăvenirea pe care o radia mînăstirea şi cu siguranţă că s-au întîmplat foarte multe lucruri extraordinare. Personalităţi ca Nichifor Crainic şi Dumitru Stăniloae, cu o extraordinară competenţă teologică, au înţeles profunzimea lucrării părintelui Arsenie Boca.

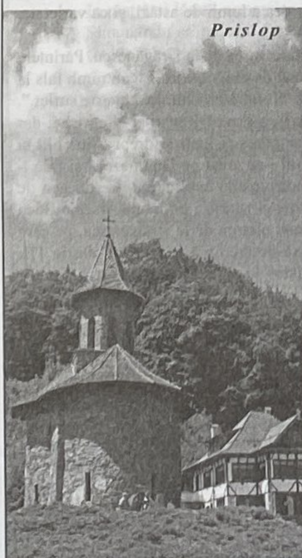
Orientat în mod special către oamenii de rînd, întrucît aceştia alcătuiau, ca şi astăzi, majoritatea celor din Biserică, cuvîntul părintelui Arsenie a ajuns pînă la urechile şi inimile cele mai aristocrate. Departe de a putea fi socotit un capriciu regal, a fost invitat de principesa Ileana să conferenţieze anturajului său regal. Şi nu ar fi de mirare dacă amintirea spuselor părintelui Arsenie va să fi lucrat mai tîrziu la devenirea principesei Ileana întru maica Alexandra.

Mulţi erau atraşi de darul său, despre care se povestesc multe, de a cunoaşte din tainele viitorului şi ale trecutului. Se spune că însuşi Mareşalul Ion Antonescu a vizitat mînăstirea în 1944 şi l-a întrebat pe părintele Arsenie ce socoteşte că s-ar putea face pentru cîştigarea războiului. Răspunsul a fost: "Tîrziu, Ioane, tîrziu..."**[1]**.

Pe de altă parte, există şi denaturări, şi pioase neînţelegeri în cele ce se spun despre părintele Arsenie Boca. El însuşi ştia acest lucru **[2]**. Este simptomatic că, dintre martorii unor întîmplări extraordinare, nu toţi percep proporţia ori însemnătatea întîmplării. Aşa s-a întîmplat şi cu Hristos, aşa şi cu sfinţii, aşa şi cu părintele Arsenie Boca, însă nepriceperea, fie prin exagerare, fie prin ignorare, nu are cum să dilueze consistenţa lucrării duhului părintelui Arsenie, care a lucrat şi încă lucrează în lumea lui Dumnezeu.

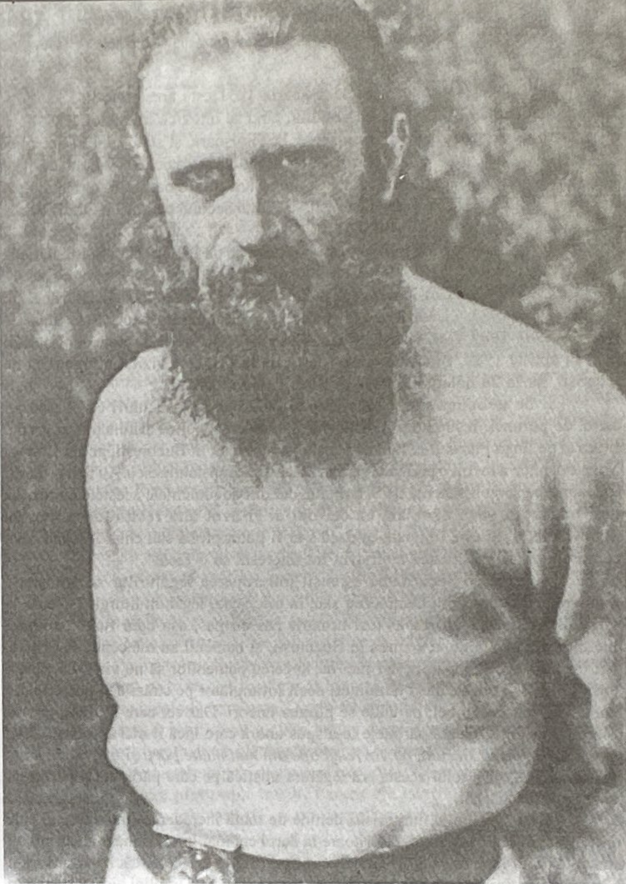
După modelul lui Hristos, părintele Arsenie căuta să determine mai ales însănătoşirea sufletului omului, cunoscînd că suferinţa duhovnicească pricinuieşte şi vătămări trupeşti. Totodată, combinaţia dintre cele dobîndite pe cale raţională, prin teologie şi medicină, cu cele dobîndite spiritual, prin experienţă mistică, l-au făcut ca, în sfaturile sale, să insiste şi asupra regimului de viaţă trupească. El ştia că viaţa trupească se armonizează cu cea spirituală şi că vătămările trupeşti, decurgînd mai cu seamă din abuzuri vicioase, pot deveni ireversibile şi atrag suferinţe ori chiar incapacităţi spirituale. Părintele Arsenie a luminat ceva din interdeterminarea sufletului şi trupului, ceva ce nu va fi niciodată explicat pe deplin, căci, pe calea ştiinţifică acest demers suferă de o inadecvare instrumentală, iar din punct de vedere teologic descrierea funcţională a acestei relaţii este inutilă.

În afară de revirimentul esenţialmente religios pe care părintele l-a provocat, s-a remarcat şi se mai poate încă remarca, din puţinul pozelor ce au rămas, decorul vechi al mînăstirii şi se poate decela un ataşament special al părintelui pentru frumuseţea lumii lui Dumnezeu. Iar părintele sublinia frumuseţea aceasta cu multă îndemînare, făcînd-o din raţiuni estetice, dar şi didactice, într-o rînduială aparte a curţii şi împrejurimilor mînăstirii: bolovani şi lespezi cu forme speciale aşezate în diverse locuri, plante şi copaci sădiţi anume sau lăsaţi să crească pe unde apucaseră, ba chiar un fir de apă, ansamblul făcîndu-te să-ţi aminteşti de grădina Raiului. Într-una dintre poze se vede pe o masă de piatră, un fel de mică amforă din metal cu deschidere foarte largă, cu patru picioare şi frumos lucrată, indicînd gustul părintelui pentru un anumit tip de frumos cultivat academic. Aceleaşi lucruri se pot identifica şi în aşezarea Mînăstirii Prislop.

Prislop

[1] Relatarea profesorului Grigore Moga, ai cărui părinţi au fost ucenicii marelui duhovnic.

[2] Un informator al Securităţii declara despre părintele Boca: "Ori de cîte ori am vorbit cu el, mi-a spus că lumea i-a făcut o falsă reclamă, a exagerat anumite lucruri..." (C.N.S.A.S. dosar informativ 2637/1, p. 144, citat în *Părintele Arsenie Boca, obiectivul Bratu*, Ed. Patmos, Cluj-Napoca, 2009).

A fost suspectat atît de Siguranţa lui Antonescu, cît şi de Securitatea comunistă că a avut legături cu legionarii, dintre care unii, aflaţi în prigoană, îşi aflau scăparea şi prin Munţii Făgăraşului. El însuşi a declarat că pe unii i-a spovedit, iar pe alţii i-a şi împărtăşit. Însă mai mult de atît nu s-a putut dovedi şi aşa a evitat o arestare care, dacă s-ar fi întemeiat pe o astfel de acuzaţie, ar fi durat foarte mult timp. Ion Gavrilă Ogoranu povesteşte că uneori părintele făcea Sfînta Liturghie în afara bisericii, pentru ca şi ei, veritabilii luptători întru libertate, apropiindu-se prin codri, să participe la slujbă.

Părintele Arsenie Boca a aparţinut generaţiei celor care, la deplină maturitate, au avut de-a face cu instaurarea comunismului. Cei ce cred că, experimentînd ieşirea din comunism, au cunoscut reversul intrării în comunism, se înşeală. Post-comunismul nu are nimic de-a face cu ce a fost înainte de comunism, iar oamenii de azi, forjaţi de comunism şi post-comunism, sînt extrem de diferiţi, ca educaţie, formaţie spirituală şi experienţă de trăire, faţă de cei de dinaintea comunismului. Prin acţiuni care au avut variate intensităţi în diversele sale perioade, comunismul a reuşit performanţa de a deforma sau de a înlătura atît indivizii anonimi, cît şi marile personalităţi care îl perturbau ori l-ar fi putut perturba. Inevitabil, comuniştii au descoperit că rezistenţa întîmpinată era, în cele mai multe cazuri, de extracţie creştină, căci aşa cum civilizaţia Europei se întemeiază pe creştinism, esenţa românismului are de-a face cu Hristos, oricît de greu a devenit astăzi de recunoscut acest adevăr. Comuniştii au urmărit în mod programatic să submineze educaţia şi viaţa creştină, astfel că oamenii Bisericii au devenit "obiective" ale Securităţii în măsura în care ei erau incomozi.

Părintele Arsenie Boca a fost incomod pentru comunişti într-un mod special. Fără a fi fost un "reacţionar" în sensul acelor vremi şi fără a fi fost subversiv, dar şi fără a renunţa cu vreo iotă la cele ale lui Hristos, părintele a fost anchetat, arestat, mutat, şicanat şi, în cele din urmă, exclus din monahism şi de la slujirea preoţească. Pînă la sfîrşitul vieţii a fost urmărit de Securitate, din documentele C.N.S.A.S reieşind că pînă şi la Sinaia, în casa unde maicile Prislopului îşi reorganizaseră existenţa monahală ca o "călugărie albă", şi unde părintele şi-a trăit ultimii ani, se afla o informatoare de a cărei slăbiciune profita Securitatea. Redăm cronologic cîteva date relevante:

1945-1948: Este anchetat de mai multe ori de Securitate la Rîmnicu Vîlcea, Braşov şi Făgăraş.

1948: Este mutat de la Mînăstirea Sîmbăta la Mînăstirea Prislop, dar tot ca stareţ.

1950: Sub pretextul transformării Prislopului în mînăstire de maici, este înlăturat din stăreţie, dar el rămîne la Prislop ca duhovnic.

(continuare în pag. 14)

(urmare din pag. 13)

1951-1952: În noaptea de 15 ianuarie 1951 este arestat de la Prislop și dus la Canal, fiind eliberat în anul următor, cînd se întoarce la Prislop.

1955: Este anchetat de Securitate, la Timișoara, și stă 6 luni în detenție.

1959: Este îndepărtat din mînăstire împreună cu maicile și stareța Zamfira Constantinescu. Nu e caterisit, dar i se interzice să slujească. Este angajat la Biserica "Sfîntul Elefterie" din București, ca pictor secund pe lîngă pictorul Vasile Rudeanu.

1961: Este angajat în București, la Atelierul de Pictură al Patriarhiei, de la Schitul Maicilor.

1968: Iese la pensie și începe pictura bisericii parohiale de la Drăgănescu.

1968-1983: Pictează la Drăgănescu și în răstimpuri locuiește la Sinaia.

1983-1989: Locuiește la Sinaia. Face unele scurte și discrete deplasări în țară. În aprilie 1989, fiind imobilizat de boală la pat, este vizitat ultima dată de securiști, iar la 28 noiembrie trece în Biserica biruitoare.

E de trebuință multă smerenie și îndătinare a ascultării ca să accepți astfel de porunci: ieșirea din monahism, interzicerea slujirii și funcțiunea civilă, fie ea și pe lîngă Patriarhie. Pînă la pensionare a locuit în București, pe str. Litovoi Voievod, unde a locuit o perioadă și maica Zamfira Constantinescu. Au fost urmăriți îndeaproape și cu insistență de Securitate, dar din documentele acesteia nu rezultă nici măcar ca vagă bănuială că cei doi ar fi avut altă relație decît cea de duhovnicie**[3]**. Și este limpede că dacă s-ar fi putut proba sau chiar înscena ceva compromițător, Securitatea ar fi avut tot interesul să o facă.

Se pare că Securitatea a reușit întreruperea legăturilor acestui mare duhovnic cu poporul lui Dumnezeu sau, în orice caz, legătura liturgică. De pe la sfîrșitul anilor '60 nu a mai fost urmărit pas cu pas, așa cum fusese spionat literalmente îndată după venirea în București, și oamenii au reînceput să-l caute. Nu încuraja aceste legături, dar nici nu le cerea oamenilor să nu vină. La Sinaia era extrem de greu de găsit altminteri decît întîmplător pe străzile și potecile din zona Tirul cu Porumbei, pe unde se plimba uneori. Dar cei care îl aflau, rareori plecau fără folos. Odată părintele le-a spus unora care încă îl mai cercetau: *Cînd îmi dați telefon să stăruiți, că vin telefoane din mai multe părți și nu știu de unde vine telefonul...* De felul acesta era legătura mistică pe care părintele o păstra cu apropiații îndepărtați.

Deși sînt multe mărturisiri demne de toată încrederea (între care și cele ale părintelui Teofil Părăian) referitoare la darul cel mai impresionant al părintelui Arsenie, darul înainte-vederii, nu ne vom opri asupra acestora, căci s-ar cuveni o cercetare temeinică, reclamînd rigori pe care nu le putem împlini aici. Remarcăm doar că din aproape toate relatările se observă atitudinea severă pînă la o duritate șocantă a părintelui, care era departe de a fi încîntat de faptul, altminteri extraordinar, că îi era dat să vadă și să livreze ori să întrebuințeze informații inaccesibile în ordinea comună. Mai degrabă se poate spune că, văzînd ce se întîmplase ori ce avea să se întîmple, el decela și cauza acelei petreceri, cauză care era de obicei foarte întristătoare. Multe mărturii arată că la slujirea Sfintei Liturghii părintele Arsenie Boca plîngea și uda cu lacrimile Sfînta Masă. Un scriitor, fost deținut politic pentru foarte mulți ani, care l-a cunoscut la Drăgănescu în anii '70 și căruia i s-a cerut să-l descrie, s-a rezumat la atît: "A fost un om cu o mare putere de iubire". Și poate că acesta este secretul părintelui: pentru marea lui iubire de Dumnezeu și de oameni a primit harul Duhului Sfînt.

În legătură cu acest dar al înainte-vederii părintelui, vom arunca totuși o privire la "dovada pictată" de la Drăgănescu. Trebuie spus că, în ciuda unor păreri, planul iconografic respectă în mare măsură tradiția ortodoxă. Fără a relativiza lucrurile, adevărul este că erminia ortodoxă este destul de elastică spre a permite așezarea scenelor în felul în care a fost făcută la Drăgănescu. De altfel, atît înainte, cît și după cristalizarea tradiției și după fixarea ei ermineutică de către Dionisie din Furna (în secolul al XVIII-lea), s-au întîlnit compoziții și poziționări ușor excentrice, dar imposibil de catalogat drept "necorespunzătoare".

În acest registru al neobișnuitului perfect acceptabil, la Drăgănescu e pictată pe absida altarului, chiar la nivelul celui ce privește, deci într-o poziție care îi subliniază însemnătatea, mucenicia Cuviosului Ștefan cel Nou, trăitor în Bizanțul secolului al VIII-lea. Acest sfînt a trecut la Domnul pe 28 noiembrie, adică exact la data la care avea să se săvîrșească și părintele pictor Arsenie Boca. Împăratul iconoclast Constantin Copronimul, care îl întemnițase pe sfînt, a aflat ce făcea el în închisoare și a ordonat uciderea lui pentru că "Ștefan mi-a făcut temnița mînăstire!". Iar aceste cuvinte sînt consemnate pe zidul altarului de la Drăgănescu explicîndu-l nu doar pe Cuviosul Ștefan cel Nou, ci și pe părintele Arsenie.

Pe peretele de sud al pronaosului este Înălțarea Domnului, iar în dreapta străjuiește Arhanghelul Mihail privind spre pămîntul de dedesubt. Acolo un înger îl invită în Împărăția lui Dumnezeu pe omul modern, care îi răspunde: "M-am însurat. Mi-am rotunjit țarina. Mi-am cumpărat cinci milioane de cai putere. Caut locuință pe altă planetă. Așa că... rogu-te să mă ierți – nu pot veni. Nu mai avem această preocupare". Personajele, adică îngerul, bărbatul și femeia lui, sînt pictate în stilul arsenian cunoscut. Scena mai cuprinde și alte cîteva elemente, între care o navetă spațială, niște gigantice antene pentru sateliți, conturul unui planiglob și un video-telefon. În afara video-telefonului, al cărui receptor este ținut de bărbat, aceste piese, și mai ales nava cosmică**[4]** încremenită de părintele Arsenie în zbor vertical, sînt ilustrate cu acuratețea unor desene tehnice. Compoziția descrie o descompunere post-modernă, prosperă și generalizată – sau, cu vorbele curente, globalizată. În imagine putem identifica astăzi fără dificultate multe actualități, dintre care unele de o notorietate care le face comune. Însă ceea ce e vădit acum pentru foarte mulți, a fost descris de părintele Arsenie Boca cu 30 de ani înainte – și nu simbolic, nu ca o ficțiune, cum se putea crede pe atunci, ci cu precizie și luciditate.

O scenă mult mai complexă se află pe peretele de nord al pronaosului, iar tema este enunțată cu textul din *Înțelepciunea lui Sirah* 15, 17, înscris deasupra: "Pus-am înaintea voastră calea vieții și calea morții; spre care vă veți tinde mîna, pe aceea veți avea-o", text lămurit în formula scrisă mai jos: "Biserica și lumea". În albumul de artă *Biserica de la Drăgănescu***[5]** este publicat un text în care părintele Arsenie Boca dă anumite explicații în legătură cu această scenă, dar se limitează la indicarea reprezentărilor întrepătrunse ale unor teze teologice cunoscute.

Despre partea lumii, despre calea morții, el spune acestea**[6]**: *Biserica e în lume, dar lumea nu e în biserică – "lumea" pentru care nu S-a rugat Domnul Hristos. Aceasta e lumea patimilor, care nu e creația lui Dumnezeu, ci creația și stăpînirea celui rebel, Satana [...]. Acest înger, căzut din rînduiala și locul său, provoacă multe încurcături încă de la începutul omului pe pămînt. Așa încît în orice explicație a omului, mai ales teologică, trebuie presupusă și existența personală a răului, lucrarea "celui rău". În explicarea omului, a faptelor lui rele – cu ajutorul omului chiar – trebuie considerată și această războire a lui Satan cu Dumnezeu, care se dă pe tărîmul inimii și minții omului.*

În viziunea plastică a părintelui Boca, lumea harului pierdut, pe care omul este chemat să-l recîștige, este o lume lesne și din plin accesibilă diavolului. Izbînzile demonice sînt zugrăvite începînd cu Cain, cel care a provocat prima moarte din Univers – de unde se vede că decrepitudinea sufletească a devansat-o de la începutul istoriei pe cea trupească – și sfîrșind cu o serie de capcane *ultra-moderne*, adică datînd din modernitate și excedîndu-i. Pe acestea părintele Arsenie le-a făcut ca pe niște "gogoși ale diavolului", cum spunea cineva, niște bule capabile să zboare pe te-miri-unde, mai ales prin capul și, mai rău, prin sufletul oamenilor, cu următoarele texte: 1) Umblați cu minciuni că noi sîntem cei răi. Dar ați auzit vreodată ca noi, dracii, să ne vindem unii pe alții?/ 2) Nu vă mai trebuie minte. Vă teleghidăm noi la toate nebuniile/ 3) De fricoși ce sînteți vă rugați și lui Dumnezeu. Dar știți că și-n inima smeritului șade dracu grecește. Așa că nu vă stricați nici cu noi./ 4) Cultul lui Satan. Eu sînt Wotan, Mamona și Priap. Iar cei ce mă urmați sînteți fiii mei./ 5) Vindem yoga, teosofie, spiritism, magie./ 6) Veniți la noi! Vă dăm așa o libertate încît să vă puteți și... sinucide, dacă vreți.../ 7) Teologia Dumnezeului mort. Întuneric peste tot pămîntul... Eclipse.../ 8) (Cuvinte încrucișate): Eul e Dumnezeu-l omu-lui. Numai lui să i te închini./ 9) Aici pe pămînt e raiul și iadul. Drogul vă deschide ușile raiului și porțile balamucului./ 10) Adevărul? Stafia filosofilor. *In vino veritas*./ 11) Știința are ultimul cuvînt./ 12) Cine ne va tăgădui pe noi, fiul nostru îl vom face. Iar cine ne va pomeni în toată ziua, împărăția noastră o vom împărți cu el și-i vom fi de față la ceasul morții./ 13) Cetiți Biblia cum vă taie capul, că și noi o știm pe dinafară și sfinți în fantezie vă vom face./ 14) Totul e minciună. Și minciuna... asta-i Adevărul...!/ 15) *Si vis pace para bellum* și pămîntul va fi stea./ 16) Urîți-vă unii pe alții! *Homo homini lupus*./ 17) Onirismul./ 18) Artele absurdului./ 19) Cu frumusețea luați-o după noi... urîtelor...

Amestecătura aceasta de tentații eficiente și nebunii de succes a fost departe de a fi integral actuală pe timpul părintelui Arsenie, cînd alta era harta traseelor demonice, dar o reflectă perfect pe cea a lumii de astăzi, și ca varietate, și ca pondere a răului.

Și o ultimă observație în legătură cu lucrarea de la Drăgănescu. Părintele a zugrăvit existența unui om de știință deturnat de diavol, care, cu un nimb fals la fel cu al dracului care îl conduce, declară că "Totul e biochimie. Nu este suflet.". Pe lîngă el, două personaje semănînd izbitor cu Ernest Renan și Nietzsche, dar care, dacă n-ar fi fost textele de lîngă ei, ar putea fi luați și drept Churchill și Stalin, schimbă lozinci de secol 19: "Oamenii l-au creat pe Dumnezeu" și "Eu l-am omorît pe Dumnezeu". Dar, în pofida potrivniciei explicite a acestui gen de imagini și texte față de "materialismul dialectic și istoric", părintele Arsenie Boca și-a putut termina cu bine în regimul comunist pictura de la Drăgănescu, pe care el a numit-o "o smerită mărturisire ortodoxă de credință exprimată plastic"**[7]**. Nu e de mirare, pentru că unora ca el Hristos le-a spus: "La voi însă și perii capului, toți sînt numărați" (*Matei* 10, 30).

Rînduit mistic, adică întru Hristos Cel cu trupul deplin pneumatizat și în comuniunea Bisericii Sale, părintele Arsenie Boca, ascetul, duhovnicul și zugravul bisericesc, cu certitudine că a fost deasupra vremurilor, iar nu sub vremi, ducîndu-se pe sine – și ducînd și pe alții – pe Cărarea Împărăției.

Iar din unghiul nostru există față de el, ca și față de alți drepți trăitori din vremea prigonirilor comuniste, cel puțin o datorie neîmplinită: cea a unei cercetări care cu siguranță va scoate de sub obroc o frumoasă și neobișnuită lumină pe aceeași Cărare a Împărăției.

Lucian D. POPESCU

[3] Situația e certificată de documentele C.N.S.A.S. citate în *Părintele Arsenie Boca, obiectivul Bratu*, Ed. Patmos, Cluj-Napoca, 2009.

[4] Modelul este al navetelor spațiale precum Columbia, Discovery, Challanger, model care a început să fie folosit în 1981.

[5] S.C. Charisma Advertising S.R.L., Deva, 2005, pp. 177-180.

[6] *Ibidem*, p. 177.

[7] Pisania Bisericii Drăgănescu, reprodusă în *Biserica de la Drăgănescu*, ed. cit., p. 22.

FILE DE TESTAMENT

"Cine seamănă vânt culege furtună", spune o veche zicală populară, pe care se pare că au uitat-o adepții linșajului mediatic atunci când au dezlănțuit acest val de ură, minciună și calomnie, care continuă și astăzi, împotriva celui care, ne place sau nu, va rămâne în istorie ca primul președinte fost comunist care, detașându-se de trecut, a avut curajul să condamne comunismul și crimele sale, stârnind omerta celor interesați ca trecutul să fie îngropat, precum victimele lor, într-un mormânt fără cruce și sub lespedea grea a tăcerii. Tăcere impusă de toți cei care s-au înclinat și vândut (bunul simț mă oprește să folosesc cuvântul adecvat) diferitelor oculte. Doream și așteptam ca președintele să întreprindă ceva mai mult și mai concret în această direcție; dar trebuie să înțelegem că împrejurările i-au fost potrivnice și nu a avut încotro. Vom continua să sperăm și să așteptăm o confirmare guvernamentală a speranțelor noastre, care să legifereze anularea cazierelor, a condamnărilor politice și a urmărilor lor, impuse tiranic și abuziv de așa-zisa justiție comunistă. Ar fi vorba de următoarele:

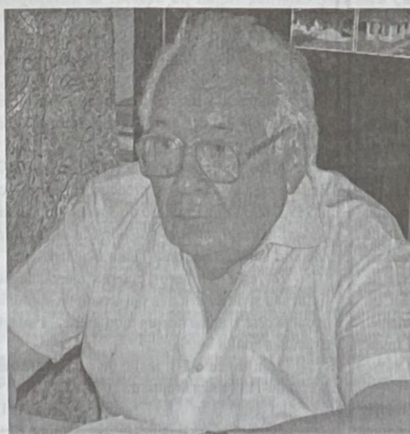
- ✓ Un decret-lege prin care să se acorde, *post-mortem*, titlul de martir și erou al luptei împotriva comunismului.
- ✓ Un decret-lege prin care să se acorde, *ad-hoc* și *post-mortem*, titlul de erou părinților, soților și copiilor noștri a căror viața, timp de 45 de ani, a fost transformată în infern din pricina condamnărilor noastre politice.
- ✓ Guvernul să ceară scuze oficial tuturor cetățenilor acestei țări pentru teroarea și josnicia cu care au fost impuse în timpul comuniștilor lupta de clasă, lupta împotriva credinței, anihilarea pluralismului politic, naționalizarea, asasinarea personalităților care ar fi putut să le stea în cale, fie ele bisericești, culturale, politice sau militare, precum și toate măsurile discriminatorii pe baze politice, care au dus la eliminarea elitei și a tineretului studios, a cărui lipsă pecetluiește astăzi viitorul țării.
- ✓ Recunoașterea tuturor omagiilor funerare făcute de noi cu mijloace proprii (cruci, monumente comemorative și festivități la locurile de jertfă ale martirilor care au luptat împotrivă comunismului), prin cinstirea lor în viitor cu onoruri militare și prezențe oficiale ale Statului și ale Bisericii.
- ✓ O zi decretată sărbătoare națională și religioasă pentru onorarea memoriei martirilor fără cruce și mormânt, uciși prin foamete și schingiuire pe crucea răstignirii neamului.
- ✓ Considerăm că năzuita Catedrală, pe care Patriarhia o vrea a Neamului, ar fi obligatoriu, pentru a-și merita cu adevărat denumirea, să aibă și o criptă pentru pomenirea eroilor neamului și a sfinților martiri căzuți în lupta pentru Biserică.
- ✓ Mulțumim reprezentanților clerului, adevărați ostași ai lui Hristos, care au fost alături de noi sau chiar în fruntea noastră, în lupta și confruntarea cu satana. Iar pentru cozile de topor pe care Biserica le-a absolvit în tăcere, fără cuvenita mărturisire și pocăință, noi, mirenii, implorăm grația divină.
- ✓ Amintim totodată Bisericii Ortodoxe Române că a rămas în urma tuturor Bisericilor creștine și așteptăm din partea sa gestul de măreție pentru cinstirea în rândul sfinților martiri a prigoniților care și-au dat viața apărând dreapta credință.
- ✓ Apelăm la contribuția Statului și a Patriarhiei pentru ridicarea proiectatului complex memorial de la Aiud: o mânăstire și un centru martirologic ridicate chiar pe locul schingiuirilor și torturilor la care a fost supus acest popor pentru crima de a-și fi iubit patria, credința și libertatea. Acest complex va fi o mărturie a noastră, a tuturor supraviețuitorilor holocaustului comunist, despre martirajul fraților noștri, o istorie dăltuită în piatră și lăsată urmașilor noștri pentru a ști adevărul și a nu uita.
- ✓ Supunându-se codului «politic corect», limbajului impus și practicat pe tot mapamondul, oamenii politici sunt fără excepție obligați să se scuze și să condamne genocidul împotriva evreilor. Dregătorii noștri politici au recunoscut și ei vina unui «holocaust» care nu a avut loc la noi, dar pentru care plătim și vor plăti și nepoții noștri, cărora li se va putea reproșa oricând, fără drept de apel, că bunicii lor sunt cei care i-au spânzurat pe evrei în cârligele abatoarelor – minciună legendară, dar devenită azi emblematică. Copiii noștri sunt obligați să învețe istoria holocaustului. Este adevărat, milioane de oameni au fost uciși, singura lor vină fiind aceea de a se fi născut evrei. Dau dreptate Abatelui Pierre care spunea că ar fi fost prea mult și o singură victimă evreiască; este o crimă abominabilă a unor scelerați, care au fost judecați, condamnați și executați așa cum meritau, de către un tribunal internațional, alcătuit din reprezentanți ai marilor puteri. Unul dintre aceștia era cel sovietic, reprezentant al unui stat comunist, al unei alte doctrine criminale, care lasă în urma ei un holocaust de 100 de milioane de victime! Afară de cei puțini (al căror număr se ridică totuși la câteva milioane !) uciși prin execuție, restul au fost asasinați fără judecată, fără sentință, prin foamete și tortură, pe toate continentele, în toate țările căzute sub sfera de influență a acestei ideologii criminale. Conspirația mondială a tăcerii face ca balanța unei justiții «oarbe» să încline numai de partea milioanelor de victime evreiești, pentru care plătește astăzi, pe nedrept, întreaga omenire. Toate țările care au trecut prin diabolicul experiment sunt condamnate la tăcere și la uitarea propriului trecut. Pentru ele istoria o scriu cei care prin minciună, indiferență și tăcere complice vor să acopere acești 45 de ani de crimă și teroare comunistă. Vrem să avem o istorie adevărată, scrisă cu imparțialitate, a țării noastre trecute prin furcile caudine ale tiraniei bolșevice; să nu fie nimic uitat sau trecut sub tăcere: o adevărată «restitutio in integrum». Acest neam are dreptul să își cunoască trecutul: atât pe călăii care l-au asuprit, cât și pe eroii care au luptat pentru el. Pentru ca acest ciclu să se încheie o dată pentru totdeauna, adevărul și dreptatea trebuie să triumfe prin pronunțarea justiției. Suntem creștini ortodocși. Avem în sânge cultul morților. Le datorăm respect. Nu vrem răzbunare. Nu vom șantaja pe nimeni și nu ne vom vinde pentru aur morții pe care îi iubim. Locul lor este sub glia țării, prohodiți sub o cruce și o lespede care să le pomenească numele și modul în care au murit pentru țara lor, pentru ca măcar acum să li se poată aprinde o lumânare.

Cele pomenite mai sus sunt strigătul amestecat de disperare și de speranță al supraviețuitorilor unei generații de luptători (foștii deținuți politici), care considerăm că Biserica, Patria, Neamul și Libertatea, adânc încrustate în sufletele noastre, sunt noțiuni care merită sacrificiul suprem, pe care generația noastră nu l-a precupețit. Este strigătul nostru adresat unui președinte care poate intra strălucit în istorie sau se poate resemna să fie înșirat, împreună cu ceilalți oameni politici de azi, pe o simplă listă cenușie.

J.-V. IAMANDI,
fost deținut politic

† TRAIAN POPESCU

În seara de 27 ianuarie 2009, la București, a murit încă unul dintre cei mai iubiți foști deținuți politic: **Traian Popescu** (zis "Macă"). În ultimii ani s-a luptat cu diferite boli grave, fără ca de pe chipul de copil mare să se fi șters veșnicul său zîmbet. Era de-o energie debordantă și de un optimism molipsitor. Cît s-a putut ține pe picioare, a fost prezent la toate manifestările comemorative pentru camarazii morți în închisoare și la toate acțiunile culturale și civice cu încărcătură patriotică și creștină. În urmă cu cîteva luni, a căzut din nou la pat, suferind de multiple afecțiuni.

Înzestrat memorialist al închisorilor comuniste, unde a jerfit enorm – trecînd și prin iadul "reeducării" de la Pitești –, Traian Popescu n-a cerut niciodată răzbunare, ci numai să ne cunoaștem trecutul și să învățăm din el. În toate numeroasele sale apariții publice (în săli de conferință, în presă, la radio și televiziune), ca și în cărțile sale, a respirat bunătate, echilibru și speranță.

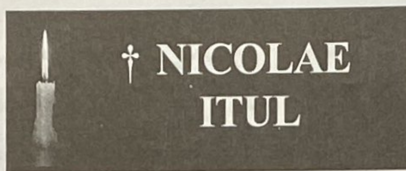
Născut la 27 august 1923, în București, Traian Popescu a absolvit Politehnica și Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale din București. A fost arestat în 1948 și condamnat la 20 de ani de muncă silnică, pentru "crimă de înaltă trădare", ca adversar ireductibil al comuniștilor. În timpul detenției, a pătimit la Jilava, Pitești, Gherla, Aiud și Văcărești. În temniță și-a descoperit vocația pentru muzică și a compus în minte 20 de lucrări muzicale, dintre care trei simfonice, pe care le-a scris pe hîrtie după eliberare.

A fost eliberat în 1964, cu decretul de grațiere generală din acel an.

După 1990, a publicat, între altele, volumele *Catrenele Învierii, Experimentul Pitești* și *File din procesul comunismului.* Compozițiile sale simfonice au fost interpretate de Orchestra Radio și au avut succes.

L-am cunoscut destul de bine, l-am prețuit și regret că nu am fost mai apropiați decît am fost, căci era un om de la care aveai ce învăța. Dumnezeul să-l odihnească în pace.

Claudiu TÂRZIU

† NICOLAE ITUL

Din constelaţia risipitorilor de suflet ce au ocrotit o idee şi au lăsat-o moştenire spre binele altora, a mai căzut o stea: **Nicolae Itul**. În dimineaţa zilei de 2 decembrie 2009, nemiloasa moarte, care-i dădea târcoale, l-a găsit în modesta-i cămăruţă de bloc din Călan – Hunedoara şi, fulgerându-l, l-a dus în veşnicie.

Obişnuiam să ne găsim la telefon aproape zilnic şi, cu trei zile mai înainte, mi-a spus, pe un ton scăzut: „Vorbesc mai încet, ca să nu mă audă Dida [soţia]. Mâine o voi interna în spital, căci se simte foarte rău, abia mai respiră. I-am fost sprijin tot timpul, însă simt că nu mai pot. Inima îmi pune probleme. Nu vreau să ştie...”

După două zile, nu mai răspundea nimeni la telefon. I-am găsit pe amândoi la spital, ea la un etaj, el la altul, la terapie intensivă. Am stat puţin de vorbă cu Nicolae. Mi-a zis că va muri şi m-a rugat să vorbesc la înmormântarea sa. A respins blând toate încurajările mele, ca unul care ştie mai bine ce se întâmplă. S-a externat a doua zi şi, după încă o zi, a murit acasă, înconjurat de prieteni, lucid, şi cu lumânarea în mână, rugându-se Fecioarei Maria.

Nicolaie Itul s-a născut în Sălaşul de Sus, un plai dacic de la poalele munţilor Poiana Ruscă, la 5 decembrie 1923 (dar a fost înregistrat la 10 decembrie). A urmat şcoala primară în satul natal şi tot aici a învăţat, mai ales de la mama sa, să îngenuncheze la icoană şi să se roage. Dascălii i-au convins pe părinţi să-l dea mai departe la şcoală, căci era bun la carte. A fost mai întâi la liceul din Petroşani, apoi la Lugoj, unde a început destinul său tragic. În anul 1942, fiind un elev merituos, a fost recomandat de câţiva colegi mai mari să intre în Frăţia de Cruce. În şcoala Frăţiei şi-a plămădit caracterul, rodind în el tot ce ne putem închipui mai înalt, mai puternic, mai înţelept şi mai curat, un român gata de jertfă pentru Dumnezeu şi neam. Crezul naţionalist şi creştin nu l-a părăsit toată viaţa. În acelaşi an 1942, a fost arestat şi închis la Penitenciarul Caransebeş, unde a stat 2 ani, pe motive politice. La eliberare, a fost mobilizat şi trimis pe frontul de vest. Şi-a terminat studiile liceale abia în 1946, la Petroşani, în toamna aceluiaşi an înscriindu-se la Politehnică, în Bucureşti.

La 24 iunie 1948 a fost rearestat de Securitate, ca şef al unui lot din care mai făceau parte Anghel Avram, Adrian Bota, Gavrilă Lateş şi Ioan Precup. Şi astfel urcă, demn, muntele suferinţei, ispăşind aproape 15 ani de temniţă, în cele mai cumplite locuri: Jilava (1949-1950), Piteşti (1950), Tg. Ocna (1950-1953) Caransebeş (1954-1955), Codlea (1955-1956), Gherla (1956), Aiud (1956-1959). Spre final, deşi îşi ispăşise pedeapsa, a fost trimis în colonia Periprava, la tăiat de stuf, unde a mai făcut 5 ani de puşcărie. În 1964, a fost eliberat prin decretul de amnistie generală. Şi în toţi aceşti ani a suferit frig, foame, bătăi, umilinţe, munci istovitoare. A avut un singur reazem: credinţa în Dumnezeu.

La Jilava, în toamna anului 1949, fiind în aşteptarea procesului, s-a întâlnit cu un prieten care trecuse prin puşcăria de la Suceava şi cunoscuse încercările de „reeducare” de acolo. De la acesta a aflat că şeful „reeducării” era Eugen Ţurcanu, pe care acum îl avea coleg de celulă. Itul l-a abordat cu mult curaj pe Ţurcanu, încercând să-l determine să renunţe la acţiunile sale, spunându-i că regimul comunist îl va folosi şi apoi se va descotorosi de el (cum s-a şi întâmplat). Ţurcanu, ferm pe poziţie, i-a replicat că nici un deţinut nu va ieşi din închisoare fără a fi „reeducat”.

În 1950, după proces, a fost transferat la Piteşti, unde deja începuse iadul „reeducării”. Un prieten l-a prevenit asupra celor ce se întâmplau şi l-a sfătuit să tacă, să nu vorbească nimic cu nimeni. A scăpat însă de torturile Piteştiului, fiind transferat, în mai 1950, la Târgu Ocna, unde era spital-penitenciar. Era bolnav de TBC. Acolo se va întâlni cu vechiul său camarad de suferinţă Cezar Tănase, o primă victimă a agresiunii de „reeducare” de la Tg. Ocna, care i-a povestit că flagelul ajunsese şi aici. După incidentele din 1 mai 1951, Itul a fost anchetat de lt. major Livezeanu (pe numele său real: Lovenstein), pe care a încercat să-l convingă să oprească „reeducarea”.

La Tg. Ocna şi-a dovedit Itul pe deplin calităţile de creştin, alergând de la patul unui bolnav la altul, ajutându-i pe mulţi, spălându-i şi stând la căpătâiul muribunzilor. I-a fost aproape şi lui Valeriu Gafencu, cel supranumit „sfântul închisorilor”, care i-a murit în braţe. Cu câtă admiraţie a vorbit apoi despre Gafencu, despre starea lui de har, despre îndemnurile sale, pe care le-a urmat întreaga viaţă! Nicolae Itul a avut de altfel o viaţă de înaltă trăire creştină. Dovadă că, în 1977, a cumpărat un apartament la Călan, pe care l-a amenajat şi l-a dotat cu toate cele necesare, ca să funcţioneze ca un lăcaş de cult greco-catolic, şi pe care l-a donat apoi Episcopiei Greco-Catolice din Lugoj.

După eliberare, a absolvit Facultatea de Ştiinţe Economice din Timişoara şi a lucrat la întreprinderi din Haţeg şi respectiv Călan – de unde s-a şi pensionat. În 1968 s-a căsătorit cu profesoara Dorina Crâng, care i-a fost o adevărată camarada de viaţă.

A citit enorm, în încercarea de a cunoaşte tainele creaţiei şi legile care guvernează lumea. Însă, mai presus de toate, a învăţat să se roage lui Dumnezeu.

A părăsit acest tărâm ca unul care nu şi-a îngropat talanţii, împăcat cu toată lumea, plâns şi regretat de toţi cei care l-au cunoscut. Cinci săptămâni mai târziu, pe 11 ianuarie, l-a urmat pe calea veşniciei şi devotata sa soţie, doamna Dorina Itul.

Dumnezeu să-i odihnească.

Mircea Tarcea

† NICOLAE BORZA

În ajunul Crăciunului 2009 ne-a părăsit camaradul de crez şi suferinţă **Nicolae (Nicu) Borza**.

Născut la Siliştea Sibiului pe 11 noiembrie 1922, a deprins la mama şi de la bunica sa credinţa şi datinile strămoşeşti, iar de la tatăl său, care avea în grijă drumurile judeţene, a deprins virtutea muncii, a datoriei împlinite, a lucrului bine făcut. În anii de liceu a trecut prin marea şcoală de caractere a Frăţiilor de Cruce. Denunţat de doi colegi cu vederi comuniste, a fost hărţuit de vechea Siguranţă şi cu greu ajuns să-şi termine studiile secundare, iar puţin după bacalaureat a fost arestat şi condamnat la un an de închisoare de către Curtea Marţială din Sibiu. La eliberare îl aştepta un ordin de încorporare în armată, fiind trimis o vreme la vestita unitate specială (de fapt, de pedeapsă) de la Sărata (Basarabia), apoi pe frontul de răsărit, în linia întîi („ca să-şi dovedească dragostea de ţară şi dorinţa de jertfă pentru ea”!). Şi le-a dovedit cu prisosinţă, întorcîndu-se de pe front cu Virtutea Militară românească şi cu Crucea de Fier germană clasa a III-a.

După încheierea păcii, şi-a continuat studiile la Academia Comercială (refugiată din Cluj la Braşov), dar în mai 1948 a fost arestat de comunişti şi condamnat la 15 ani închisoare, trecând prin principalele puşcării şi lagăre politice ale noului regim (Jilava, Aiud, Gherla, Târgu Ocna etc.), inclusiv prin cumplita „reeducare” de la Piteşti (la capătul căreia, împreună cu Gheorghe Calciu, a dat peste cap procesul mistificator), şi eliberându-se în 1963, din lagărul de muncă forţată de la Periprava.

Şi-a refăcut viaţa prin vrednicia faptei, lucrând într-o cooperativă meşteşugărească. S-a călăuzit mereu după îndemnul lui Şaguna: „Taci şi fă!”, ca şi după proverbul japonez: „Cu samuraii te porţi ca samuraii şi cu tâlharii ca tâlharii”. Iubea cărţile (avea o bibliotecă de invidiat) şi scria poezii (multe o manuscrise i-au fost confiscate de Securitate, care n-a încetat să-l urmărească decât în 1990), iar de Aurel Cioran, fratele filosofului, l-a legat o lungă şi profundă prietenie. Soţia sa, Maria (Mia), i-a fost până la capăt ca un adevărat înger păzitor.

Oodihnească-se cu drepţii!

Nicolae Stan Petruţiu

† IOAN REGMAN

A trecut la cele veşnice şi camaradul de prigoană din temniţele comuniste **Ioan Regman**.

Născut la 20 ianuarie 1924 în com. Daneş, jud. Mureş, şi-a făcut studiile liceale la „Principele Nicolae” (Sighişoara) şi „Gheorghe Lazăr” (Sibiu), apoi a obţinut licenţa în Drept la Cluj. Tot acolo este arestat în 1948 şi condamnat de către Tribunalul Militar Cluj la 4 ani de închisoare, împreună cu alţi 150 de studenţi sau cadre universitare, chiar în Vinerea Mare a anului 1949. A suportat cu demnitate rigorile şi atrocităţile arhicunoscute ale aşa-zisei „reeducări” din închisorile de la Piteşti şi Gherla. Ispăşindu-şi condamnarea, nu este eliberat, ci mai primeşte o pedeapsă „administrativă” de un an, pentru „comportare necorespuzătoare” în timpul detenţiei.

În 1953 se căsătoreşte cu cea care l-a aşteptat de-a lungul anilor de închisoare, avocata Constanţa Popa-Driva din Bucureşti, cu care va avea un băiat, pe Constantin (Dinu) Regman (decedat într-un accident de maşină, pe când urma un curs de specializare la Universitatea din Bonn). Remarcabil profesionist, a ajuns în cele din urmă consilier juridic în Ministerul Industriei Alimentare.

A fost al treilea frate al criticului literar Cornel Regman şi a avut el însuşi preocupări literare, scoţând în 1972, la Editura Eminescu din Bucureşti, volumul de versuri *Carusel intim*. A colaborat la ziarul *Naţiunea română*, sub pseudonimul Tudor Bogdan.

Tot restul vieţii a fost puternic marcat de moartea fiului său şi de suferinţele din temniţele comuniste. A trecut la cele veşnice într-un mod tragic, în noaptea de Crăciun a anului 2009.

Dumnezeu să-l ierte şi să-l odihnească, aşezându-l în lumea drepţilor.

Zaharie Urdea

† ŞTEFAN RÂPĂ

În ziua de 7 ianuarie 2009 ne-a părăsit, luând Calea cea Veşnică, bunul nostru camarad **Ştefan Râpă**.

Născut la 2 ianuarie 1920 în com. Costeşti-Vaslui, din părinţi funcţionari, a urmat Liceul „Cuza Vodă” din Huşi şi, încă din acei ani, a îmbrăţişat crezul Frăţiei de Cruce, ceea ce urma să-i marcheze tot restul vieţii. Arestat încă fiind elev pentru „vina” de a fi membru al acestei organizaţii de tineret, a efectuat o condamnare de doi ani şi jumătate la Târgşor, apoi a absolvit Şcoala de Ofiţeri de Infanterie de la Ploieşti, cu gradul de locotenent, evidenţiindu-se în luptele de apărare a obiectivelor petroliere, contra armatei germane în retragere. Aceasta i-a adus, în 1946, gradul de maior în rezervă. Înscris la Facultatea de Drept din Bucureşti, a fost din nou arestat, în anul III, trăind calvarul închisorilor Aiud, Piteşti (1949-1950), Jilava, Valea Neagră-Canal şi Gherla, timp de încă 7 ani şi jumătate.

După eliberare a urmat o şcoală agricolă, unde a cunoscut-o pe Elena Drăgoi, care i-a fost o devotată soţie până la sfârşitul zilelor sale şi i-a dăruit două fiice.

Ştefan mi-a fost un drag coleg de muncă, timp de 6 ani, fără să ştim mare lucru unul din viaţa celuilalt. Cu toate acestea, blândeţea, cinstea şi corectitudinea profesională şi colegială mă făcea uneori să bănuiesc că purtăm amândoi pecetea şcolii de caracter prin care trecusem în anii tinereţii... şi despre care am aflat abia acum 2 ani, când ne-am reîntâlnit la A.F.D.P.R.

Dumnezeu să-l odihnească în pace şi să-i răsplătească credinţa nezdruncinată şi blândeţea sufletului său minunat.

Erast Călinescu

EMINESCU: 160 DE ANI DE LA NAŞTERE

Textul publicat în continuare a apărut într-o primă formă tot în *Puncte cardinale* (anul XIII, nr. 6/150, iunie 2003, p. 9). Nu a fost inclus în recentul meu volum *În jurul lui Eminescu* (Editura Christiana, Bucureştti, 2009), îngrijitoarea ediţiei considerînd desigur că el reia în multe privinţe cele expuse mai pe larg în "Eminescu şi creştinismul". Nu-i neadevărat, dar mi se pare că totuşi *cele două texte se complinesc*: apar aici şi elemente noi (atît ca informaţie, cît şi ca interpretare), în măsură să aducă un spor de lămurire a temei abordate.

Ştiu că în felul acesta risc din nou neînţelegerea şi antipatia spiritelor şablonarde, incapabile de discernămînt cultural, care nu pot realiza faptul elementar că, chiar dacă nu au avut o întîlnire mai fericită, nici Eminescu nu-i mai puţin Eminescu, nici ortodoxia românească nu-i mai puţin ortodoxie, ci doar noi avem o temă în plus de reflecţie paideică. Nu văd însă la ce mi-ar folosi – neavînd ambiţii de popularitate ieftină sau de ascensiune în vreun top – eventualul efort de a menaja susceptibilităţile şi de a cîştiga bunăvoinţa unora ca aceştia. *Mutatis mutandis*, vorba mereu actualului Eminescu: *"Dacă port cu uşurinţă şi cu zîmbet a lor ură,/ Laudele lor desigur m-ar mîhni peste măsură"*.

EMINESCU ŞI CREDINŢA

Mic tablou de familie

Dacă, din cîte ştim despre el, căminarul Gheorghe Eminovici, tatăl lui Eminescu, era om respectuos de cele sfinte, dar nu tocmai bisericos, în schimb fiica stolnicului Vasile Juraşcu, Raluca, mama poetului, pare să fi fost mult mai evlavioasă, cum erau îndeobşte femeile în mediul tradiţional (literatura ne-a familiarizat, în acest sens, mai ales cu imaginea mai plebee a mamei lui Ion Creangă, aşa cum se desprinde ea din *Amintiri*), şi a ţinut cu tot dinadinsul să aibă, pe moşia de la Ipoteşti, lăcaş propriu de închinăciune, cumpărîndu-se în acest scop, de la fostul proprietar al Ipoteştilor (Teodor Murgulet), o bisericuţă fără turlă, cu clopotniţa de lemn, ce mai poate fi văzută şi astăzi, dichisită după tipic, în cadrul muzeal al locului.

Raluca avea doi fraţi (Calinic şi Iachint sau Iachift), trei surori (Olimpiada, Fevronia, Sofia) şi o nepoată de soră (Xenia) la călugărie, în vestitele mănăstiri ale "dulcii Bucovine" (Olimpiada a fost chiar stareţă a Mănăstirii Agafton, nu departe de Botoşani). Este interesant că în poezia şi în proza lui Eminescu există multe figuri de "sihaştri", iar el însuşi şi-ar fi exprimat în treacăt – dar mai ales după 1883 – dorinţa de a se călugări. "Sihăstria" emineSciană arată însă mai degrabă ca o formă de autarhie şi în-singurare romantică, fără limpezi temeiuri mistice sau dogmatice. Altminteri, Eminescu pare să fi avut ideea elementară că schimnicia, îndeosebi la tinereţe, reprimă în mod vinovat exerciţiul liber şi natural al instinctelor (vezi nuvela *Cezara* sau poezia *Făt-Frumos din tei*). În sensul acesta e şi sfatul dat de bătrînul Euthanasius tînărului Ieronim (care se şi grăbeşte să-l urmeze): "Eu, mulţămită naturei, m-am dezbrăcat de haina deşertăciunei. Ştiu că tu eşti pîn-acum frate laic. Nu te călugări, copilul meu... nu te preface în rasă şi comanac din ceea ce eşti, un băiet cuminte. Am fost săhastru, nu călugăr..." (*Cezara*).

Mai degrabă din moliciunea firii decît dintr-o discreţie superioară, Raluca nu pare să fi exercitat asupra propriilor odrasle vreo influenţă semnificativă de ordin religios (cum exercitase, în simplitatea ei, mult mai energica Smaranda Creangă, chiar dacă – pe termen lung – rezultatele nu s-au dovedit tocmai cele scontate, "Nică" tratînd preoţia persiflant şi arivist, şi sfîrşind "răspopit" şi dedat la impietăţi de pomină, pe care şi Eminescu zice-se că le savura). În ciuda antecedentelor familiale şi a vecinătăţii cadrului bucovinean înţesat de vetre monahale, nici unul dintre cei opt copii ce au atins maturitatea (alţi trei muriseră prematur), deşi mai toţi au umblat pe la şcoli, n-a fost îndrumat şi nici nu s-a orientat singur spre cariera preoţească sau spre monahism: unul a fost medic, altul jurist (mort "prin împuşcare de sine însuşi"), doi ofiţeri (dintre care unul şi cu studii inginereşti); un altul ar fi urmat şi el cariera medicală, de n-ar fi murit de tifos la numai 16 ani. E poate semnificativ că Aglae, una dintre surorile poetului (cealaltă, nefericita Harieta, a rămas fată bătrînă), căsătorită de foarte tînără şi văduvă puţin după aceea, s-a recăsătorit cu un ofiţer austriac şi n-a ezitat să treacă la catolicism.

Eminovicii aveau, cel puţin în faza adolescenţei, reputaţie de "cai breji". Cînd, în toamna lui 1860, Mihai a venit elev la Cernăuţi, directorul gimnaziului, Ştefan Wolff, ştiutor de isprăvile fraţilor mai mari (Şerban, Nicolae, Gheorghe/Iorgu şi Ilie), ar fi exclamat copleşit: "Şi acesta e tot un Eminovici!". Cecitatea belferească n-a putut vedea în el mai mult nici după aceea. Mihai n-a ţinut să contravină aşteptărilor, cel puţin sub aspect comportamental. Călinescu menţionează, între altele: "Nici religia nu era pe placul micului Mihai", care "n-avea nici o tragere de inimă pentru «exortele» popii şi lipsea de la ele des, ori se făcea nevăzut cînd erau mînaţi spre biserică, drept care sfinţia-sa îl «pîrli», însemnîndu-l la conduită cu vorbele: *Tadelnswerth wegen Versäumniss der Exorten*, adică, mai pe româneşte: «Ticălos, fuge de la predică»".

Şcolaritatea lui Eminescu a fost, de la un capăt la altul, la Cernăuţi sau la Blaj, una atipică şi problematică, atestînd o dată în plus că ordinea şcolară e mereu nepregătită să lucreze cu naturi geniale. S-ar zice că dascălii săi, cu doar cîteva excepţii (cum va fi fost şi bietul Arune Pumnul), n-au putut să-l vadă pe Eminescu din pricina Eminovicilor, cam în felul în care cineva nu poate vedea pădurea din pricina copacilor...

"Cred, Doamne; ajută necredinţei mele!"

Tînărul Eminescu (mai ales cel din epoca vieneză), pătruns pînă-n măduva oaselor de duhul crepuscular al roman-tis-mului, însuşit mai ales pe calea nebulos metafizicizantă a paradigmei nemţeşti, pare să se simtă bine în pielea "geniului pustiu", cochetînd cu indianismul *via* Schopenhauer, exaltînd suferinţa şi aventura cu titlu experimental, savurînd tentaţia luciferică şi împingînd scepticismul pînă la accente de ateism (vezi *Mortua est*, *Împărat şi proletar* etc.). De pe atunci datează şi dezabuzata definiţie lirică a teologiei: "Ce e cugetarea sacră? Combinare măiestrită/ Unor lucruri nexistente, carte tristă şi-ncîlcită,/ Ce mai mult o încifrează cel ce vrea a descifra". Cu toate acestea, nici ateismul, nici demonismul romantic n-au ajuns niciodată la el atitudini asumate interior, rămînînd doar simple reflexe ale unei mode literare şi ale unor conjuncturi sufleteşti în dinamica sinuoasă a vieţii. Ba mai mult, cum a observat şi Nichifor Crainic, poetul (identificîndu-se în *Epigonii* chiar cu întreaga lui generaţie) resimte de timpuriu lipsa credinţei ca pe o infirmitate. "Ar fi interesant – scrie mentorul gândirist – să cunoaştem toate cauzele pierderilor spirituale ale lui Eminescu, dar mai interesant mi se pare să accentuăm că regretul după un lucru e totuna cu dorinţa de a-l avea. Cine tînjeşte după credinţa şi după speranţa pierdută e în situaţia de a spune, ca în Evanghelie: *Cred, Doamne; ajută necredinţei mele!* Şi aceasta mi se pare că e starea spirituală a lui Eminescu".

Maturitatea a estompat fronda cu Dumnezeu şi cu religia instituţionalizată, iar dacă în creaţia lirică lui Eminescu îi mai scapă cîte un accent de revoltă sau de contestaţie, se vede, în schimb, că el are mare grijă de a menaja în articolele politice sensibilitatea religioasă şi tradiţia bisericească, conştient de răspunderea rolului de "pedagog naţional", pe care a ştiut să-l joace fără emfază. Nichifor Crainic avea dreptate să observe în altă parte, cu privire la "naţionalismul genialului Eminescu", că "latura creştină îl preocupă numai tangenţial şi numai sub raportul concepţiei conservatoare". E totuşi dezamăgitor să constaţi cîtă neînţelegere manifestă cîteodată poetul faţă de moştenirea bizantină (încondeiată în spiritul dispreţului occidental) şi mai ales faţă de iconografia răsăriteană ("... icoanele orientale rămîn reproducerea unor mumii şi schelete, cari au mai multă asemănare cu chipurile ţepene şi convenţionale din zugrăviturile străvechi ale egiptenilor"). Şi totuşi tot el scria altădată, cu intuiţie profundă şi cu nostalgică admiraţie: "Credinţa zugrăveşte icoanele-n biserici..." (*Melancolie*)...

S-ar zice că, pentru Eminescu, religia ortodoxă, deşi necesară în ordinea morală şi în economia vieţii naţionale, contravine exigenţelor estetice ale modernităţii şi incomodează libertatea creatoare a geniului romantic, cu precădere muşcat – vorba lui Nae Ionescu – de "şarpele demiurgiei". Dionis, Ieronim, Toma Nour – *alter ego*-urile sale din proza literară – stau în mărturisită divergenţă cu formele şi învăţăturile religiei instituţionalizate şi se hrănesc spiritual cu fascinaţii mito-poetice de un sincretism deconcertant. Dar "vina" o poartă mai degrabă epoca decît oamenii*.

(continuare în pag. 18)

Răzvan CODRESCU

* Va trebui să se facă odată (cum s-a făcut pentru alte arii culturale) o analiză necomplezentă a proastei aşezări spirituale a secolului al XIX-lea românesc şi a cauzelor atîtor „pierderi spirituale", care n-au fost numai ale lui Eminescu, ci ale „elitelor" mai multor generaţii succesive, de la bonjurişti şi paşoptişti pînă la junimişti şi sămănătorişti. Cu atît mai miraculoasă şi mai fascinantă ne apare aventura spirituală a secolului XX (perioada interbelică), esenţial conformată de duhul Ortodoxiei, de la gândirişti pînă la aprofundarea mistică a Rugului Aprins. Comunismul a frînt această resurecţie spirituală, iar astăzi, încă nereaşezaţi, pendulăm între paradigma culturală dezbisericită a secolului al XIX-lea şi paradigma culturală reîmbisericită a primei jumătăţi a secolului XX. Din păcate, „pendularea" noastră are un aer epigonic, părînd lipsită de elan şi de vocaţie creatoare.

Cristelnița în care a fost botezat poetul

În ciuda declarației din poezia *Eu nu cred nici în Iehova*, Eminescu, fără să îmbrățișeze o credință determinată și fără să aibă o fire evlavioasă, purta totuși un mare respect tradiției religioase în genere, iar Bisericii Ortodoxe îi recunoștea statutul de "Maică spirituală a poporului român". Una dintre pasiunile lui era aceea de a strînge manuscrise vechi, care aveau mai toate, se înțelege, un conținut religios, dar care pe Eminescu îl atrăgeau mai mult pentru farmecele limbii din bătrîni (a cărei genială sinteză creatoare ne dă pînă la urmă adevărata și inegalabila lui măsură). Deși ortodox, el aprecia mult și catolicismul, mai ales pentru performanțele culturale ale acestuia. Era însă critic la adresa protestantismului, care i se părea a fi fost "o iudaizare a creștinismului" (caracterizare neargumentată punctual, preluată desigur de pe aiurea).

Pe vremea cînd plănuia să se cunune cu Veronica Micle (care avea să moară în același an cu el, fiind înmormîntată la Mănăstirea Văratec, spre scandalizarea unora), se gîndiseră amîndoi, mai în glumă, mai în serios, să se convertească la catolicism, unde divorțul nu este lesne admis. Știm că lucrul nu s-a întîmplat, dar episodul rămîne grăitor pentru lipsa patimii sau scrupulelor confesionale.

Încă din tinerețe, cînd ambiționase să învețe sanscrita (își procurase gramatica mică a lui Bopp, pe care s-a pus s-o și traducă), fusese atras și de religiile indiene (inclusiv de "religia fără Dumnezeu" a lui Buddha, pe care-l găsim amestecat mai tîrziu chiar și în variantele de lucru ale *Luceafărului*), iar pe marginea unui caiet își notase cîndva, cu evidentă exagerare teribilistă: "Eu sînt budist. Nefiind creștin simplu, ci creștin ridicat la puterea a 10-a". În necrologul pe care i l-a făcut în vara lui 1889, Caragiale găsea de cuviință să-i bifeze "trecerea în Nirvana", după care îl auzise suspinînd în nenumărate rînduri.

Eminescu era sensibil și la vechile credințe ale geto-dacilor (vezi, de pildă, *Rugăciunea unui dac* sau poemul *Strigoii*), referindu-se nu o dată la Zalmoxis și la înțelepciunea "preoților păgîni", în care el nu vedea însă atît niște adversari, cît niște precursori ai creștinismului. "Protocronist" *avant la lettre*, a avut însă bunul instinct sau superioara cumpănire de a se păstra în spațiul legitim al creației literare. Protocroniștii de azi nici nu-l înțeleg, nici nu-l merită.

În general, îl atrăgeau exotismele și misterele, în tradiția și spiritul evaziunilor romantice. Cum s-a spus și despre Goethe, Eminescu avea mai degrabă un fel de "religiozitate fără religie", în care precumpănea nu dogma, ci mitul, sau, altfel spus, nu revelația asumată prin credință, ci sacrul reflectat în fantezia plăsmuitoare. Absolutul lui (despre care Rosa del Conte a lăsat o carte esențială) pendulează ideatic între filosofia religioasă și mitosofia folclorică, iar conceptul lui de perfecțiune este inseparabil, în ultimă analiză, de formele transfigurării artistice ("Și eu, eu sînt copilul nefericitei sețe" ce are "adînca sete a formelor perfecte").

În scrierile sale postume se găsesc însă și destule compoziții cu caracter religios creștin, închinate fie Sfintei Treimi (cîteva *Terține* pe calapod dantesc), fie Mîntuitorului Iisus Hristos (*Christ*, *Înviere*), fie Maicii Domnului (*Rugăciune*, *Răsai asupra mea*...). Cea mai frumoasă expresie religioasă a liricii eminesciene rămîne, desigur, poezia *Rugăciune* (chiar dacă e plauzibilă prezumția călinesciană a unor simple exerciții de virtuozitate formală, în imediata vecinătate a unor rugăciuni catolice copiate în caiete, printre care și *Ave Maria*):

Crăiasă alegîndu-te,
Îngenunchem rugîndu-te,
Înalță-ne, ne mîntuie
Din valul ce ne bîntuie;
Fii scut de întărire
Și zid de mîntuire,
Privirea-ți adorată
Asupră-ne coboară,
O, maică preacurată
Și pururea fecioară,
Marie!

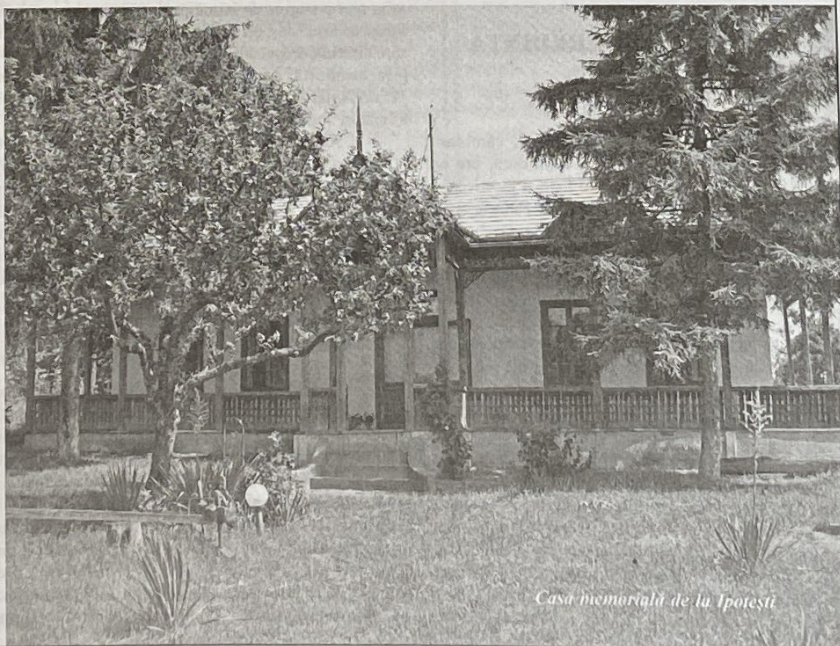
Noi, ce din mila sfîntului
Umbră facem pămîntului,
Rugămu-ne-ndurărilor
Luceafărului mărilor;
Ascultă-a noastre plîngeri,
Regină peste îngeri,
Din neguri te arată,
Lumină dulce clară,
O, maică preacurată
Și pururea fecioară,
Marie!

Ipotești: clopotnița de lemn

Este oarecum curios că poetul n-a găsit altceva mai bun de făcut cu această splendidă poezie (nepublicată ca atare și prin urmare nereținută nici de ediția Maiorescu din 1883/84) decît s-o introducă în corpul unui poem mai amplu, intitulat exotic *Ta twam asi* (corect: *Tat twam asi*, în traducere: "Tu ești aceasta", formulă sanscrită exprimînd principiul neo-buddhist al identității formelor dincolo de pluralitatea manifestărilor) și lipsit de vreo simpatie deslușită pentru "paginile unse a sfintelor scripturi"! Însă poate că, pentru astfel de versuri, Dumnezeu îi va fi iertat lui Eminescu mai mult decît va fi putut el păcătui cu bună știință...

Nedogmatic și nebisericos, crescut, ca și Blaga mai tîrziu, în zariștea "eresului" popular, iar în urmă format intelectual în spiritul heterodox al romantismului german, Eminescu a fost totuși creștin ortodox în adîncurile subconștiente ale personalității lui, sensibil la cosmic și la organic, la taină și la tradiție, arzînd ca o flacără vie pe altarul românismului creator, călăuzit de o înaltă conștiință morală și de un mare patos vizionar. Împărat al cuvintelor, el a stat și rămîne în bătaia de duh a Cuvîntului, dincolo de măsurile veacului, la marea "cină de taină" a veșniciei românești, unde credința nu mai e aspirație, ci evidență biruitoare.

Casa memorială de la Ipotești

DIVINA COMEDIE A LUI DANTE

ÎN NOUA VERSIUNE ROMÂNEASCĂ A LUI RĂZVAN CODRESCU

PURGATORIUL CÎNTUL XX

Aflați în brîul al cincilea, unde se ispășește păcatul zgîrceniei, Dante și Vergiliu își continuă ascensiunea pe un drum îngust, înțesat de duhuri care se căiesc cu plîns mare. Cîntul se desfășoară între pildele de sărăcie cinstită (pe care duhurile le evocă pe timp de zi) și cele de zgîrcenie pedepsită (pe care le evocă, în contrapondere, pe timp de noapte). Dante are un lung dialog cu Hugo Capet, care-și deplînge spița degenerată și face mai multe profeții. Momentul culminant al cîntului este maiestuoasa intonare de către toate duhurile laolaltă a imnului îngeresc *Gloria in excelsis* (ca urmare a eliberării unui suflet – cel al lui Stațiu, cum ne lămurim din cîntul următor).

1 Mai bune vreri pun vrerea la-ncercat;
deci nu pe-al meu, ci pe-al lui plac scosei
buretele de apă ne-mbibat.

4 Pornii; iar domnul meu în lung de stei
căta cu pasul slobodă cărare,
cum drumu-n sus pe metereze-l iei;

7 căci goata ce din ochi cu fiecare
strop scurs răzbună răul lumii toate
pe-afară da din brîna plină tare.

10 Lupoaică veche, a cărei foame bate
orice-altă fiară, blestemată fii,
căci pradă-ți cad mulțimi nenumărate!

13 O, cer, de care zice-se că ții
în crugul tău a lumii devenire,
cînd va să vină cel ce-o va goni?

16 Pășeam domol, cu multă cumpănire,
iar eu atent la umbrele pe care
le auzeam pioase-n tînguire,

19 cînd îmi sună-n urechi, din întîmplare,
„Dulce Marie!", mai din sus de noi,
ca-n chinurile facerii de tare;

22 „Cît de săracă-ai fost", grăi apoi,
„vădește ieslea-n care prunc sfințit
s-aduci pe lume nu te-ai dat 'napoi".

25 „O, bunule Fabriciu", am auzit
pe urmă, „tu cinstit în sărăcie
te-ai vrut, iar nu bogat, dar necinstit!".

28 Așa-mi plăcură-aceste vorbe mie,
încît m-apropiai, să pot vedea
duhul din gura cui păreau să vie.

31 El și de-acele daruri povestea
de Nicolae date unor fete,
ferind junețea lor de-o cale rea.

34 „O, duh ce pilduiești pe îndelete,
zi-mi cine-ai fost și cum de numai tu
laude-nalți din toate-aceste cete?

37 Fără răsplată crede-mă că nu
va fi cuvîntu-ți de mă-ntorc în lume,
să-mi mîntui viața cîtă dată-mi fu".

40 Iar el: „Ți-oi zice, nu sperînd anume
alin de sus, ci pentru harul care
de viu ți-aduce strălucit renume.

43 Eu mi-s sămînța-acelei plante-amare
ce umbră-ntregii lumi creștine face,
de rar din ea vreun rod mai bun răsare.

46 De Douai, și Lille, și Gand, și Bruges sărace
n-ar fi-n puteri, s-ar răzbuna de-ndată;
spre dreptul jude ruga mea nu tace.

49 Hugo Capet pe lume-am fost odată:
și Ludovici, și Filipi mlade mi-s,
de care și-azi e Franța guvernată.

52 Fui fiu de măcelar de la Paris:
cînd vechii regi urmași nu mai avură,
făr' de-unul ce-mbrăcă veșmînt închis,

55 m-am pomenit că-n mînă îmi dădură
al țării frîu, și-așa putere mare
am dobîndit, și prieteni pe măsură,

58 încît coroana văduvă în stare
il socotii pe fiul meu s-o poarte,
și sfîntul os obîrșia-n el și-o are.

61 Cît timp urmașii mei n-avură parte
de provensala zestre spre-a-i sminti,
de bine-au fost, dar și de rău departe.

64 De-atunci s-au pus pe sile și hoții,
apoi Normandia și Ponthieu drept plată,
ba și Gasconia-ajunseră a răpi.

67 Carol veni-n Italia și, drept plată,
pe Corradino-l omorî, și-apoi
pe Toma-n cer îl repezi, drept plată.

70 Și-un timp văd eu, nu-ndepărtat de noi,
cînd tot din Franța-alt Carol va să vie,
să-și dea, cu-ai lui, pe față răul soi.

73 N-o fi-narmat mai mult în bătălie
decît cu-a Iudei lance și-mpungînd
Florența-n pîntec, tare-o s-o sfîșie.

76 Păcate, nu pămînturi cîștigînd
de-acolo-l văd, și-ocări cu-atît mai grele
cu cît drept mofturi le va ține-n gînd.

79 Pe celălalt, cel prins de sub vîntrele,
îl văd vînzîndu-și cu tocmeli copila,
cum vînd pirații sclave tinerele.

82 Oare mai mult, zgîrcenie,-ți poate sila
decît în neamul meu te-ai încuibat,
de nici de carnea lui nu-l mustră mila?

85 Mai mic să pară răul lor sfruntat,
văd crinul în Alagna cum scoboară
și-n unsul lui pe Crist încătușat.

88 Îl văd batjocorit a doua oară,
cum iarăși i se dă oțet și fiere
și-ntre tîlharii vii cum stă să moară.

91 Pilatul nou îl văd cum mai mult cere
și crud dă iama, fără-n drept să fie,
în Templu, cu a velelor putere.

94 O, Doamne, cînd avea-oi bucurie
să văd eu răzbunarea ne-nțeleasă,
ce-ți îndulcește tainica mînie?

97 Ce-am spus despre-acea singură mireasă
a Duhului cel Sfînt, de te-am făcut
să vrei mai mult din gura mea să iasă,

100 răspunsuri sînt la cîte-am fost cerut
în rugi pe timp de zi; cînd noaptea vine,
cu ce-i contrar o luăm de la-nceput.

103 Pigmalion atenția ne-o ațîne,
ce trădător și hoț și paricid,
poftind la aur, s-a făcut pe sine;

106 și Midas ce, de bogății avid,
urmă dorinței lui necugetate
și-i drept să-l rîdă orice om lucid.

109 Apoi de-Acan zic glasurile toate,
smintitul fur pe care ne-mblînzită
și-aici mînia lui Iosua-l bate.

112 De rău Safira-i, cu-al ei soț, vorbită;
de bine – ce-l călcă pe-Eliodor;
și-ntregul munte a-l ocărî se-agită

115 pe Polimnest, călău lui Polidor;
iar în final: „Zii, Crassus, că tu știi,
cum auru-i la gust!", strigăm în cor.

118 Mai tare-ori mai încet dăm glas pe-aci,
precum și rîvna-n mers ne îmboldește
cînd iute și cînd molcom a păși:

121 deci de ce ziua-aici se pomenește
nu singur glăsuiam, dar nici un glas
nu răsuna atunci mai voinicește".

124 De-acum de el ne-ndepărtam la pas,
cu zor cătînd să ne vedem de cale,
cît suflu-n noi simțeam c-a mai rămas,

127 cînd muntele, părînd s-o ia la vale,
se clătină, iar eu un frig de-acel
simții de parcă moartea-mi da tîrcoale.

130 Nici Delos nu s-a fost clătit la fel
pîn' ce Latona-acolo cuibu-și puse,
doi ochi cerești să zămislească-n el.

133 Așa un vuiet mare începuse
de peste tot, încît Virgil: „Să n-ai,
cît ești cu mine, îndoieli!", îmi spuse.

136 *Gloria in excelsis* marele alai
cînta, pe cît putui pricepe-ndată
ce la vecini mai bine-aminte luai.

139 Stam nemișcați și-uimiți, ca altădată
păstorii ce-auziră-ntîi cîntarea,
pîn' grai și tremur s-au curmat deodată.

142 Atunci ținurăm sfîntă-n sus cărarea,
cătînd pe jos la umbrele întinse,
ce-și re-ncepeau, cum dat le e, plînsoarea.

145 Nicicînd ceva ce nu știam mă-mpinse
atît de mult spre dorul de a ști
de nu mă-nșeală cele-n gînd cuprinse

147 pe cît atunci în cuget mă-mboldi;
nici nu-ndrăzneam să-ntreb așa de zor,
nici singur nu răzbeam a desluși:

150 și-așa pășeam sfios și gînditor.

(Va urma)

DESPRE *VELTRO*-UL DANTESC

În acelaşi an în care vedea lumina Frederic din Suabia, un misterios constructor de catedrale afiliat la corporaţia Magistri Comacini figura pe Baptisteriul din Parma profilul unui câine ogar (în italiană: *veltro*). Şi, într-adevăr, cu imaginea unui ogar se încheie succesiunea de şaptezeci şi nouă de figuri (în majoritate zoomorfe) care înconjoară edificiul şi care ne înfăţişează, printre diferite animale fantastice, şi pe cele trei cu care se întâlneşte Dante Alighieri: pantera, leul şi lupoaica. După cum se ştie, Dante se rătăceşte în pădurea întunecată (*selva oscura*) un secol mai târziu; însă, fie animalele care-i taie calea, fie *veltro*-ul anunţat de Virgiliu sunt deja prezente pe Baptisteriul din Parma. Dar despre legătura dintre opera lui Antelami şi doctrina Sfântului Imperiu ne-am ocupat în altă parte[1]. Aici vrem să amintim cum în ambianţa ghibelină a teritoriului cuprins între Parma şi Reggio antroponimul *Veltro* este atestat încă din 1246: l-a purtat (şi l-a transmis unuia din fiii săi) domnitorul din Castello şi din ţinutul Vallisnera până în zilele noastre[2]. Pe de altă parte, figura unui ogar apare în stema familiei, descrisă astfel: "De aur, cu eşarfă roşie purtată de un *veltro* alergând de argint, cu zgardă de aur, având în vârf o stea roşie"[3].

Nu e cazul să se insiste în continuare asupra legăturii lui *veltro* cu ideea Imperiului şi a ghibelinismului. Dar ne putem întreba pe ce baze se sprijină această legătură. Aroux, care-l identifică pe *veltro* cu Can Grande della Scala, explică faptul că numele Can "se pretează la o dublă aluzie, în sensul unui câine de vânătoare duşman al lupoaicei romane, şi în sensul de Khan, conducător al Tătarilor"[4]. Este vorba în fond de acel "Khan care, născut în extrema opusă a Eurasiei, a reuşit istoric să o unifice aproape în întregime într-un unic gigantic Imperiu, fiind în acelaşi timp cunoscut ca supremă Autoritate spirituală de vârfurile esoterismului taoist, budist, islamic şi creştin nestorian"[5]. În altă parte, Aroux scrie: "Aceşti Tătari (după Yvon de Narbon) îi considerau pe monarhii lor ca pe zei, *principes suorum tribuum deos vocantes*". După el, aceşti Tătari, de care se interesa atât de mult, "aleseseră ca şef pe unul dintre ai lor care a fost înălţat pe un scut acoperit cu o bucată de postav, o bucată de fetru, numindu-l *Khan*, sau *Cane*, care în limba lor înseamnă «împărat» [...]. Nu trebuie deci să ne mirăm prea mult de numele bizar de Dulău sau de Câine dat celor Della Scala care stăpâneau Lombardia şi pe care ghibelinii îi recunoşteau ca şefii lor. Numele de *Veltro* nu e decât un sinonim"[6].

Reluând interpretarea lui Aroux, Guénon adaugă că "în diferite limbi, rădăcina *can* înseamnă putere, care se leagă în aceeaşi ordine de idei"[7]; în plus, Guénon notează[8] că termenul turco-tătar *Khan* e echivalent cu cel latin de *Dux* aplicat *veltro*-ului de către Dante: *...un cinquecento diece e cinque,/ messo di Dio, anciderà la fuia/ con quel gigante che con lei delinque – Purg.*, XXXIII, 43-45 *(... un cinci sute zece şi cinci, trimis al lui Dumnezeu, pe tâlhăroaică va ucide-o, cu-acel uriaş ce cu ea face păcate* – trad. Al. Marcu). Transformat în *Cane* şi apoi în *Veltro*, titlul de *Khan* a fost deci transferat atât asupra figurii arhetipale a monarhului universal, cât şi asupra unor personaje istorice ghibeline.

În afară de Can Grande della Scala, care în acest sens este cel mai citat, şi alte personalităţi au fost identificate cu *veltro*-ul dantesc, prin apropierea lor mai mare sau mai mică de caracteristicile esenţiale ale arhetipului. Ne limităm să menţionăm trei: Henric VII de Luxemburg, Ludovic de Bavaria şi Uguccione din Faggiola.

Henric al VII, *l'alto Arrigo*, este reprezentat în *Paradisul* dantesc în termeni de perfectă coincidenţă cu arhetipul imperial, aşa cum a fost magistral pus în evidenţă de Vasile Lovinescu: "În mijlocul conventului miliţiei sfinte, deci în a treia incintă, e tronul lui *alto Arrigo* suprapus pe Motorul Imobil, deci în stare de identitate cu el. Henric VII, în staţiune de identitate, reprezentând direct în univers Motorul Imobil, prin urmare centrul imanent al lumii şi, prin translaţie descendentă de-a lungul Axei polare, centru şi al unei tagme de călugări cavaleri. Poate fi el, deci, numai exponentul puterii regale? Cât era de efectiv Henric VII nu are importanţă. Important e că funcţia de Împărat roman, pentru anumite «conventuri» din Evul Mediu, reprezenta ambele puteri prin continuitate cu funcţiunea Cezarului roman, care era în acelaşi timp Pontif Suprem şi Imperator"[9].

Cât despre Ludovic de Bavaria, "atunci când a fost ales părea om valoros şi drept lui Giovanni Villani şi trebuia să-i pară şi mai important celui care fusese exilat din patrie aşteptând cu dorinţă şi nelinişte noutăţi şi evenimente care să aducă victoria partidei sale înfrânte"[10]. Exilat din patrie, Dante a murit la şapte ani după ce Ludovic devenise rege al Germaniei, în 1314, renăscând acele speranţe de restauraţie imperială pe care "partida înfrântă" a ghibelinilor a continuat să le nutrească. Într-adevăr, aşa cum scrie cronicarul guelf, "în anul de la Hristos 1326, în luna ianuarie, cu ocazia venirii la Florenţa a ducelui de Calavra, ghibelinii şi domnitorii din Toscana şi din Lombardia i-au trimis pe ambasadorii lor în Alemania ca să-l îndemne pe Ludovic duce de Bavaria, ales rege de Romani, să reziste şi să contraatace forţele numitului duce şi ale oamenilor Bisericii, care erau în Lombardia"[11].

La 31 mai 1327, Ludovic şi-a luat Coroana de Fier, aşa încât "pe dată şi în acelaşi timp, s-a mişcat toată Italia la această veste; şi Romanii s-au ridicat şi-au instigat întreg poporul [...] şi şi-au trimis ambasadorii la Avignon, în Provenţa, la Papa Giovanni, rugându-l să vină împreună la Roma [...]; că dacă nu va face aşa, ei vor recurge la regele Romanilor Ludovic de Bavaria; şi, de asemenea, şi-au trimis ambasadori să-l cheme pe Ludovic numit Bavarezul"[12].

În anul următor Ludovic de Bavaria a fost încoronat împărat; dar nu de către Papă, ci de poporul roman, pentru că îmbrăţişase doctrina lui Marsilio din Padova.

Uguccione din Faggiola (circa 1250-1319) a fost un celebru şef ghibelin din Toscana, căruia Dante îi trimisese *Infernul* în 1307. După ce a ocupat de cinci ori sarcina de *podestà*, de la 1309 la 1310 a fost domnitor de Arezzo, *podestà* şi căpitan de oşti în alte oraşe, vicar al lui Henric al VII la Genova şi, în sfârşit, domnitor la Pisa în 1313; la Pisa şi apoi la Lucca a exercitat o putere absolută. În 1313 i-a înfrânt pe guelfi la Montecatini, dar în 1316 o răscoală l-a constrâns la exil, aşa încât şi-a petrecut ultimii ani la Can Grande della Scala. Identificarea dantescului *veltro* cu Uguccione a fost susţinută de Carlo Troya într-un studiu despre *veltro*-ul alegoric al lui Dante, publicat în 1825, la Florenţa, „cu grija lui Giuseppe Molini, sub semnul lui Dante". Ignorat total de istoriile literare de liceu, Carlo Troya a desfăşurat totuşi un rol de un cert relief în cultura italiană în secolului al nouăsprezecelea.

Claudio MUTTI
(Versiunea în română aparţine autorului)

[1] Cl. Mutti, *Simbolismo e arte sacra. Il linguaggio segreto dell'Antelami*, Parma, 1978; *L'Antelami e il mito dell'Impero*, Parma, 1986.
[2] G. Vallisneri, *I Vallisneri: da Veltro ai nostri giorni*, Parma, 1996.
[3] M. De Meo, *Le case longobarde dei Platoni e dei Vallisneri*, în "Malacoda" (Parma), 76, gennaio-febbraio 1998, p. 19.
[4] E. Aroux, *Clef de la Comédie anti-catholique de Dante Aligheri*, Paris, 1856; reed. Carmagnola, 1981, p. 40.
[5] A. Grossato, *La dottrina del Califfato islamico e la concezione dantesca del Santo Impero*, în "Viator", a. VI, 2002, p. 182.
[6] E. Aroux, *Dante – hérétique, révolutionnaire et socialiste*, Paris, 1854; reed. Bologna, 1976, pp. 119-120.
[7] R. Guénon, *L'esoterismo di Dante*, Roma, 1971, p. 62.
[8] *Ibidem*.
[9] V. Lovinescu (Geticus), *La Colonna Traiana*, Parma, 1995, p. 85.
[10] D. Fransoni, *Studi vari sulla Divina Commedia*, Firenze, 1887, pp. 306-307.
[11] G. Villani, X, 18.
[12] G. Villani, X, 20.

Addenda

LUPOAICA ŞI COPOIUL/ OGARUL (*IL VELTRO*) ÎN PRIMUL CÎNT AL *DIVINEI COMEDII*

49 Şi o lupoaică jigărită care
părea în schimb de pofte-mpovărată
şi-aduse multor neamuri întristare,
52 aceasta, cu privirea-i încruntată,
îmi risipi de tot nădejdea bună
de-a mai răzbi pe culme vreodată.
55 Şi ca şi cel ce bucuros şi-adună
comori, iar dacă vremea le preface
în scrum, ajunge jalea să-l răpună,
58 la fel şi eu, căci fiara nu-mi da pace,
ci m-alunga, fişie cu fişie,
pe unde-n veci lumina zilei tace.
61 Şi cum zăceam în locul de urgie,
un stat de om a prins să mi se-arate,
de cît tăcuse mut părînd să fie.
64 Cînd îl văzui pe-acea pustietate,
strigai la el: "Îndură-te de mine,
de-ai fi tu om sau doar nălucă poate!".
67 "Nu-s om", răspunse, "dar am fost ca tine;
părinţii mei în Mántova-au trăit,
sînge lombard curgîndu-le prin vine.
70 Tîrziu *sub Iulio* eu m-am zămislit,
şi cum în Roma lui Augúst am stat,
doar zei ce mint pe lume-am pomenit.
73 Poet am fost de fel şi l-am cîntat
pe-al lui Anchise vrednic fiu, ce marea
o străbătu, când Troiei foc i-au dat.
76 Dar tu, de ce te-ndupleci cu pierzarea?
De ce n-apuci spre piscul de lumină
ce-i prim temei a toată desfătarea?".
79 "Virgil eşti oare,-acea fîntînă lină
ce izvorăşte fluvii de cîntare?!",
rostii, cu vocea de sfială plină.
82 "O, tu, lumina barzilor cea mare,
zălog să-mi fie rîvna ce mereu
am pus-o-n studiul tău, fără-ncetare!
85 Tu eşti maestrul şi-autorul meu;
de-s lăudat, din stihurile tale
plăcutul stil l-am fost deprins şi eu.
88 Priveşte fiara ce m-a-ntors din cale
şi-ajută-mă, vestite-ntre-nţelepţi,
căci tremur tot de groaza feţei sale!".
91 "Pe alte căi se cade să te-ndrepţi",
răspunse el, văzînd că-ncep a plînge,
"de vrei să-ţi porţi departe paşii drepţi;
94 căci fiara ce acum nădejdea-ţi frînge
nu lasă om să-i treacă dinainte,
ci-n colţii ei pe orişicine-ar strînge;
97 din fire rea, nicicînd nu se dezminte
şi-o stăpîneşte-o poftă-aşa nebună
că-i e, mîncînd, mai foame ca-nainte.
100 Ea cu dihănii multe se-mpreună,
şi încă-or mai urma, pînă-o să vie
copoiul care-n chinuri s-o răpună.
103 El n-o căta lumească avuţie,
ci cuget drept, iubire şi onoare,
iar neamul dintre Feltre o să-i fie,
106 salvînd Italia, biata, pentru care
Eurial şi Niso-au fost să piară,
şi Turnus, şi Camilla-ntre fecioare.
109 De prin cetăţi goni-va cruda fiară
şi în infern pe veci o s-o înece,
de unde pizma-a asmuţit-o afară...

(În româneşte de
Răzvan Codrescu)

CEALALTĂ FAȚĂ A EXILULUI (2)

Erast CĂLINESCU

Țara, în inima deștăratului

Țara ta, pe care ai părăsit-o, din care te-ai exilat, în care ai lăsat tot: casă, familie, prieteni, serviciu – o simți acum altfel de aici, de departe. Altfel decât când erai pe pământul ei. Pe pământul pe care unii, acum, când coboară din avion pentru prima oară, îl sărută... De ce oare îl sărută? Pentru ce au lăsat acolo?... Dar, când l-au părăsit, spuneau că drumul lor este fără întoarcere! Unii, mai bătrâni, când au prins câte o ieftinire, și-au cumpărat chiar și loc de veci, acolo, iar acum tare îi mai poartă gândul să se întoarcă... De ce? Pentru că acum își dau seama că, de fapt, nu au părăsit Țara, ci doar regimul comunist din țară, din care nu vedeau nici o ieșire, îl credeau veșnic. Regimul comunist care i-a făcut să părăsească tot. Și care acum, aici, trebuie combătut, ziceau, simțeau unii dintre noi. Trebuie să luptăm contra lui!...Dar cum?

Cam așa se întreba și un unchi de-al meu, care ajunsese mai demult în Canada, iar prin anii '50 aflase că unul dintre frații săi murise în închisoare. Politic. Și hotărîse unchiul, cu mintea lui de-atunci, să-l răzbune! Și pentru că și el se întreba, ca și noi, "dar cum?", unul l-a sfătuit să se înscrie în Partidul Comunist Canadian, că așa le va veni mai ușor de hac! Zis și făcut. S-a înscris, s-a învârtit el ce s-a învârtit și a dibuit că tovarășii dețin undeva niște arme. Bucuros de descoperire, a anunțat poliția, convins că i-a aranjat el! Spre deziluzia sa, însă, partidul n-a fost sancționat decît prin confiscarea armelor și cu o amendă pentru deținerea lor ilegală... De ce? Pentru că Partidul Comunist nu prezenta un pericol demn de luat în seamă pentru Canada, fiind un partideleț ca oricare altul, cu un statut, cu o ideologie, cu adunările și comemorările sale, la care vine cine vrea, ca în orice democrație.

Era în anul 1985. Canada era în bune relații cu țările comuniste, lansând prin discursuri doar câte o timidă vorbuliță despre "nerespectarea drepturilor omului" în aceste țări, cu care avea, de fapt, relații comerciale importante. Consilierul meu de la "Immigration", o doamnă de origine poloneză, deși în Montréal erau două biserici ortodoxe românești, m-a sfătuit, de exemplu, să frecventez biserica ținând de Patriarhia de la București, al cărei paroh era, bineînțeles, în permanente bune relații de colaborare cu consulatul R.S.R. și le tot spunea credincioșilor că el nu face politică și că le poate mijloci vizite la rudele lor din Țară, deși nimănui nu-i dădea mâna să se bage singur în gura lupului. În această situație, am luat legătura cu refugiații din celelalte țări cu regim comunist și astfel am ajuns să luăm parte la adunările și la demonstrațiile anticomuniste ale "națiunilor captive".

Majoritatea participanților la aceste adunări erau intelectuali, care "aveau ceva de spus", și nu lipsea câte o polemică civilizată, care însă nu eclipsa cauza noastră comună. Chiar și acum, după 24 de ani, îmi amintesc cum un profesor de istorie din Ungaria m-a luat odată deoparte și mi-a spus doar atât: "Ardealul este al vostru"...

În ce privește manifestațiile noastre comune, cea mai impresionantă se organiza, în fiecare an, în ziua de 23 august și purta numele de "Black Ribbon Day", Ziua Panglicilor Negre.

Ne adunam pe o piață centrală a Montréalului, câteva sute de manifestanți, cu drapelele țărilor noastre în bernă și bineînțeles cu câte 4-5 mașini de poliție pe lângă noi. Ne încolonam tăcuți, solemni, cu o simplă placardă în fața coloanei, pe care era scris numele acestei zile, și cu zeci de baloane negre, care purtau scrise numele câte unei victime a comunismului din țările noastre captive. Sufletul grupului nostru erau Nicu Naum, un vrednic veteran legionar, și Laura Riga, o veche și consecventă activistă liberală, ambii având în cârcă și niște ani de închisoare politică – două personalități marcante ale exilului românesc din Montréal în acei ani.

Prima oprire a coloanei era la Oratoriul Saint Joseph, unde se oficia un *Te Deum* cu rugăciuni pentru cei în suferință din țările noastre și pentru biruință asupra comunismului. Apoi, coloana se îndrepta înspre consulatul URSS, pe care îl aflam zăvorît și cu jaluzelele trase. Aici tăcerea cea solemnă era ruptă și se dezlănțuiau lozincile care condamnau crimele comunismului. Iar cererea noastră de a li se înmâna o moțiune de protest rămânea totdeauna fără de răspuns. Atunci moțiunea era citită la microfon, de Laura Riga sau de un membru al grupului polonez Solidarnosc. Apoi se lansau baloanele negre, pe care vântul le agăța prin crengile copacilor din grădina consulatului sovietic, în aplauzele manifestanților.

*

O altă formă de protest anticomunist erau manifestațiile noastre românești. De obicei, inițiatorul acestora era George Bălașu, directorul revistei lunare *Cuvântul Românesc*, care apărea la Hamilton, Ontario.

Manifestația începea totdeauna în fața Parlamentului canadian din Ottawa, cu drapele românești și canadiene, și era întâmpinată de câte un parlamentar, căruia Laura Riga îi explica obiectul protestelor noastre și îi înmâna moțiunea respectivă. Uneori, ne mai băga în seamă și câte un ziarist rătăcit pe-acolo, căruia, tot doamna Riga îi explica ce face cu oamenii regimul comunist din România.

Apoi, ne îndreptam către ambasada R.S.R., unde poliția devenea mai vigilentă. Clădirea o aflam ferecată și cu jaluzelele trase, ca și la consulatul sovietic din Montréal. Deosebirea era că, de la o fereastră, eram filmați printre jaluzele, onoare care îi făcea pe unii dintre cei nou veniți să-și acopere fața, la gândul că ar putea avea de suferit cei de-acasă. În legătură cu asta, îmi amintesc că, într-o seară, ne adunasem câțiva, la unul dintre noi, ca să facem ultimele pregătiri pentru manifestația de a doua zi, împotriva dărâmării bisericilor din București. La un moment dat sună telefonul. Apela tatăl gazdei noastre, din Țară: "Măi băiete, te rugăm să nu faci ce ai de gând să faci mâine! Gândește-te și la noi...!". Parcă îl văd și acum pe omul nostru cum s-a roșit ca racul și a urlat la telefon: "Măi, ăștia care ascultați convorbirea, să știți că dacă vă atingeți de ai mei, vă cadorisesc cu o bombă la consulat!".

Dar cea mai "puternică" manifestație organizată de George Bălașu a fost prilejuită de vizita lui Nicolae Ceaușescu la Ottawa. R.S.R. avea pe vremea aceea importante afaceri cu guvernul canadian, printre care era și construirea centralei nucleare de la Cernavodă. Vizita căzuse tocmai în prima zi de Paști, așa că noi, cei din Montréal, ne-am îmbarcat în autobuze chiar din curtea bisericii, după terminarea slujbei de Înviere. Bineînțeles că Securitatea era deja în plină acțiune cu 1-2 săptămâni înaintea evenimentului. Unii dintre noi primisem scrisori, ca din partea organizatorilor manifestației, cum că vizita lui Ceaușescu s-ar fi amânat până la o dată care se va anunța din timp. Alții primiseră în ajunul plecării câte un anunț grijuliu la telefon, să nu-și pună viața în pericol, căci în autobuze sunt plasate bombe. Acestea nu ne-au împiedicat însă să fim prezenți, câteva sute, în dimineața zilei de Paști, la Ottawa, în fața clădirii de protocol unde urma să fie găzduit Ceaușescu.

Manifestația n-a fost deloc tăcută, căci din toate inimile noastre traumatizate a țâșnit parcă durerea și cumplita ură pentru autorul exilului pe care îl trăiam. La apariția coloanei oficiale, au izbucnit strigătele (specific românești) de "Huo!", precum și lozinca: "Ceaușescu, cine ești? Criminal din Scornicești!". Iar când au coborît din mașini, a început bombardamentul cu ouă și cu roșii. Strigătele n-au încetat nici când au intrat în clădire, ba mulțimea a început să le cânte și "Hristos a înviat!". La un moment dat, securiștii au început să ne roage să încetăm, căci tovarășul este obosit și nu se poate odihni, ceea ce i-a determinat pe manifestanți să strige și mai cu foc, tot repertoriul, de la capăt...

La telejurnalul canadian de seară a apărut și o secvență din vizita lui Ceaușescu, în care nu a putut fi evitată nici prezența noastră. Numai că, probabil din ordin, au inversat situația: masa de manifestanți a fost prezentată ca simpatizanți care își salută președintele, iar cei 10-15 de pe la ambasadă au fost prezentați ca protestatari...

După câtva timp, a apărut în *Cuvântul Românesc* un articol intitulat "Adio, Canada!". Autorul, care nu și-a dezvăluit numele, s-a dat drept ofițer de Securitate și a relatat că Ceaușescu, în furia sa provocată de manifestația noastră ostilă, ar fi ordonat ca organizatorul manifestației să fie executat în 24 ore. Misiunea ar fi revenit la trei ofițeri, dintre care unul era directorul unui ziar ceaușist din Toronto, iar altul autorul articolului. Cum misiunea nu a fost executată, Ceaușescu i-ar fi condamnat pe cei trei la moarte. A fost ucis unul dintre ei, apoi a fost asasinat directorul ziarului. Cel de-al treilea, care scăpase deocamdată, trimitea articolul și își lua acum rămas bun de la Canada...

În paranteză fie spus, întrucât directorul ziarului era o persoană cunoscută în Toronto, s-a făcut un film în care "legionarii" atacau redacția ziarului și îl asasinau pe director, film de propagandă care a rulat atât în Canada, cât și în România...

*

Ultima manifestație românească din acei ani a avut loc la sfârșitul lui decembrie '89, la aflarea veștii că a căzut comunismul, pe un frig de crăpau pietrele, în fața consulatului R.S.R. din Montréal. Principalele teme lansate au fost: "Vrem alegeri libere!", "Jos Securitatea!", "Vrem libertate în România!". Pe asfaltul străzii a fost ars un manechin de paie, care voia să fie Ceaușescu. Surpriza a fost apariția la manifestație a unora care cochetau înainte cu ambasada comunistă și care acum strigau și ei cu foc lozinci anticomuniste. Aceasta a provocat un val de indignare, huiduieli și chiar o busculadă, pe care a astâmpărat-o poliția, cu amenințarea că se va interzice manifestația.

Sub un colț de clădire, mai ferit de vânt, câteva femei plângeau și aprindeau lumânări înfipte în zăpadă, pentru sufletele nevinovaților care au căzut pentru o cauză pe care o credeau – și o credeam și noi – dreaptă.

Și aceasta este o față ascunsă a exilului românesc, pe care m-am gândit s-o prezint aici, pentru ca să rămână scrisă undeva, după ce noi, cei care am trăit acele evenimente, nu vom mai fi în această lume.

DE LA NEPROFESIONALISM LA MISTIFICARE (II)

Observații critice privind maniera de prezentare a realităților religioase din România comunistă într-un recent manual școlar

George ENACHE

(Urmare din numărul trecut)

După ce „rezolvă" problema „departamentului", d-l Muraru ne informează: „Cultele religioase au fost infiltrate cu informatori pentru o strictă supraveghere. Prin reforma învățământului din august 1948, toate unitățile de învățământ cu caracter religios au trecut la administrarea statului. Unele culte au fost suprimate (spre exemplu, Martorii lui Iehova). Cele mai multe fiind strict controlate. Hărțuirea și supravegherea s-au realizat prin urmărirea și intimidarea practicanților, discreditarea clericilor, ruperea relațiilor externe, înlăturarea celor incomozi și cenzurarea publicațiilor".

Lăsăm pe cititor să aprecieze coerența celor de mai sus. Putea măcar d-l Muraru să împartă măsurile de supraveghere și control asupra cultelor în două categorii: cele cu caracter legislativ, administrativ, și acțiunile desfășurate prin intermediul organelor de represiune (în special Securitatea). Era mai limpede totul, credem. Discutând însă frază cu frază: „culte infiltrate cu informatori" este o exprimare nefericită. De unde veneau acești informatori? Din străinătate? De pe lună? Mai logic era să se spună că „au fost recrutați informatori din interiorul tuturor cultelor". Este foarte importantă această precizare, pentru a se sublinia clar că în general ortodoxul l-a turnat pe ortodox, catolicul pe catolic, protestantul pe protestant, iar acest lucru era cât se poate de logic, deoarece doar cei din sistem puteau să cunoască bine ce se petrece.

O altă frază nefericit formulată este cea legată de legea învățământului. Corect, prin legea învățământului din august 1948, religia a fost scoasă ca disciplină de învățământ din școli, iar cultele nu au mai putut deține școli confesionale, ci doar instituții de învățământ necesare pentru pregătirea personalului de cult.

O formulare complet aiurea e cea legată de suprimarea unor culte. Nu ne dăm seama ce înțelege d-l Muraru prin „suprimare", însă dacă avem în vedere înțelesul larg acceptat, singurul cult suprimat a fost cel greco-catolic, care înainte de 1948 era un cult istoric*, pentru ca apoi să fie desființat cu totul din punct de vedere juridic. Exemplul dat, referitor la Martorii lui Iehova, nu are nici o legătură cu suprimarea, deoarece, din punct de vedere juridic, Martorii lui Iehova nu au fost recunoscuți nici înainte de 1940, nici măcar ca asociație religioasă, cu atât mai puțin ca și cult. Au fost „suprimați" adepții? Nu avem cunoștință de asemenea carnagiu. Ceea ce se poate spune despre Martorii lui Iehova este că, datorită refuzului de principiu de a recunoaște autoritatea statului, au fost priviți drept „Secta" prin excelență, imaginea despre ei acumulând toate stereotipurile asociate ideii de „sectă". Exemplul ales e cu atât mai nefericit cu cât Martorii lui Iehova au constituit mulți ani obiect al atenției serviciilor secrete din multe state, inclusiv state democratice, unde însă adepții nu au cunoscut, e adevărat, persecuții similare cu cele din spațiul comunist.

În sfârșit, ultima frază citată este un monument de vorbărie goală, tocmai acolo unde autorul trebuia să fie mai atent. Adică clericii au fost doar discreditați, nu au fost și ei la rândul lor intimidați? Și oare care relații externe au fost rupte și ce însemna o persoană incomodă din interiorul cultelor din punctul de vedere al regimului comunist?

Urmează un alt paragraf, care de fapt nu trebuia să fie paragraf, el făcând corp comun din punct de vedere logic (dacă există vreo logică în cele scrise de d-l Muraru) cu paragraful anterior. Aici găsim altă prostie: că relațiile cu Vaticanul au fost rupte în iulie 1948, prin denunțarea Concordatului din 1927. Este complet fals. În 1948 a fost denunțat numai Concordatul. În schimb, Nunțiatura Apostolică de la București a continuat să funcționeze până în 1950, când a fost închisă, iar reprezentanții diplomatici ai Vaticanului expulzați în urma unui proces-spectacol. Însă, din punct de vedere oficial, relațiile României cu Vaticanul nu au fost „rupte", ci „suspendate".

De-a dreptul amuzantă este afirmația legată de Biserica Greco-Catolică: „... aceasta și-a pierdut credincioșii și edificiile de cult, care au trecut în proprietatea Bisericii Ortodoxe". Sincer, nu am știut până acum că credincioșii sunt „proprietatea" unei Biserici! Unui specialist în chestiuni ecleziologice o asemenea afirmație ar trebui să-i ridice multe semne de întrebare. Trebuie spus însă că au trecut în „proprietatea" Bisericii Ortodoxe și o parte din preoții greco-catolici, care au acceptat „revenirea", așa cum a fost numită în epocă acțiunea de unificare a Bisericii Greco-Catolice cu cea Ortodoxă. Apoi, cifra de 300 de clerici „uniați" arestați, dată de Muraru, e preluată din lucrarea lui Dorin Dobrincu, *Proba infernului*, demult depășită de noile cercetări. Se dă și un fragment din această lucrare (sursa 4) din care aflăm că cei 300 de preoți se „reduc" la episcopii „uniați" arestați în 1948. Să nu se înțeleagă că minimalizăm suferința greco-catolicilor. Tot ce spunem aici are caracter metodic: de ce vorbești de 300 de arestați și citezi o „sursă" în care dai o listă cu câteva nume? Un text care să lămurească de ce unii preoți greco-catolici au fost arestați era mai lămuritor. Așa, elevul înțelege că bisericile și credincioșii au trecut în „proprietatea" Bisericii Ortodoxe, iar episcopatul și clericii greco-catolici au intrat toți în închisoare.

Vine timpul apoi să aflăm de destinul cultelor protestante, cărora „le-au fost impuse măsuri dure de restrângere a activității religioase". Numai lor, ne întrebăm noi? Se pare că da, ne asigură d-l Muraru, deoarece, din fraza imediat următoare aflăm că „Biserica Ortodoxă a fost controlată de puterea comunistă"! O prostie nemăsurată, care vine din lipsa completă de înțelegere a fenomenului religios din România comunistă și preluarea, fără spirit critic, a unor opinii partizane, care vor să acredizete cu orice preț ideea că Biserica Ortodoxă nu a fost o victimă, ci o beneficiară a regimului comunist, un partener al acestuia în acțiunea de distrugere a țării. Aceste asertiuni sunt serios încurcate de numărul foarte mare de preoți și monahi ortodocși intrați în închisori și lagăre, formând procentul cel mai mare din totalul clericilor arestați de regimul comunist (mult mai mulți decât câteva sute, cum afirmă fără temei Muraru). Atunci s-a găsit soluția să se spună că acestea sunt cazuri individuale, care nu angajează Biserica Ortodoxă în general. Revenim aici la dilema d-lui Muraru: Biserica e o structură juridică abstractă sau e formată din credincioși? D-l Muraru nu face decât să preia nemestecat stereotipul: Biserica Ortodoxă a fost „controlată", chiar dacă și-a avut și ea victimele ei.

Un lucru e limpede: dacă folosim noțiunea de „control" în sens general, nu există nici un cult din România care să fi scăpat autorității statului. Mai devreme sau mai târziu, prin metode mai dure sau mai „soft", autoritățile Statului și-au impus punctul de vedere în ceea ce privește chestiunile religioase și nu există șefi ai unui cult care să nu fi făcut măcar un compromis cu statul comunist pentru un anumit scop. Evident, există numeroase cazuri particulare, dar care nu pot fi nuanțate în așa puține rânduri cum a avut la dispoziție d-l Muraru.

Ca să fi scris ceva inteligibil, d-l Muraru trebuia să fi avut în primul rând clar în minte „obiectivele finale" ale comuniștilor față de culte, la fel pentru toate. Apoi, de ce natură erau pericolele ridicate de viața religioasă și activitatea cultelor înaintea statului comunist: de natură strict religioasă („mistică"), pericole date de componența etnică sau de structura a cultului, pericole de natură politică sau geopolitică. Acestea se individualizau în funcție de cult. De exemplu, Biserica Ortodoxă era asociată cu legionarii (deși la un moment dat se spunea că toți legionarii au intrat în rândurile... Martorilor lui Iehova!), catolicii și protestanții, prin natura relațiilor lor externe, erau considerați spioni etc. O dată particularizată problema, se trecea la rezolvarea acesteia cu mijloace specifice pentru fiecare caz în parte, utilizându-se uneori chiar și rivalitățile istorice existente între culte. În funcție de situație, cultelor li s-a rezervat câte un rol specific, el fiind însă, repetăm, strict contextual, fapt care le apare unora drept acte de favorizare din partea regimului. În realitate, toate acțiunile tindeau către aceeași finalitate: o societate atee, fiecare cult fiind blocat să dezvolte „activitatea religioasă". Fiecare cult a avut agenți ai regimului în funcții importante, după cum fiecare a avut reprezentanți care au luptat să mențină vie flacăra credinței. Prin urmare, ideea unei Biserici Ortodoxe colaboratoare, în timp ce restul cultelor ar fi „curate", e complet falsă.

O dată stabilite temele principale ale discursului, d-l Muraru trebuia să verifice la final dacă cele scrise în așa puține rânduri reflectă realitatea istorică. Problema atitudinii diferite a statului față de unele culte e prea complexă pentru a o trata într-un manual de istorie a comunismului, fiind alte lucruri, foarte importante, dar nesusceptibile de interpretări tendențioase, care să fie incluse în text. Și, cu toate acestea, chiar așa sună o sarcină formulată de d-l Muraru: „Cum explicați relația diferită a partidului-stat cu principalele culte din timpul regimului comunist? Argumentați cu exemple". De unde să ia răspunsul bieții elevi? Din textul autorului, din textele sursă, prost alese, puțin relevante pentru sarcina trasată? Unul care nu știe despre subiect altceva decât ce scrie în manual va reuși cel mult să afirme: pentru că Biserica Ortodoxă era controlată de regim și celelalte culte nu. Mai mult de atât nu ai ce să spui, iar concluzia, respectând adevărul istoric, e complet falsă.

Pe de altă parte, textele despre culte propuse elevilor de d-l Muraru nu se referă explicit la sarcina amintită mai sus, ci sursele 13-19 sunt prezente pentru ca, pe baza lor, elevii să analizeze metodele utilizate de autorități pentru supravegherea activităților religioase. E singura sarcină formulată mai acătări, deși sunt alte texte cunoscute, mult mai relevante, pentru acest subiect. Invers, textele care sunt deja prezente nu sunt valorificate așa cum ar trebui, la capacitate maximă. Câteva cuvinte despre aceste „surse":

Fotografia cu Patriarhul Nicodim reflectă de fapt preocuparea de începuturi a liderilor comuniști de a evita, în imaginarul social, o ruptură prea evidentă cu trecutul. În toată perioada interbelică, șeful Bisericii Ortodoxe era condus la plecare și întâmpinat la sosirea dintr-o călătorie oficială peste hotare de către înalte personalități politice, astfel că ceea ce s-a petrecut în noiembrie 1946 nu e o noutate. Evident, fiecare urmărea ceva prin această situare „în poză", dar mai ciudat ar fi apărut dacă acești lideri ai guvernului Groza nu îl întâmpinau la gară pe înaltul prelat. Așa cum e prezentată unor necunoscători, fotografia e profund tendențioasă, sugerând o „alianță" între Biserica Ortodoxă și liderii comuniști. Multe alte fotografii cu lideri religioși de alte confesiuni, aflați la întâlniri cu șefii PCR, pot fi aduse în discuție, dacă ar fi să fim corecți.

(Va urma)

---

* Vezi art. 22 din Constituția României din 1923: „Libertatea conștiinței este absolută. Statul garantează tuturor cultelor o deopotrivă libertate și protecțiune întrucât exercițiul lor nu aduce atingere ordinei publice, bunelor moravuri și legilor de organizare ale Statului. Biserica creștină ortodoxă și cea greco-catolică sunt biserici românești. Biserica Ortodoxă Română, fiind religia marii majorități a Românilor, este biserica dominantă în Statul român; iar cea greco-catolică are întâietatea față de celelalte culte".

MOARA CU NOROC (4)

SAU MINIROMANUL UNUI SIMULACRU DE IUBIRE

Începând din numărul pe octombrie, publicăm în serial unul dintre capitolele interesantei lucrări de doctorat a d-nei Denis-Steliana Brădescu închinată operei lui Ioan Slavici lecturate din perspectivă *creştină*. Este una dintre puţinele realizări notabile de critică literară creştină din peisajul culturii noastre actuale (istoria şi critica literară rămânând, din păcate, una dintre ariile cele mai descreştinate ale culturii româneşti). Să sperăm că astfel de întreprinderi se vor înmulţi şi vor ajuta „litera" să se reînalţe spre „duh". *(R. C.)*

Partea IV

Între iadul mândriei...

Ghiţă nu o iubeşte pe Ana, chiar dacă el vrea să creadă acest lucru. Bărbatul nu îşi cunoaşte bine nevasta, nu o respectă; în dorinţa de a o proteja se ascunde mereu o fărâmă de neîncredere: *„Încetul cu încetul, însă, gândurile s-au lămurit în sufletul lui, şi în cele din urmă, simţindu-se mai tare, el îşi zise: «Adecă de ce să pun eu mai multă încredere într-un om străin decât în nevasta mea!?»"*. Hotărârea de a o face partener egal, care să ducă alături de el povara, nu se concretizează, însă, niciodată. Femeia simte toate acestea şi nuvela surprinde o mulţime de momente în care ea fie îi reproşează tocmai acest fapt, fie trăieşte dureros conştiinţa declasării ei: *„Ana însă era adânc jignită: ea ar fi dorit să afle mai multe, se simţea în drept a cere să ştie tot şi nu putea să-l ierte pe Ghiţă pentru lipsa lui de încredere"*. Consecinţa directă a raporturilor defectuoase dintre ei duce la ruptura pe care bărbatul o percepe ca sfârşit al unui sentiment trăit cândva: *„El însuşi se înstrăinase de dânsa. Din clipa în care ea şi-a arătat bănuielile pe faţă se stinsese orice tragere de inimă spre dânsa din sufletul lui. Şi-ar fi dat adesea toată viaţa pentru ca să mai poata simţi, fie chiar pentru o clipă, bucuria pe care o simţea odinioară când privea la dânsa; dar în zadar: ea nu mai era pentru dânsul ceea ce fusese; chipul ei frumos, trupul ei fraged, firea ei dulce nu mai puteau să străbată până la inima lui plină de amărăciune"*. Pasiunea pe care femeia-Ana o generase în inima vanitosului Ghiţă se stinsese. Dar despre ce bănuieli era vorba? Cât de gravă era greşeala Anei ca să declanşeze un cataclism emoţional de această anvergură? Am identificat cu greu în text momentul la care cârciumarul face trimitere. E vorba de scena în care Ana acuză prietenia lui Ghiţă cu Lică, atrăgându-i totodată atenţia asupra pericolului pe care îl reprezintă Sămădăul. Nu toate acestea se constituie în cauză a declinului afectiv, ci faptul că e pentru prima oară când femeia îşi exprimă neîncrederea în legătură cu o decizie a sa. Ghiţă se simte detronat din postura de stăpân absolut al familiei. Ne amintim cât de mult îl deranjase părerea bătrânei – diferită de a lui – legată de mutarea la Moara cu noroc. Trufaşul Ghiţă resimte totul ca pe un afront de neiertat. Nu recunoşte asta. Preferă să îşi justifice înstrăinarea. *„El era singur şi părăsit. Ana, pe care o privea cu atâta drag mai nainte, încetul cu încetul se înstrăinase de dânsul..."*. „Iubirea" lui Ghiţă e fundamental condiţionată de răspunsul real sau aparent pe care el îl aşteaptă de la celălalt. Dacă simte (sau are doar impresia) că nu este „iubit" (în fond aprobat), încetează să mai simtă ceva. Lucrurile stau la fel în des invocata prietenie a sa cu Pintea. Deşi nu e niciodată deschis şi sincer cu acesta (la început îi ascunde o mulţime de lucruri, pentru ca ulterior să îl înşele şi să-l mintă constant), Ghiţă aşteaptă de la căprar permanente dovezi de încredere şi prietenie. La întrebarea: *„Mă crezi tu ori nu mă crezi pe mine vinovat?* ", Pintea îi răspunde – supărat de atitudinea reţinută a lui Ghiţă faţă de el – fie: *„Nu mă întreba, nu pot să-ţi răspund!"*, fie: *„Noi bănuim pe toată lumea, asta ni-e meseria"*. Cârciumarul reacţionează prompt, delimitându-se definitiv – ca şi în cazul Anei – de acesta. Vorbele rostite şi cele nerostite confirmă detaşarea:

"Să-ţi fie de bine! – răspunse Ghiţă privindu-l cam peste umăr. Crede-mă că prea puţin îmi pasă dacă mă crezi aşa ori altfel: eu tot eu rămân [...]

Dar Ghiţă vorbise din inimă când spusese că prea puţin îi pasă. [...] pentru acest om, el se depărtase de Ana, soţia sa; în acest om pusese el mai multă încredere decât în aceea cu care era legat pe toată viaţa. [...] La urma urmelor, toate le făcuse din dragoste către dânsa, din dorinţa de a o vedea veselă şi mulţumită, de a o feri de orice supărare, de orice gând rău. Ce-i păsa lui acum de Pintea...?".

După cum ştim, efuziunea nu durează mult. Ghiţă îşi va aminti curând că şi aceasta l-a „trădat" cu neîncrederea ei. Întoarcerea spre ea ascunde din nou o minciună justificatoare, o altă scuză pentru o altă eroare. Din nou, Ghiţă nu îşi găseşte vină. În picioare rămâne doar el: *„Se simţea mai bun decât cum îl credeau alţii, prea bun pentru oamenii în jurul cărora se afla"*.

Lucrurile stau, fără doar şi poate, diferit în cazul Anei. Încă de la început femeia îşi demonstrează cu consecvenţă opţiunea pentru un anumit tip de viaţă: aceea alături de familia ei, mai precis alături de soţul său. Nu ştim însă din start dacă această atitudine e rodul inerţiei date de tradiţie sau a unei determinări lăuntrice, mai profunde şi mai categorice. Nuvela nu ne ajută la început. Ba dimpotrivă. Portretul Anei se conturează dintru început din vorbele bătrânei şi ale tânărului ginere. În faţa ochilor noştri vine o Ana *„prea tânără, prea aşezată, oarecum prea blândă la fire"*, care se bucură de viaţă doar privind *„ea la Ghiţă, Ghiţă la ea, amândoi la copilaş şi bătrâna la tustrei"*. Naraţiunea curge mai departe şi cuvintele naratorului par să repete până la ultimul cuvânt aceeaşi atitudine a Anei – şi după stabilirea la Moara cu noroc – în relaţia cu soţul şi copiii săi: *„Sâmbătă de cu seara locul se deşerta, şi Ghiţă, ajungând să mai răsufle, se punea cu Ana şi cu bătrâna să numere banii, şi atunci el privea la Ana, Ana privea la el, amândoi priveau la cei doi copilaşi, căci doi erau acum, iară bătrâna privea la câteşipatru şi se simţea întinerită, căci avea un ginere harnic, o fată norocoasă, doi nepoţei sprinteni..."*. Totul pare să susţină opinia tuturor. Nici faptul că *„Ana cea înţeleaptă şi aşezată deodată îşi pierde cumpătul şi se aruncă răsfăţată asupra lui [Ghiţă]"* nu pare să conteze, *„căci Ana era tânără şi frumoasă, Ana era fragedă şi subţirică, Ana era sprintenă şi mlădioasă, iară el însuşi era înalt şi spătos, o purta ca pe o pană subţirică"*. Narator şi personaje susţin acelaşi lucru. Aceasta e Ana: atât de „norocoasă" (cum o vedea bătrâna) de a avea... atâtea! Cât despre ce *este* Ana, cititorul mai are de aşteptat ca să afle. Din păcate, primul gest „independent" al eroinei este acela de a se mira de Lică. Având în vedere această stranie coincidenţă (manifestarea libertăţii şi întâlnirea cu Lică), înţelegem cum s-a născut interpretarea critică de mai jos:

„Ana îşi presimte o vocaţie a marii pasiuni, a aceleia care angajează integral fiinţa şi o mistuie. «Înţelepciunea», «cuminţenia» eroinei nu e decât un gen de refulare purcezând din buna cuviinţă nativă, sau mai curând somnul **daimonului** din ea. [...] [La apariţia lui Lică] opţiunea ei, marea opţiune a vieţii Anei, se realizează, năpraznic. [...] Opţiunea Anei era definitivă, absolută, mergând spre un bărbat de o structură pasională, înrudită cu a ei, nu spre Ghiţă, în care se afirmă din ce în ce mai mult tendinţa de a se lăsa în voia tuturor disponibilităţilor"*.

Nimic din text nu susţine această perspectivă analitică. Fapte şi vorbe, ele converg spre o radicală opoziţie a Anei faţă de Lică – şi nu se ascunde aici nimic „abisal". Ana îl „citise" cea dintâi pe Sămădău. Răul o ţine la distanţă. Prima încercare de apropiere a lui Lică o găseşte pe picior de luptă:

„- Haid' să te joc o dată să zici că ai fost jucată!

Ana se dete în lături. El o cuprinse cu amândouă braţele.

- Dar dacă n-am poftă de joc!? – grăi ea cu hotărâre şi se desfăcu încet din braţele lui.

- Vine pofta!

- Şi la mai mult! – adause Buză-Ruptă, trăgând cu ochiul.

- Ei! Nu vreau! – grăi Ana rece, şi se dete înapoi".

Îndemnată de soţ, Ana *„îşi călcă pe inimă şi se dete la joc"*. La început, dansul e greu, în silă, ca şi tulburarea pe care i-o provoacă insistenţa şi insinuările fără perdea ale lui Lică cel vajnic şi deloc indolent, pentru ca apoi, încetul cu încetul, să înceapă să se bucure de plăcerea jocului. Jocul acesta închide în sine, ca o sământă, întreaga relaţie Ana-Lică. Ana se va deda pas cu pas „jocului" lui Lică. Nu e vorba de o chemare interioară la care refuză să răspundă mai întâi, pentru ca ulterior să-i cedeze, ci de o corupere în sensul cel mai ingrat cu putinţă. Pângărirea Inocenţei se va face ca o contagiune.

Începutul alunecării Anei coincide cu momentul în care ea, pentru prima oară, nu doar îşi bănuieşte soţul de complicitate cu Lică, ci are – crede ea – certitudinea cârdăşiei lor:

„Acum ea le înţelegea toate: el [Lică] a fost undeva şi a făcut ceva cu ştirea lui Ghiţă.

- Doamne! – zise ea îngrozită. Ce-a căzut pe capul meu!

Dar Ghiţă era bărbatul ei: ar fi dorit să-i fi secat lumina ochilor în clipa când a ajuns la fereastră, pentru ca să nu vadă şi să nu ştie nimic, şi i se răci tot sîngele când se gândi că vor fi aflat şi alţii. [...] Iară Ana întîia oară în viaţa ei simţi tragere de inimă pentru Lică şi-i zise la plecare, din toată inima, «Noroc bun!», căci soarta soţului său era acum legată de a lui".

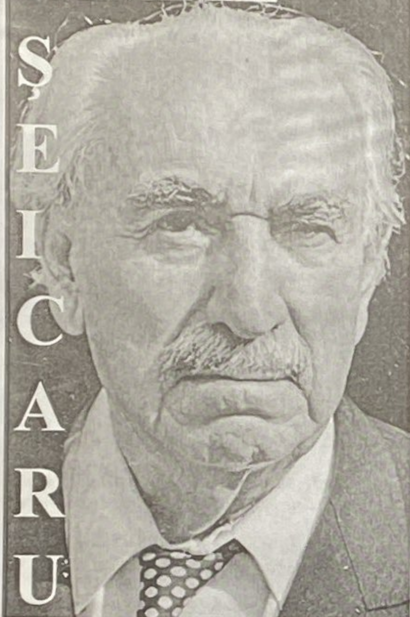
Ghiţă nu îi urmase sfatul, nu stătuse departe de Lică „cel rău şi primejdios". Femeia nu îşi judecă soţul, ci îşi asumă „păcatul" acestuia, ca soţie a lui. Nu apare în nici un moment nici măcar gândul delimitării de bărbatul în greşeală. Revizuirea se impune în comportamentul ei: orice ar crede ea despre Lică nu mai contează acum. Destinele le sunt „legate" prin Ghiţă. Povara şi ruşinea trec, după o primă analiză, în plan secund.

Despre aceeaşi necesitate a asumării condiţiei îi vorbeşte şi bătrâna, al cărei sfat tânăra îl are în vedere: *„E multă nenorocire în lume şi oamenii şi-o împart între dânşii: dacă ţi-a căzut o parte mare, şi bătaie de cap, şi sfat, şi bogăţie, şi mărire lumească, toate sunt în zadar"*. Înainte însă de a-şi consulta mama, Ana încearcă, din nou, să vorbească cu Ghiţă. De această dată, plecarea acestuia cu Pintea şi cu slugile la Ineu e obstacolul ce-i stă în cale. Absenţa comunicării dintre cei doi acutizează drama cuplului de la Moara cu noroc. Femeia caută în sine răspuns la întrebările nerostite; o vedem măcinată de gânduri contradictorii: *„Din când*

(continuare în pag. 24)

Drd. Denis-Steliana BRĂDESCU

* George Munteanu, „Slavici necunoscutul", în vol. *Sub semnul lui Aristarc*, Editura Eminescu, Bucureşti, 1975, p. 251.

AŞA CUM A FOST

Un erou al întregirii naţionale şi cel mai mare jurnalist român al secolului XX (23)

MADRIDUL ŞI ACTIVITATEA LUI ŞEICARU

(urmare din numărul trecut)

Ne întoarcem din nou la Madrid, unde Şeicaru avea o activitate prolifică. Ajutorul dat de Constanţa Şeicaru conta foarte mult. Erau împreună şi fericirea se citea în ochii lor. Tanţi nu mai avea motive să fie geloasă, dar anii treceau...

Gheorghe Gheorghiu-Dej, sau *stăpânul* cum era numit de tovarăşii lui, era la putere în ţară şi reuşise o performanţă extraordinară: să-l convingă pe Nikita Hruşciov că în el se putea avea încredere şi că ar fi timpul ca trupele sovietice să fie retrase. Îi mai spusese că România avea nevoie de independenţă economică, politică şi culturală, chiar dacă în ţară se mergea după sistemul moscovit. Hruşciov l-a crezut şi în iunie 1958 armata sovietică părăsea România. Şi totuşi ceva era în joc, ceva foarte nelămurit. Ca român, Gh. Gheorghiu-Dej căuta un drum propriu şi avea nevoie de cineva care-i cunoştea pe ruşi în mod deosebit. Îl ştia pe Şeicaru de la Bucureşti, din vremea când avea cotidianul *Curentul*, şi începu să trimită un emisar după altul la Madrid, căutând să-l convingă să se reîntoarcă în ţară. În momentul acela, ţara avea nevoie de el. Românii făcuseră primul pas în îndepărtarea influenţei Uniunii Sovietice, o mişcare care mergea împotriva ruşilor. Cu alte cuvinte, în direcţia lui.

Convins că românii aveau curaj, îşi schimbase oarecum părerea despre conducerea comunistă. Nu-l interesa că el, ca ziarist, imediat după război, la cererea Anei Pauker, fusese condamnat la moarte. Ştia însă că Ana Pauker era mazilită, nu mai avea nimic de spus şi nu mai putea da ordine. Din momentul acela Şeicaru credea că se merge într-o direcţie clară, iar lucrul important pentru el era că românii se mişcau. Conducerea comunistă de la Bucureşti era formată din români, nu mai era conglomeratul de alogeni de la început. Era, în orice caz, convins că Bucureştiul căuta o ieşire din situaţia în care se afla. Dar Şeicaru mai ştia şi că regimul de la Bucureşti era totuşi la cheremul Moscovei şi că la vremea aceea puterea sovieticilor în ţările orientale ale Europei nu se găsea încă într-o situaţie critică. În august 1944, când intraseră în România, sovieticii fuseseră la curent că în aliatul lor, Partidul Comunist, nu se putea avea încredere. Partidul Comunist nu avea nici 1000 de membri şi era mult prea slab pentru intenţiile lor. Instalând după 23 august 1944 un regim comunist la Bucureşti, bolşevicii dăduseră ordin: în caz că depăşeau măsura aşa-zisei independenţe, trebuiau să vină imediat la Moscova să facă raport. Aceasta arăta că iluzia unui drum propriu al conducerii comuniste din Bucureşti nu era posibilă. Gh.Gheorghiu-Dej nu-şi mai aducea aminte de cazul Lucreţiu Pătrăşcanu, sau se făcea că îl uitase. Nu era de mirare. Într-un regim comunist introdus de Uniunea Sovietică se uita foarte uşor. Asasinarea lui Pătrăşcanu fusese o crimă politică josnică şi lui Gh. Gheorghiu-Dej nu i se putea ierta această crimă, chiar dacă o făcuse din ordinul Moscovei.

După plecarea armatei roşii din România, Gh. Gheorghiu-Dej devenise sentimental: dintr-o dată îşi amintea că era român. Imita românismul lui Pătrăşcanu, care la Cluj, într-o adunare cu studenţii, spusese: *În primul rând sunt român şi abia apoi comunist.*

Încercările Bucureştiului de a-l hotărî pe Şeicaru să colaboreze nu-i micşorează meritele. Tot ce se făcea împotriva ruşilor mergea pe linia vehiculată de el, numai că nu voia să accepte invitaţie pentru România. Avea câteva reţineri. Era român şi, cum îmi spunea în convorbirile noastre de seară, urma drapelul aflat în faţa lui. Patria lui era România şi voia să o ajute, cu toate că dictatura comunistă fusese introdusă de trupele armatei roşii. Un singur adevăr îl neliniştea: regimul de la Bucureşti era opera Uniunii Sovietice. Îl supăra şi faptul că pe drapelul României se afla stema comunistă. Şi totuşi nu era un impediment pentru el: la cerere, stema comunistă putea fi foarte uşor scoasă de pe drapel. Încrederea lui în poporul român era imensă şi nu putea fi clintită, dar aştepta să vadă ce va urma. Mai ştia şi că Gh. Gheorghiu-Dej fusese născut la Bârlad, în oraşul în care îşi luase bacalaureatul şi unde îl cunoscuse pe *nenea Gigea*, Gheorghe Tutoveanu.

Anii treceau şi KGB-ului, informat de transformările care aveau loc în România, nu-i venea să creadă cele puse la cale de şeful Partidului Comunist de la Bucureşti. Zvonul că şeful Partidului Comunist din România căuta o derusificare a ţării le ajunsese la urechi şi nu putea fi pe placul Moscovei. KGB-ul aştepta să vadă intenţiile lui, dar era deja sigur că le stătea în cale. Conducerea de la Moscova luase decizia să fie îndepărtat şi făcut inofensiv. Lichidarea lui fizică fusese hotărâtă de mai mult timp şi se aştepta numai momentul oportun. Tot la Moscova, se ţineau în mod regulat conferinţele comunismului internaţional, unde Gh. Gheorghiu-Dej trebuia să fie prezent. Se ducea la conferinţe împreună cu primii secretari comunişti din ţările aservite Uniunii Sovietice, i se cerea să stea pe scaunul oferit ca şi celorlaţi, lua loc şi n-avea idee că în spatele lui, în altă cameră, se găseau călăii săi, care manipulau un aparat special. În felul acesta fusese iradiat în toată regula şi n-a mai trăit mult; în martie 1965 a murit de un cancer galopant. Cunoscând metodele sovietice în îndepărtarea adversarilor, îmi aduceam aminte de Palmiro Togliati, care se îmbolnăvise grav şi de multă vreme. Era şeful Partidului Comunist Italian şi fusese invitat să facă un tratament în Uniunea Sovietică. Atitudinea lui critică faţă de Partidul Comunist de la Moscova îl făcuse mai atent, ştia ce îl aşteptă şi a refuzat invitaţia. Răspunsul trimis Moscovei fusese clar, cum numai un italian putea să o facă: *Şi noi avem medici foarte buni în Italia*. Era italian adevărat, nu român servil ca Gh. Gheorghiu-Dej, care avea şiretenia ţăranului, dar nu inteligenţa lui Palmiro Togliati, cu care nu se putea compara.

După moartea lui Gh. Gheorghiu-Dej, idolatrizat printr-o propagandă perseverentă, în ţară au fost foarte mulţi care i-au plâns la dispariţia, iar printre persoanele neconsolate se afla şi Dina Cocea, cunoscută intim de Şeicaru. Dina Cocea îi făcuse unui comunist înfocat viaţa mult mai plăcută, iar acel comunist era tocmai lui Gh. Gheorghiu-Dej. Fusese înmormântat cu toate onorurile obişnuite, la Mausoleul din Bucureşti, acolo unde se aflau corifeii Partidului Comunist din ţară. Era comunist din tinereţe, avea merite în partid, dar mulţi uită crimele lui făcute din ordinul Moscovei. Este adevărat că Gh. Gheorghiu-Dej căutase, ca român, o dezlegare de Uniunea Sovietică, dar urmaşul său nu pare să fi înţeles ce vois să facă el. La ordinul lui Nicolae Ceauşescu, Gh. Gheorghiu-Dej trebuia eliminat din amintirea românilor. Ceauşescu venit la putere printr-o lovitură *à la Napoleon Bonaparte*, încerca să se impună cât categoric. Pentru el, Gh. Gheorghiu-Dej nu exista şi tot ce reprezentase el în Partidul Comunist era trecut pe altă foaie.

(Va urma)

René Al. DE FLERS
(München)

MOARA CU NOROC (4)

(urmare din pag. 21)

în când, iar îşi schimba gândurile! Îi părea peste putinţă ca Ghiţă să se amestece în treburi rele". În aşteptarea întoarcerii bărbatului ei o domină însă „gândul cel bun": de a-l întâmpina cu o vorbă mângâietoare. Nu va reuşi aceasta. Îndemnat de Pintea, Ghiţă o aduce pe Uţă, sluga sa spion, la cârciumă. Reacţia Anei la vederea femeii e una scăpată de sub control: „*Deodată ea tresări şi tot sângele îi năvăli în obraji. [...] Nu mai simţi în ea decât o singură pornire pătimaşă, să meargă la femeia aceea şi să-i tragă cu ghearele pelea de pe obraji. Era ameţită, tremura din tot trupul şi nu se putea mişca din loc...* ". Bărbatul e acum cel deschis şi înduioşat. Întors acasă pe chezăşie, după experienţa anchetei de la cazarmă, el se întoarce convins că făcuse totul din dragoste pentru soţia şi copiii săi. Atitudinea ei îl surprinde neplăcut, căci e nu doar neaşteptată, cât mai ales inexplicabilă în condiţiile date: necazul său şi crima de la marginea drumului. Ea scoate la suprafaţă veninul şi mânia strânse peste zi în suflet de Ghiţă. Somată să-şi explice comportamentul refractar, femeia, „*râzându-i în faţă*", îl acuză de complicitatea cu Lică şi îl umileşte mărturisindu-şi aşa-zisa neputinţă de a-l trăda: „*Nu te teme, căci eu sunt prea ticăloasă ca să te pot da de gol!*". Sugrumat de mânie, bărbatul e la un pas de a omorî în bătaie. Ana îl provoacă din nou, râzându-i încă o dată în faţă. E surprinzătoare energia descătuşată a celor doi, care, pentru prima oară, se află clar pe poziţii adverse. Ghiţă nu încearcă să convingă justificându-şi comportamentul anterior, dar întrebările sale au un substrat perorativ. Repetarea aceleiaşi întrebări cu conţinut acuzator are acelaşi scop: „*Tu zici că eu m-am înţeles cu Lică pentru ca să-l calce pe arendaş?*". Femeia e însă hotărâtă în a-şi menţine învinuirea. Faptele aşa cum le ştie ea au condus-o la această interpretare; şi mai ales „muţenia" partenerului de cuplu, care n-a ţinut cont de determinările pe care le implică această poziţie. În alte condiţii reacţia soţului („*Mi-e scârbă când mă gândesc că am o nevastă care poate să mai trăiască cu un om precum tu mă socoteşti pe mine...*") ar fi fost justificată, dar aşa....

(Va urma)

www.punctecardinale.ro
e-mail: ligia.banea@yahoo.com
PUNCTE CARDINALE S. A. L.
cont: B. R. D. Sibiu RO48BRDE330SV02146903300
ISSN: 1223-3145

Gabriel CONSTANTINESCU (director), Răzvan CODRESCU (redactor şef), Demostene ANDRONESCU (redactor şef-adjunct), Ligia BANEA (secretar de redacţie), Marcel PETRIŞOR (redactor)
Adresa Redacţiei: 550399 SIBIU – Calea Dumbrăvii 109, tel./fax 0269/422536

Tehnoredactare computerizată PUNCTE CARDINALE
Tipar: NOBLESSE S.R.L